

Alicja Błażyńska

Jubileusz 70-lecia MZL w Zielonej Górze i zakończenie kadencji dyrektora Andrzeja Toczewskiego

Siedemdziesiąt lat. Dużo to czy mało? Gdy bierzemy pod uwagę wiek człowieka – to zdecydowanie więcej niż połowa życia, gdy jednak patrzymy z punktu widzenia historii – siedem dekad wydaje się być zaledwie mgnieniem. Jakby jednak nie spojrzeć i jaką miarą się nie posługiwać, Muzeum w polskiej Zielonej Górze istnieje już od 70 lat i nie jest to mało. Instytucja rozpoczęła swoją działalność w 1945 roku, czyli od samego początku naszej państwowości tych ziemiach. Wiernie towarzyszyła ludności tu przybywającej i osiedlającej się, dokumentując niejednokrotnie ten napływ na przygotowywanych wystawach. Muzeum pełniło rolę kulturotwórczą i zarazem pomagało w budowaniu tożsamości regionalnej, stając się równocześnie swoistym mecenasem sztuki, zwłaszcza w trudnych powojennych okolicznościach.



Goście podczas jubileuszowej gali

Uroczyste obchody Jubileuszu 70-lecia Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze rozpoczęły się późnym popołudniem 27 marca 2015 roku i miały kilka odsłon. Pierwszą z nich było otwarcie wystawy retrospekcyjnej *Muzeum w Zielonej Górze w latach 1945-2015*, na którą złożyły się zarówno najciekawsze eksponaty ze zbiorów MZL, jak również tablice poglądowe ilustrujące kilkudziesięcioletnią pracę kustoszy. Zaprezentowane na nich zostały wszystkie Działy funkcjonujące obecnie w Muzeum, ich zakres oraz specyfika ich pracy. Na wystawie przedstawione zostały różnorodne segmenty działalności muzealnej: wystawienniczy, oświatowo-edukacyjny, naukowy i wydawniczy oraz te dziedziny, które na co dzień

nie zawsze są dostrzegane w pracy naszej instytucji, jak choćby działalność administracyjno-gospodarcza. Zwiedzający mieli również okazję zapoznać się z efektami pracy pracowni plastycznej, a także aktywności marketingowej i promocyjnej.

Kolejna odsłona wieczoru odbywała się już w Sali Witrażowej, w której udostępniona została wystawa prezentująca postaci dotychczasowych Honorowych Kustoszy i Honorowych Mecenasów Muzeum. Przybywający Goście niemal już od progu mieli możliwość zapoznać się z sylwetkami osób, które wspomagają MZL zarówno organizacyjnie, społecznie jak i, co dziś szczególnie ważne, finansowo. Gospodarzami gali jubileuszowej byli

dr Anitta Maksymowicz i Leszek Kania, którzy przeprowadzili nas przez ten wypełniony różnorodnymi wydarzeniami i niespodziankami wieczór. Rozpoczynając spotkanie, szczególnie ciepło przywitani wszystkich przybyłych, a wśród nich: parlamentarzystów, przedstawicieli władz samorządowych i wojewódzkich, miejskich i kościelnych, a także byłych pracowników, Honorowych Kustoszy i Mecenasów MZL i przede wszystkim Przyjaciół Muzeum, którzy na co dzień nam towarzyszą i uczestniczą w wernisażach oraz imprezach tu się odbywających.



A. Siarkiewicz i C. Fiedorowicz podczas składania życzeń



Biskup dr S. Regmunt podczas wystąpienia



A. Siarkiewicz wręcza dr A. Maksymowicz brązowy medal „Zasłużony kulturze Gloria Artis”



K. Osos, Wojewoda Lubuski wręcza dr I. Korniluk brązowy medal „Za Długoletnią Służbę”



*Odznakę „Zasłużony dla Kultury Polskiej” otrzymali:
J. Duber, K. Betiuk, A. Trofimenkova-Herrmann,
P. Karwowski, R. Jurga, dr A. Cincio,*



*Wiceprezydent Miasta Zielona Góra Wioleta Haręźlak
otrzymuje tytuł Honorowego Kustosza MZL*



*Zofia Banaszak – prezes ZUTW
otrzymuje tytuł Honorowego Kustosza MZL*



*Prof. Czesław Osękowski – przewodniczący Rady MZL
otrzymuje tytuł Honorowego Kustosza MZL*

Jako pierwsza o zabranie głosu poproszona została Agnieszka Siarkiewicz, która w imieniu Marszałek Województwa Lubuskiego Elżbiety Polak przekazała gratulacje i wyrazy uznania dla Muzeum jako instytucji podtrzymującej tożsamość regionalną i będącej przy tym silną marką i wizytówką lubuskiej kultury. Z kolei dr Stefan Regmunt – biskup Diecezji Zielonogórsko-Gorzowskiej – w swoim wystąpieniu podkreślił rolę MZL jako miejsca przyjaznego dla różnych środowisk, co jest wielką zasługą odchodzącego na emeryturę dyrektora Andrzeja Toczewskiego.



*Zygmunt Stabrowski – doradca Prezydenta Miasta Zielona
Góra otrzymuje tytuł Honorowego Kustosza MZL*



*Krzysztof Żejmo w imieniu firmy „Żejmo & Siatecki”
odbiera tytuł Honorowego Mecenasa MZL*

Uroczystość jubileuszowa stała się okazją do wręczenia odznaczeń pracownikom i współpracownikom Muzeum. I tak: dr Anitta Maksymowicz uhonorowana została brązowym medalem „Zasłużony Kulturze Gloria Artis”,

dr Izabela Korniluk – brązowym medalem „Za Długoletnią Służbę”¹, dr Włodzimierz Kwaśniewicz – odznaką honorową „Za zasługi dla Województwa Lubuskiego”, a odznakę „Zasłużony dla Kultury Polskiej” otrzymali: Krystyna Betiuk, Ała Trofimenkova-Herrmann, Przemysław Karwowski, Robert Jurga, dr Arkadiusz Cincio oraz Jerzy Duber. Tego wieczoru podziękowano także osobom ściśle współpracującym z Muzeum, których zaangażowanie ma istotne znaczenie dla rozwoju i funkcjonowania MZL. Tytuły Honorowego Kustosza Muzeum Ziemi Lubuskiej otrzymali: Wioleta Haręźlak – wiceprezydent Miasta Zielonaj Góra, Zofia Banaszak – prezes Zielonogórskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku, prof. Czesław Osękowski – przewodniczący Rady MZL, Zygmunt Stabrowski – doradca prezydenta Zielonej Góry oraz Zygmunt Rafał



Dr Andrzej Toczewski, dyrektor MZL w latach 1998-2015

Trzaskowski² – prezes firmy Hertz System. Natomiast firma „Żejmo & Siatecki”, od lat wspierająca Muzeum w zakresie działań marketingowych (m.in. sponsorująca kolekcję długopisów wzbogacającą naszą ofertę wystawienniczą), wpisana została w poczet Honorowych Mecenasów Muzeum Ziemi Lubuskiej, a dyplom będący wyrazem uznania odebrał z rąk dyrektora Toczewskiego Krzysztof Żejmo.

Po części oficjalnej przyszedł czas na przedstawienie trzech kadencji (1998-2015) dyrektora Andrzeja Toczewskiego. Dr Anitta Maksymowicz w przygotowanej przez siebie prezentacji multimedialnej pokazała, w jaki sposób nowe koncepcje wprowadzone przez dyr. Toczewskiego zmieniły oblicze MZL w trakcie minionych siedemnastu lat. Wszystko zaczęło się od modyfikacji głównego założenia, jakim do 1998 kierowała się instytucja. Koncepcja *muzeum artystów* realizowana przez poprzedniego dyrektora dr. J. Muszyńskiego została zastąpiona *muzeum tożsamości*. Dzięki urzeczywistnieniu tej idei, instytucja z jednej strony stała się zwierciadłem, w którym mieszkańcy regionu mogli się przejrzeć, zobaczyć swoją historię i dokonania współczesne, a z drugiej – szeroką platformą, gdzie spotykały się różne środowiska: naukowe, artystyczne, religijne, a także te mające proveniencję niepodległościową (weterani AK, Sybiracy, Rodzina Katyńska). Bardzo ważnym rozdziałem w dorobku A. Toczewskiego było doprowadzenie do prac modernizacyjnych budynku MZL i idąca za tym realizacja nowych koncepcji wystawienniczych: Muzeum Dawnych Tortur, Muzeum Wina czy Muzeum Zielonej Góry. W prezentacji A. Maksymowicz nie zabrakło wątków dotyczących działalności wydawniczej, która za kadencji dyr. Toczewskiego szczególnie mocno została rozwinięta. Pojawiły się nie tylko publikacje stanowiące oprawę wystaw, ale również te będące obrazem działalności naukowej pracowników Muzeum. Podsumowując swoje wystąpienie dr Maksymowicz, dziękując za opiekę i inspirację, podkreśliła wszechstronne cechy Andrzeja Toczewskiego, które czynią go jednocześnie i pragmatykiem, i wizjonerem.

Wpisując się w atmosferę wywołaną refleksjami Anitty Maksymowicz, głos zabrał Janusz Kubicki – Prezydent Miasta Zielona Góra. W swoim krótkim wystąpieniu odniósł się nie tylko do jubileuszu, ale przede wszystkim do dorobku, jaki pozostawia po sobie odchodzący na emeryturę dyrektor. Prezydent wyraził to słowami „Drogi Andrzeju... Muzeum to nie budynek, Muzeum to ludzie, którzy je tworzą, a Ty potrafiłeś stworzyć tak wspaniały zespół, który nas wszystkich ściągnął tutaj”. Na zakończenie

¹ Wręczenie odznaczenia nastąpiło w dniu 31 marca 2015 r. przez Wojewodę Lubuskiego – Katarzynę Osos.

² Pod nieobecność Zygmunta Rafała Trzaskowskiego tytuł odebrała Anna Kałuzińska-Zasada.



*Prezydent Miasta Zielona Góra Janusz Kubicki
i wiceprezydent Wioleta Haręźlak*



*Antonina Grzegorzewska, prezydent Miasta Zielona Góra
w latach 1983-1988*

swojej wypowiedzi Prezydent Kubicki potwierdził gotowość Urzędu Miasta przekazania odpowiednich środków finansowych, tak by w przypadku rozbudowy MZL zabezpieczony został tzw. wkład własny. Ta zapowiedź wywołała burzę oklasków na sali, a podsumowujący spotkanie dr Andrzej Toczewski podziękował za tę deklarację. Jego wystąpienie, choć zaplanowane jako refleksja jubileuszowa, okazało się podziękowaniem skierowanym do osób, które mu pomagały i wywarły wpływ na jego sposób sprawowania funkcji dyrektora: Leszka Kani, Anitty Maksymowicz, Antoniny Grzegorzewskiej, Ireny Sławińskiej i Wiolety Haręźlak. Na zakończenie części oficjalnej przedstawiciele załogi wręczyli odchodzącemu dyrektorowi drobny upominek oraz *tableau* autorstwa naszego kolegi – Mariusza Kowalskiego, na którym pracownicy przedstawieni zostali w konwencji bohaterów powieści J.R.R. Tolkiena. Kolejnym punktem programu były wystąpienia zaproszonych gości, którzy na ręce A. Toczewskiego składali gratulacje z okazji jubileuszu

MZL i jednocześnie symbolicznie żegnali się z nim przekazując życzenia pomyślności, a prof. Tomasz Nodzyński przekazał decyzję o nadaniu dr. Toczewskiemu tytułu Honorowego Prezesa PTH. Ta część spotkania była szczególnie wzruszająca, bowiem z wieloma osobami łączyły odchodzącego dyrektora głębokie więzi emocjonalne, powstałe właśnie na gruncie pracy zawodowej.

Podsumowaniem oficjalnej części wieczoru był recital fortepianowy Miho Kurihary z Japonii. W jej interpretacji usłyszeliśmy utwory F. Chopina, N. Zukeran i K. Hirai. Pianistka grugi raz gościła w Zielonej Górze. Więzy jej przyjaźni z MZL narodziły się podczas Japońskiej Nocy w Muzeum w 2009 roku.

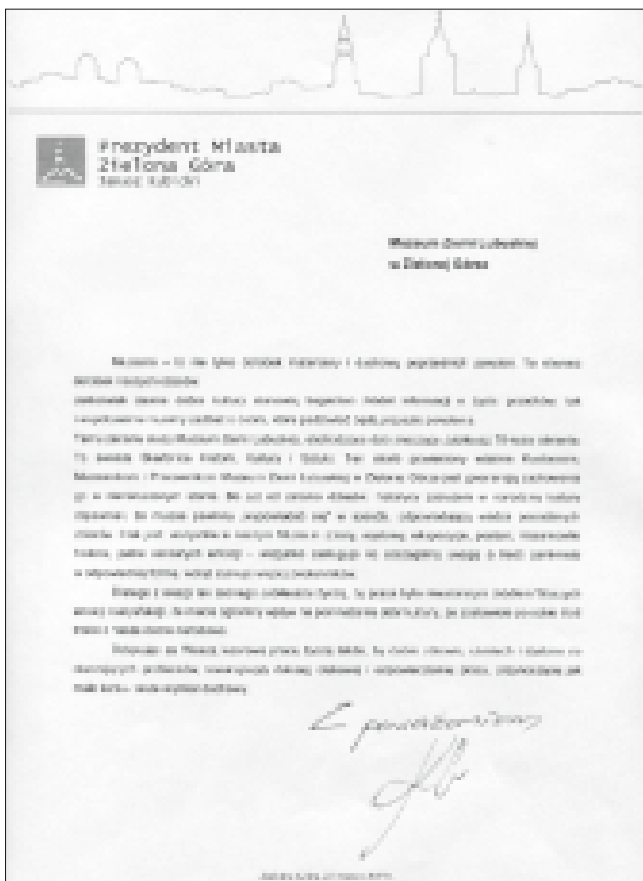
Ostatnią odsłoną wieczoru było spotkanie w Muzeum Wina, gdzie zaproszeni goście zostali poczęstowani wyśmienitymi potrawami i tortem ufundowanym przez Prezydenta Miasta. Rozmowy kularowe trwały jeszcze do późnych godzin wieczornych, bo wspomnień i wspólnych przeżyć nagromadziło się dużo przez tych i siedem dekad i siedemnaście lat.



*Przedstawiciele załogi MZL składają dyrektorowi
A. Toczewskiemu podziękowania*



Miho Kurihara podczas recitalu



 Lubuskie 
 Powiatowemu Sejmikowi
 Miastowemu Lubuskiego
 Centrum Piłsudskiego

Zielona Góra, 27 marca 2015r.

Pan
Dr Andrzej Tomaszak
Dyrektor Muzeum Ziemi Lubuskiej

Szanowny Panie Dyrektorze,

z okazji jubileusza 70-lecia Muzeum Ziemi Lubuskiej składam na Pana imię najserdeczniejsze gratulacje i wyrazy uznania.

Muzeum Ziemi Lubuskiej jest doskonałym ośrodkiem do przemyślenia w naszej szerokości, gdzie jest miejsce na jego przeszłość, jest, który odwołuje się do tradycji i kultury, a także jest miejscem, gdzie jest miejsce na jego przyszłość, a także jest miejscem, gdzie jest miejsce na jego teraźniejszość. Muzeum Ziemi Lubuskiej jest miejscem, gdzie jest miejsce na jego przyszłość, a także jest miejscem, gdzie jest miejsce na jego teraźniejszość.

Muzeum Ziemi Lubuskiej jest miejscem, gdzie jest miejsce na jego przyszłość, a także jest miejscem, gdzie jest miejsce na jego teraźniejszość. Muzeum Ziemi Lubuskiej jest miejscem, gdzie jest miejsce na jego przyszłość, a także jest miejscem, gdzie jest miejsce na jego teraźniejszość.

Z poważaniem


Andrzej Tomaszak
 Dyrektor Muzeum Ziemi Lubuskiej


 SEKTOR
 KULTURY I SZKOLNICTWA
 Dr inż. Stanisław Kozłowski

Zielona Góra, 27 marca 2015r.



Szanowny Pan
Dr Andrzej Tomaszak
Dyrektor Muzeum Ziemi Lubuskiej

W imieniu Dyrektora wyrażam na Pana imię najserdeczniejsze gratulacje i wyrazy uznania z okazji 70-lecia Muzeum Ziemi Lubuskiej. Muzeum Ziemi Lubuskiej jest doskonałym ośrodkiem do przemyślenia w naszej szerokości, gdzie jest miejsce na jego przeszłość, jest, który odwołuje się do tradycji i kultury, a także jest miejscem, gdzie jest miejsce na jego przyszłość, a także jest miejscem, gdzie jest miejsce na jego teraźniejszość.

Muzeum Ziemi Lubuskiej jest miejscem, gdzie jest miejsce na jego przyszłość, a także jest miejscem, gdzie jest miejsce na jego teraźniejszość. Muzeum Ziemi Lubuskiej jest miejscem, gdzie jest miejsce na jego przyszłość, a także jest miejscem, gdzie jest miejsce na jego teraźniejszość.

Z poważaniem


Stanisław Kozłowski
 Dyrektor Muzeum Ziemi Lubuskiej

 Lubuskie 
 Powiatowemu Sejmikowi
 Miastowemu Lubuskiego
 Centrum Piłsudskiego

Zielona Góra, 27 marca 2015r.


Pan
Dr Andrzej Tomaszak
Dyrektor Muzeum Ziemi Lubuskiej

Szanowny Panie Dyrektorze,

z okazji jubileusza 70-lecia Muzeum Ziemi Lubuskiej składam na Pana imię najserdeczniejsze gratulacje i wyrazy uznania.

Muzeum Ziemi Lubuskiej jest doskonałym ośrodkiem do przemyślenia w naszej szerokości, gdzie jest miejsce na jego przeszłość, jest, który odwołuje się do tradycji i kultury, a także jest miejscem, gdzie jest miejsce na jego przyszłość, a także jest miejscem, gdzie jest miejsce na jego teraźniejszość.

Muzeum Ziemi Lubuskiej jest miejscem, gdzie jest miejsce na jego przyszłość, a także jest miejscem, gdzie jest miejsce na jego teraźniejszość. Muzeum Ziemi Lubuskiej jest miejscem, gdzie jest miejsce na jego przyszłość, a także jest miejscem, gdzie jest miejsce na jego teraźniejszość.

Z poważaniem


Andrzej Tomaszak
 Dyrektor Muzeum Ziemi Lubuskiej

SEKTOR
 KULTURY I SZKOLNICTWA
 Dyrektor Muzeum Ziemi Lubuskiej

Poznań, 27 marca 2015r.

**Szanowni Jubilaci!
 Szanowni Goście!
 Drodzy Przyjaciele!
 Szanowni Państwo!**


Z radością, wzruszeniem i ogromną satysfakcją przyjąłem zaproszenie na uroczyste obchody 70-lecia istnienia Muzeum, które na stałe wpisano się w twórcze funkcjonowanie w kulturze Środkowego Nadodrza.

Cieszę się, że stan zdrowia pozwala mi na napisanie niniejszego adresu, choć niestety nie umożliwia osobistego udziału. Ale zapewniam wszystkich, że myślą jestem z Państwem.

Gratuluję wszystkim i każdemu z osobna – każdej Pani i każdemu Panu – świętowania tak Godnego Jubileuszu.

Zawsze doceniałem i szanowałem wysiłek i ciężką pracę moich współpracowników i ich twórczą wolę działania. Podziwiałem zaangażowanie i pasję wkładaną w codzienny trud, aby Muzeum było instytucją inspirującą i „żywą”, wpisującą się i tworzącą tożsamość regionu.

Drodzy Przyjaciele! Życzę Wam jeszcze wielu tak Godnych Jubileuszy, dużo zdrowia, powodzenia w pracy i szczęścia w życiu osobistym!

Z wyrazami głębokiego szacunku


Spełnione marzenie – o dyrektorskiej kadencji w Muzeum Ziemi Lubuskiej z Andrzejem Toczewskim rozmawia Anitta Maksymowicz

Anitta Maksymowicz: Rozmawiamy na kilka dni przed zakończeniem Twojej kadencji jako dyrektora Muzeum Ziemi Lubuskiej. To naturalny moment na podsumowanie 17 ostatnich lat Twojej pracy zawodowej. Oczywiście ta rozmowa będzie mogła dotyczyć tylko niektórych Twoich działań i pomysłów, tylko wybranych wątków, bowiem, by przedstawić całość Twoich dokonania musiałaby ona

mieć formę wywiadu-rzeki. **Gdybyś jednak miał zrobić teraz taki bilans, co najpierw przychodzi Ci na myśl?**

Andrzej Toczewski: Pierwszą myślą jest, że miałem szczęście. Miałem szczęście, bo zawsze marzyłem o tym, by pracować w muzeum. Pierwsze moje doświadczenie muzealne wiąże się z Muzeum Makusynów, jeszcze w latach szkolnych. Potem zdarzyło mi się dwukrotnie, że wygrałem konkurs na dyrektora muzeum – Muzeum Miejskiego w Gdańsku i Muzeum Jenców Wojennych w Łambinowicach. Wtedy, głównie ze względów rodzinnych nie mogłem jednak opuścić Zielonej Góry. Ale w końcu marzenie o pracy w muzeum się spełniło. Mało tego, nie tylko pracowałem w tej instytucji, ale kierowałem nią, co oczywiście jest jeszcze większą frajdą, szczególnie w przypadku MZL, które ma taki potencjał – nie tylko zbiorów, ale i miejsca (mam tu na myśli winiarską Zieloną Górę) i przede wszystkim ludzi, którzy tu pracują.

A.M.: Na ten potencjał Ty sam miałeś duży wpływ. Nie tylko go wykorzystywałeś – jak w przypadku historii i dziedzictwa do tworzenia nowych, ważnych dla regionu wystaw stałych, ale też ten potencjał sam generowałeś – jak w przypadku zespołu, który sobie zbudowałeś.

A.T.: To prawda. Na pewno w kierowaniu ludźmi i instytucją pomogło mi moje wykształcenie, mam tu na myśli studia podyplomowe: ukończyłem muzealnictwo na Uniwersytecie Warszawskim oraz studia menedżerskie na Akademii Ekonomicznej w Poznaniu. Zdałem także egzamin państwowy na członków rad nadzorczych spółek z udziałem Skarbu Państwa. Jeśli chodzi o – nazwijmy



*Dr Anitta Maksymowicz podczas rozmowy
z dr. Andrzejem Toczewskim*

to – merytoryczne przeobrażenia, to one wiązały się z moją ideą funkcjonowania naszej instytucji. Gdy przyszedłem do Muzeum w 1998 roku był to czas przemian administracyjnych, pamiętamy, że właśnie powstawało województwo lubuskie. Jako historyk zdawałem sobie sprawę z wagi tego wydarzenia, ale i ze związków z tym trudności, przede wszystkim tych, które tkwią w nas samych: zielonogórzanie

i gorzowianie pozbawieni własnych województw i niejako „zmuszeni” do życia pod wspólnym – lubuskim – dachem. To budziło niekiedy animozje. Stąd moja koncepcja *muzeum tożsamości*. Zakładała ona budowanie wspólnoty. Wspólnoty kultury, historii, doświadczeń ludzi obecnie zamieszkujących Ziemię Lubuską, ale także wspólnoty, która jest spadkobierczynią dokonań i doświadczeń poprzednich pokoleń mieszkających na tym terenie. Dlatego tak ważnym było dla mnie ukazywanie kulturowego dorobku tych ziem, dziś możemy już powiedzieć: tego regionu, poprzez nowe ekspozycje stałe.

A.M.: Na tym polu znacząco rozwinęłaś Muzeum. Z Twojej inicjatywy i według Twojego scenariusza powstały nowe wystawy stałe, odnoszące się właśnie do kulturowej i historycznej tożsamości miasta i regionu, m.in.: Galeria Tadeusza Kuntzego, Muzeum Zielonej Góry, Muzeum Wina, Muzeum Dawnych Tortur, Galeria piastowskich książąt Śląska Lubuskiego, Galeria dyrektorów zielonogórskiego Muzeum....

A.T.: Zależało mi bardzo, aby ukazać na stałych ekspozycjach dorobek naszego regionu – i ten kulturowy i historyczny. Aby mieszkańcy mogli poznać dzieje miejsca, w którym żyją, żeby mogli poczuć dumę z różnych osiągnięć związanych z regionem, dojrzeć wyjątkowość tego miejsca, mieć jej świadomość. Dzisiaj zielonogórzanie chlubią się, że tu urodził się jeden z najwybitniejszych malarzy XVIII wieku – Tadeusz Kuntze; że tradycje winiarskie decydują o rozpoznawalności naszego województwa; że przejeżdżając przez mosty Krosna, Wrocławia, Berlina i wielu innych miast – mogą powiedzieć,

że zostały one zbudowane w Zielonej Górze. Gdyby nie było tych wystaw, które zwiedzają przedszkolaki, uczniowie i dorośli, z pewnością też większość mieszkańców, a tym bardziej turystów, nigdy by się o tych faktach nie dowiedziała, bo skąd? Gdzie indziej, w tak przystępnej, skondensowanej formie, w oparciu o autentyczne obiekty, można poznać dzieje i kulturę Ziemi Lubuskiej? Poza tym chodzi też o pamięć, kontynuację. Mam nadzieję, że tworząc wspomniane ekspozycje stałe udało mi się „scalić” historię regionu, przypomnieć jej śląskie, niemieckie – dawniej z różnych względów pomijane – wątki, które przecież nie są wątkami pobocznymi. To zasadnicza część dziejów naszych ziem. Myślę, że udało mi się przerzucić most między niemiecką i polską historią, między niemieckim i polskim dziedzictwem. To jest ważne dla naszych mieszkańców, dla ich poczucia tożsamości, dla ich identyfikacji z regionem.

A.M.: Drugą sprawą, którą – jak kilkakrotnie wspominałeś – uważasz za swoje duże osiągnięcie i którą sobie bardzo cenisz, jest stworzenie obecnego zespołu Muzeum.

A.T.: Tak, to prawda. Zajęło to naturalnie kilka lat, ale myślę, że rzeczywiście mamy wspaniałą załogę, która łączy w sobie zalety starszych i młodszych kustoszy: wiedzę i doświadczenie tych pierwszych oraz świeżość spojrzenia i znajomość nowych technologii tych drugich. Nasi pracownicy merytoryczni są absolwentami bardzo różnych kierunków i to nie tylko humanistycznych, ale także artystycznych i politechnicznych. Ta wszechstronność stanowi o sile naszego zespołu.

A.M.: W czasie Twojej kadencji aż czworo kustoszy MZL uzyskało stopień doktora, następnych troje pracuje nad swoimi dysertacjami, ostatnio zatrudniłeś też kolejną osobę z doktoratem. Wielu kustoszy ukończyło podyplomowe studia muzealnicze. Bardzo wspierasz rozwój naukowy pracowników.

A.T.: Bo głęboko wierzę, że inwestowanie w ludzi się opłaca. Nie są to dla mnie puste słowa. Przecież nawet najbogatsze zbiory, najlepsze wyposażenie, świetna infrastruktura są niczym, nie mogą być w pełni wykorzystane ani udostępniane, jeśli nie będzie odpowiednio przygotowanych ludzi, którzy potrafią ten materialny potencjał wykorzystać.

A.M.: Ty z kolei potrafisz dostrzec i wykorzystać potencjał, który w tych ludziach tkwi. Niedawno przeczytałam zdanie, iż na sukces regionalnego muzeum (czyli takiego jak nasze) składają się: w 50% pasja i zaangażowanie pracowników, w 40% ich kreatywność i 10% finansów. To potwierdzałoby Twoje przekonanie, iż ludzie są najważniejsi.

A.T.: Zdecydowanie tak. Myślę, że te proporcje wyrażenie to ilustrują. Mówiliśmy wcześniej o pracownikach merytorycznych, ale chcę zaznaczyć, że przedstawione przez Ciebie procenty odnoszą się do całej załogi. Mamy przecież wspaniałych, właśnie pełnych zaangażowania

i kreatywności ludzi, oprócz pracowników merytorycznych także tych, którzy na co dzień ich wspierają – począwszy od pań z Księgowości, przez Głównego Informatyka, po pracowników Działu Administracyjno-Gospodarczego: panią sekretarkę, panie z obsługi ekspozycji, panów z ekipy technicznej, stróżów. Naprawdę jest dla mnie powodem do dumy to, iż udało mi się stworzyć tak wspaniałą załogę.

A.M.: Bohater jednej z powieści Andrzeja Szcypiorskiego podaje taką receptę na dobrego szefa: „znajdź dobrych ludzi i traktuj ich dobrze”. W moim odczuciu na takiej właśnie zasadzie opierało się Twoje nam szefowanie.

A.T.: Miło mi słyszeć. Myślę, że choć dyrektor stoi na przodzie, prowadzi i kieruje, to musi pamiętać, że jednak w dużej mierze jego projekty wykonują pracownicy, dlatego powinien do każdego podchodzić indywidualnie, rozpoznać talenty każdego pracownika i zgodnie z nimi ukierunkować jego pracę, umożliwiać mu rozwijanie własnych zainteresowań i oczywiście doceniać jego zaangażowanie. To przynosi nie tylko wymierne efekty w samej działalności, ale też zadowolenie z pracy – tak dyrektorowi, jak i jego podwładnym.

A.M.: Mówiliśmy wcześniej o wystawach stałych, które stworzyłeś. Z pewnością będą one długo funkcjonowały. Ale pozostawiłeś też inny trwały ślad: w trakcie Twojej kadencji Muzeum wydało 95 publikacji!

A.T.: I to są tylko tytuły z numerem ISBN, a więc bez (liczonych chyba w setkach) folderów, druków ulotnych...

A.M.: ...przede wszystkim też bez wydawnictw ciągłych, jak „Museion” czy „Studia Zielonogórskie”, do których jeszcze wrócimy...

A.T.: To również poczytuję sobie za ważne osiągnięcie. Obecnie wszyscy nasi kustosze publikują. Wydawnictwa muzealne to w dużej mierze efekty ich zainteresowań i badań naukowych – katalogi sztuki, katalogi wystaw stałych, książki poświęcone historii miasta, regionu, ale też obejmujące szerszą perspektywę historyczną... Jestem też dumny z naszego wydawnictwa: cały proces powstawania książek (poza samym drukiem, który zlecamy drukarni) dokonuje się u nas – zarówno redakcja językowa, jak i redakcja techniczna, projekty okładek oraz prace związane z obróbką materiałów ikonograficznych, wszystko to przygotowują pracownicy Muzeum. Jesteśmy więc jako wydawnictwo samowystarczalne (jak wspomniałem, poza drukiem), co również świadczy o bardzo wysokim poziomie naszej kadry. W ciągu 17 lat powstało blisko 100 publikacji, co daje średnio niemal sześć książek na rok, czyli przeciętnie co dwa miesiące Muzeum wydaje kolejną pozycję. Myślę, że to również stawia MZL na wyjątkowej pozycji wśród muzeów podobnej rangi jak nasze.

A.M.: Pozostańmy jeszcze przy wydawnictwach. Wznowiłeś „Zielonogórskie Zeszyty Muzealne”, kontynuujesz serię „Twórcy zielonogórskiej kultury”, sam

jesteś twórcą i redaktorem naczelnym rocznika „Studia Zielonogórskie”, który stał się jedną z kluczowych publikacji poświęconą naszemu miastu, a także informatora „Museion”.

A.T.: Myślę, że te pozycje są znaczące. „Studia Zielonogórskie” okazały się bardzo potrzebnym rocznikiem, akurat mamy jubileuszowy, już dwudziesty numer. Obserwuję, iż jest to wydawnictwo ważne zarówno dla autorów, którzy mogą publikować wyniki swoich badań, ale też relacje, sprawozdania z rozmaitych wydarzeń życia społecznego, kulturalnego, gospodarczego Zielonej Góry, jak i dla czytelników, którzy pod koniec każdego roku z niecierpliwością wyczekują kolejnego tomu. W ciągu tych dwudziestu lat udało się stworzyć ze „Studiów” swego rodzaju wciąż uzupełniany leksykon Zielonej Góry.

A.M.: Z tego właśnie względu „Studia” są uznane i cenione. Ale myślę, że także powołanie od razu, w 1998 roku muzealnego informatora było Twoim świetnym pomysłem.

A.T.: Też muszę to przyznać: „Museion” stał się dla zainteresowanych działalnością MZL, dla grona naszych przyjaciół periodykiem ukazującym szerokie pole naszej działalności wystawowej, oświatowej, artystycznej, naukowej, wydawniczej, popularyzatorskiej, promocyjnej, marketingowej itd. Ale – i to odczucie ma chyba większość pracowników MZL – przede wszystkim dla nas samych jest to świetny zapis naszej działalności, taki rodzaj „kroniki zakładowej”, podczas której przeglądania sami niejednokrotnie dziwimy się, jak dużo udało nam się zrobić, lub w której po prostu szukamy potrzebnych nam informacji dotyczących minionych działań MZL. „Museion” znalazł zresztą naśladowców – wiele muzeów w kraju, które otrzymują nasze czasopismo, także zaczęło wydawać podobne u siebie.

A.M.: Można zatem powiedzieć, że powstały one z Twojej inspiracji. Jak wiele zresztą innych zdarzeń: jednym z ostatnich jest rocznik „Ziemia Lubuska”, którego pierwszy numer ukaże się w tym roku.

A.T.: Nasze województwo potrzebuje tego typu wydawnictwa. Kiedy porównamy Ziemię Lubuską z innymi regionami, to widać, że niemal każdy z nich ma swój periodyk, który nie tylko dokumentuje dzień dzisiejszy, ale także ukazuje przeszłość. Cieszę się, że udało nam się wreszcie, po kilku latach, przekonać nasze władze do tego projektu, otrzymaliśmy niewielkie wsparcie z Urzędu Marszałkowskiego na wydanie pierwszego numeru i liczę, że „Ziemia Lubuska” stanie się odpowiednikiem „Studiów Zielonogórskich” dla całego regionu.

A.M.: W ten sposób płynnie przeszliśmy do Twojej pasji: lubuskiej tożsamości. O hasło *muzeum tożsamości* była już mowa. Przywiązujesz wielką wagę do umacniania i promowania naszej, wciąż jeszcze przecież kruchej, lubuskiej identyfikacji regionalnej.

A.T.: Ja czuję się Lubuszaninem i pragnąłbym, aby ludzie mieszkający na Ziemi Lubuskiej także odczuwali tę

wieź z regionem. Nie jest to łatwe, przede wszystkim ze względu na trudną przeszłość tych ludzi (mam tu na myśli szczególnie pierwsze powojenne generacje), jak i na skomplikowaną historię samego regionu. Jestem jednak przekonany, że wszelkie działania, które przybliżają nam te zagadnienia, uświadamiają je, będą prowadziły do poznania i zrozumienia Ziemi Lubuskiej, jej dziejów. To z kolei pomaga tworzyć więź emocjonalną, poczucie integracji. Na tym polu w ostatnich latach szczególnie zasłużyły się działania Uniwersytetu Zielonogórskiego, WiMBP w Zielonej Górze i właśnie Muzeum Ziemi Lubuskiej. To są ważne zagadnienia, które, mam nadzieję, będą nadal kontynuowane.

A.M.: Wspomniałeś o integracji. Dla mnie to jedno z takich słów-kluczy, jeśli o Tobie mowa. Jesteś osobowością, która – mając oczywiście jasno zdefiniowane własne poglądy i zapatrywania – jest otwarta na rozmaite przekonania innych, na współpracę z nimi, na integrację właśnie. Takie też było pod Twoim kierunkiem nasze Muzeum – otwarte dla różnych środowisk.

A.T.: To jest jedna z podstawowych ról muzeów takich jak nasze – działanie dla lokalnych społeczności. A że są one zróżnicowane – tym lepiej. Myślę, że to tylko wzbogaca nas wszystkich. Ja bardzo doceniam fakt, że wiele organizacji i środowisk skupia się wokół Muzeum, utrzymuje kontakt lub bezpośrednio współpracuje z naszą instytucją. By wymienić tylko niektóre z nich, należy wspomnieć m.in. o Kresowiakach, Sybirakach; o grüńberczykach i o zielonogórskich pionierach; o członkach Rodziny Katyńskiej i o żołnierzach AK. Naturalnie również artyści, zwłaszcza bliscy nam – lubuscy; ponadto regionaliści i środowiska naukowe – szczególnie dobrą współpracę mamy z UZ i „Norwidem”; organizacje mniejszości narodowych – łużyckiej, niemieckiej, żydowskiej, ukraińskiej; bardzo cenimy sobie naszych wiernych słuchaczy Uniwersytetu Trzeciego Wieku i kochanych przez wszystkich Makusynów. Z pewnością nie wymienię wszystkich...

A.M.: Tak, można by tu dodać choćby także ciała, które działały na rzecz MZL – jak Rada Muzeum, czy powołane z Twojej inicjatywy Towarzystwo Przyjaciół MZL, ale – już na wstępie zaznaczyłam – by ukazać w pełni Twój czas w Muzeum, musielibyśmy umówić się raczej na wywiad-rzekę... Spróbujmy więc przejść dalej: mówiliśmy dotąd o tym, co uznajesz za swój sukces, o spełnionym marzeniu. Porozmawiajmy o niespełnieniu... Tak bym nazwała Twój projekt rozbudowy MZL. Szkoda, że nie udało Ci się zrealizować tego – pewnie najbardziej spektakularnego – Twojego planu, który swego czasu był już o włos od rozpoczęcia. Na przeszkodzie stanął wtedy brak zainteresowania, tudzież zrozumienia wartości i roli kultury oraz edukacji, a także brak docenienia promocyjnego waloru nowoczesnego muzeum dla rozwoju naszego województwa ze strony ówczesnego jego marszałka, pana Andrzeja Bocheńskiego.

A.T.: To duża strata. Dziś ta dobudowana część dawno by już stała i działała – tak jak wspomniałaś – na korzyść naszego regionu. Zielona Góra pięknie się rozwija, województwo też ma coraz większe aspiracje. Kiedy weźmiemy pod uwagę fakt, iż w rozwiniętych społeczeństwach to właśnie kultura jest miernikiem ich rozkwitu (*vide*: dziesiątki powstających każdego roku nowych muzeów, także w Polsce), to obecny gmach MZL zupełnie nie przystaje do tych aspiracji. Najważniejszym założeniem mojego projektu jest powstanie w dobudowanej „kostce” trzech nowych ekspozycji stałych, poświęconych bardzo istotnym dla tożsamości regionu, a dotąd nieobecnym w lubuskim krajobrazie muzealnym tematów. Pierwszym z nich jest ukazanie historii Ziemi Lubuskiej – co ten termin oznaczał dawniej, a co znaczy współcześnie, jaki ten region był, jak przebiegały zmiany administracyjne, narodowościowe, kulturowe, gospodarcze, jaka jest różnica między średniowieczną ziemią lubuską, powojenną Ziemią Lubuską i obecnym województwem lubuskim. Drugą ekspozycją stałą ma być wystawa poświęcona powojennym polskim osadnikom na Ziemi Lubuskiej. Ukaże ona i wyjaśni, w jaki sposób przebiegał proces przemiany regionu niemieckiego w polski, w jakich warunkach polityczno-społecznych odbyła się zamiana ludności. Na przykładzie indywidualnych biografii oraz doświadczeń zbiorowych ukazany zostanie „lubuski” fragment powojennej historii Europy i realia pierwszych lat osadnictwa, etc. Wystawa odpowie na pytania, jak kształtowała się dzisiejsza tożsamość Lubuszan i czy ostatecznie się ukształtowała. Trzecia z planowanych ekspozycji stałych, również silnie związana z historią i tożsamością kulturową, ukaże jedną z najważniejszych polskich imprez plastycznych, której edycje odbywały się w Zielonej Górze w latach 1963-1981 – Sympozja i Wystawy *Złotego Grona*. Te spotkania twórców i teoretyków sztuki należały ówczesnie do najciekawszych tego typu wydarzeń, stanowiły w latach 60. awangardę artystyczną i na długi czas uplasowały Zieloną Górę na wysokim miejscu na kulturalnej mapie kraju. Niezależnie od wyniku, prace nad tymi wystawami trwają, bo uznajemy, że tak czy inaczej są one ważne: Dział Historyczny opracowuje historię Ziemi Lubuskiej, Dział Badań nad Tożsamością Lubuską i Współpracy Naukowej i Zagranicznej zbiera materiały dotyczące osadników polskich z lat 1945-50, Dział Sztuki Współczesnej pod kierunkiem mojego zastępcy, Leszka Kani bada historię Złotego Grona i sylwetki poszczególnych twórców. Miałyby więc te trzy wystawy ogromne znaczenie, nie tylko promocyjne dla całego województwa, ale przede wszystkim edukacyjne, integracyjne, odegrałyby wielką rolę dla wzmocnienia tożsamości mieszkańców, ale też sporo wyjaśniłby turystom odwiedzającym nasz region. Mamy gotowy świetny projekt rozbudowy, niezrealizowanie go oznacza przecież zmarnowanie środków, które kilka lat temu zostały wyłożone na jego opracowanie.... Byłoby szkoda... Ale mam nadzieję, że w najbliższej perspektywie finansowej podziału środków unijnych rola naszej rozbudowy zostanie doceniona i uda się unowocześnić MZL, by odpowiadało randze miasta

wojewódzkiego. Dlatego – jeśli tylko rozbudowa ruszy – nie będę czuł niespełnienia. Ja bardzo lubię coś tworzyć, budować, ogromną frajdę dawały mi prace nad przebudowami, które przyniosły Muzeum Tortur, Muzeum Wina, nad modernizacją gmachu MZL, więc trochę żałuję, że nie mogłem zrealizować moich planów rozbudowy, ale będę szczęśliwy, jeśli uda się to mojemu następcy.

A.M.: Twoja kadencja nacechowana była wielką dynamiką i aktywnością Muzeum na wielu polach. Dokumentowałeś i promowałeś dokonania innych, m.in. poprzez publikacje, konferencje, płyty pamiątkowe przed Muzeum, przyznawane nagrody, tytuły honorowe i odznaczenia, przewodniczenie Komisji Pomnikowej. Powołałeś Galerię Nowy Wiek i zaproponowałeś, by w MZL swoją siedzibę znalazła Galeria Twórców Galera. Wciąż zachęcałeś kustoszy do organizowania różnorodnych wystaw czasowych, dzięki czemu w latach 1998-2015 Muzeum prezentowało średnio 25 wystaw rocznie, co daje niewiarygodną liczbę ponad 400 ekspozycji. Trudno mi wyobrazić sobie Ciebie spokojnego, na emeryturze. Opowiedz o Twoich planach na najbliższe lata.

A.T.: Przede wszystkim chciałbym jeszcze pozostać związany zawodowo z Muzeum, zajmuję się od wielu lat pieniędzmi (m.in. w obozach jenieckich), chciałbym opracować zbiór znajdujący się w naszym Gabinetce Numizmatycznym. Tożsamość lubuska jest także nadal ważnym dla mnie tematem. Widzę na tym polu swojego następcę – w Twojej osobie – i mam nadzieję, że Muzeum będzie kontynuowało tę tematykę, więc liczę, że będę mógł wspierać te działania swoją wiedzą. Chętnie też, jeżeli będzie taka możliwość i rozbudowa Muzeum dojdzie do skutku, zaangażuję się w pomoc przy tym projekcie od strony technicznej, ale i merytorycznej przy wystawach poświęconych historii Ziemi Lubuskiej i polskim pionierom. Niezależnie jednak od tego mam bardzo wiele własnych pomysłów naukowych, rozpoczętych tematów. Interesuję się historią II wojny światowej, szczególnie problematyką jeniecką, zbrodni hitlerowskich oraz ostatnią fazą działań wojennych na terenie Ziemi Lubuskiej. To są wielkie obszary badawcze, do których mam bogate archiwa i cieszę się, że będę mógł te tematy opracować. Na bardzo zaawansowanym etapie mam już książkę dotyczącą zbrodni hitlerowskich na Ziemi Lubuskiej, więc z pewnością teraz skoncentruję się nad jej dokończeniem. Chciałbym również kontynuować studia dotyczące twierdz nadodrzańskich. Ostatnio została wydana przez Bellonę moja książka *Festung Küstrin 1945*, prowadzę też badania nad historią twierdzy Frankfurt, zbieram materiały do kolejnego opracowania poświęconego twierdzy Głogów. Zatem mam co robić...

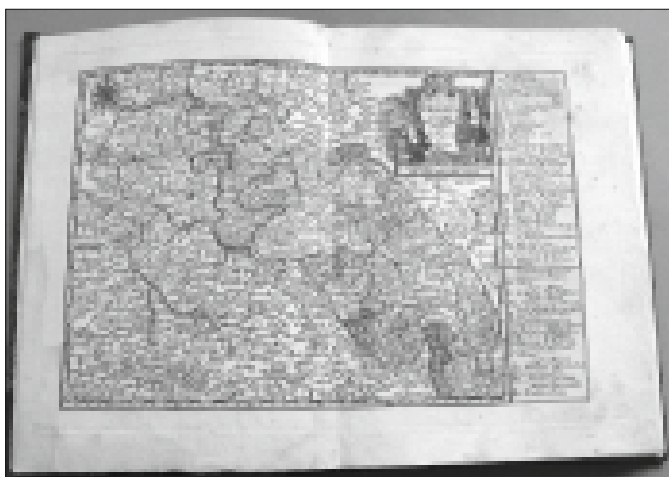
A.M.: Życzę Ci realizacji tych wszystkich planów i dziękuję za rozmowę.

Zielona Góra, 23 marca 2015

Izabela Korniluk

KOLEKCJE DZIAŁU HISTORYCZNEGO

Działu Historyczny posiada kilka profili działalności. Jednym z najważniejszych jest przechowywanie i zabezpieczanie zbiorów historycznych dotyczących miasta i regionu. Całą kolekcję zabytków Działu Historycznego (około 1200) podzielono na dwie odrębne gałęzie. Jedną z nich jest zestaw dotyczący historii miasta – mapy, księgi cechowe, pieczęcie, ikonografia miejska, plakaty wyborcze oraz z życia kulturalnego, sztandary, dokumenty itp. Drugi pakiet stanowią eksponaty podobnego typu, ale pochodzące z regionu zielonogórskiego, np. z Krosna Odrzańskiego, Nowej Soli, Ochli, Świebodzina, Żar, Żagania i wielu innych miejscowości.



Atlas miast Śląska

Największą kolekcją Działu Historycznego stanowi ikonografia miejska. Zalicza się do niej wizerunki miasta na przedwojennych i powojennych pocztówkach, zdjęciach i fotogramach. Najbardziej interesujące są pocztówki przedwojenne pokazujące urokliwą Zieloną Górę. Niektóre budynki, zakątki czy uliczki niewiele zmieniły swój wygląd i niemal w takim samym stanie możemy je podziwiać do dziś.

Przed i powojenne fotografie miasta stanowią niezwykłą dokumentację zmian, jakie nastąpiły w rozwijającym się po 1945 roku mieście. Szczególnie nieszablonowa jest kolekcja zdjęć wykonana na płytach szklanych przez zielonogórski Urząd Budowlany w latach 20. i 30. XX wieku. Urzędnicy dokumentowali w ten sposób zmiany zachodzące w mieście. Na szklanych płytach zapisywali oblicza miasta w różnych sytuacjach, np. podczas remontów ulic, przebudowy domów, kanalizacji miasta, zmian nawierzchni ulic, itp.

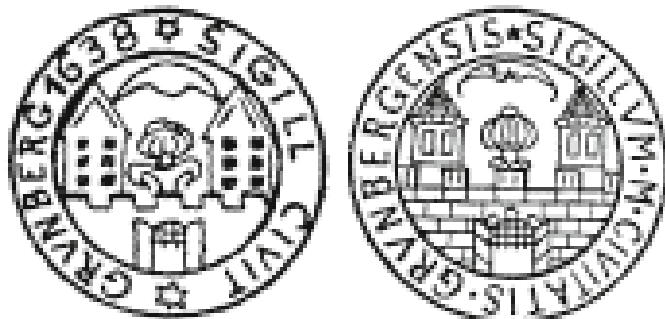
Muzealna ikonografia jest wykorzystywana nie tylko na wystawach muzealnych, ale także komercyjnie, jako wielkoformatowe wydruki na budynkach w mieście,

w galerii handlowej „Focus Mall”, w prywatnych firmach i w kalendarzach.



Pocztówka przedstawiająca dawną Zieloną Górę, pocz. XX w.

Pieczęcie są znakami własnościowymi i rozpoznawczymi osób lub instytucji. Wyciskane za pomocą stempła zaświadczały wiarygodność oraz nadają moc prawną pismu lub dokumentowi. Dział Historyczny w swych zbiorach posiada pieczęcie różnych osób prawnych, instytucji miejskich, organizacji społecznych, cechów związanych zarówno z Zieloną Górą, jak i regionem. Najliczniej reprezentowane są koliste, owalne i czworoboczne obrazowe pieczęcie miejskie wystawiane przez instytucje samorządu miejskiego. Wyobrażenia pieczętno wykorzystują różne motywy zależnie od wystawcy – zawierają elementy topograficzne, a więc budowle, fragmenty architektury, narzędzia rzemieślnicze, tarczę herbową, inicjały lub dewizy prywatnego wystawcy lub instytucji.



Pieczęcie miejskie, XVII w.

Afisz wyborcze stanowią znaczącą część zbiorów Działu Historycznego. W czasie wyborów odgrywały istotną rolę w życiu politycznym informując o startujących partiach czy kandydatach. Obecnie jednostronne druki

dużego formatu dokumentują przebieg rozmaitych walk wyborczych, wydarzeń kulturalnych i inicjatyw społecznych.

Sztandar jest jednocześnie znakiem rozpoznawczym i symbolem państwa, miasta, oddziału wojsk czy rozmaitych organizacji: politycznych, społecznych, kościelnych, sportowych. W zbiorach Działu Historycznego zielonogórskiego Muzeum znajdują się głównie sztandary partyjne PZPR oraz zakładów pracy. Trafiły one do zbiorów najczęściej drogą przekazów po likwidowanych zakładach czy też organizacjach partyjnych z różnych regionów byłego województwa zielonogórskiego.

Zbiory kartograficzne Działu Historycznego to kolekcja map, rysunków, szkiców terenów miejskich oraz regionu. Do najcenniejszych zalicza się plan Zielonej Góry Donatusa Büttnera z 1784 roku. Jest to najstarszy plan miasta, jaki posiadamy w naszych zbiorach. Do interesujących obiektów zaliczyć można również mapy katastralne poszczególnych działek Zielonej Góry oraz mapę zielonogórskiego Oderwaldu. Jednym z ciekawszych zabytków powojennych Zielonej Góry jest pierwszy plan miasta wydany w 1947 roku. Zabytki kartograficzne były wielokrotnie pokazywane na ekspozycjach związanych z dziejami miasta.

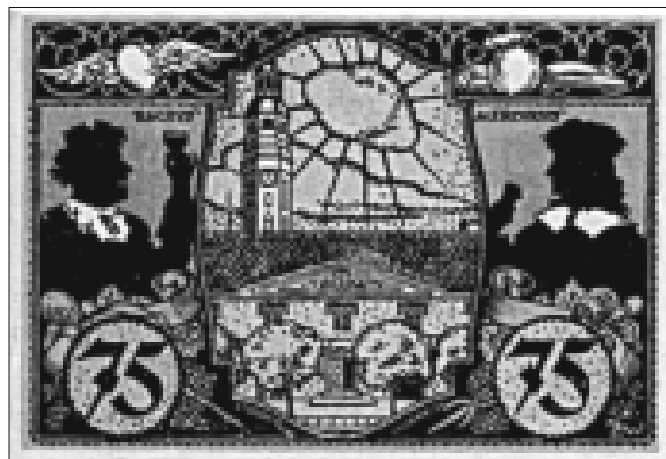


Plan Zielonej Góry Donatusa Büttnera z 1784 r.

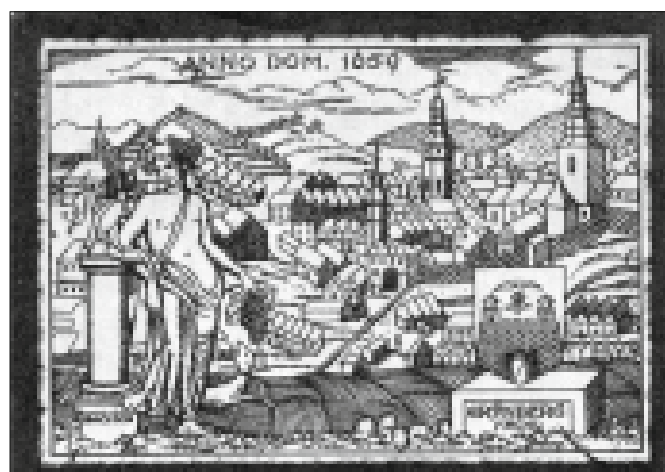
W ramach Działu Historycznego działa Gabinet Numizmatyczny. W swych zbiorach zgromadził ponad 5000 obiektów, na które składają się: monety, banknoty polskie i zagraniczne, medale, medaliony i plakietki.

Największą grupę obiektów Gabinetu Numizmatycznego tworzą monety. Pochodzą one z różnych okresów

i państw – najstarsze są z czasów Cesarstwa Rzymskiego, część zbiorów to monety średniowieczne oraz XVI, XVII i XVIII-wieczne; dużą część kolekcji stanowią przedwojenne monety niemieckie, rosyjskie i austriackie, a na pozostałą składają się pieniądze współczesne: rosyjskie ruble, marki niemieckie czy polskie monety z czasów PRL-u.



Notgeld – 75 Marek z 1921 r.



Notgeld z panoramą Zielonej Góry

Istotny element zbiorów numizmatycznych stanowią banknoty papierowe z różnych okresów wydawniczych, m.in. banknoty polskie, marki niemieckie, ruble rosyjskie. W Dziale Historycznym znajduje się niemal kompletna kolekcja zielonogórskich papierowych pieniędzy zastępczych oraz notgeldy miast trzech rejencji Śląska wydawanych w latach 1914-1923.

Kolekcja Gabinetu Numizmatycznego to także bogata paleta medali. Zaliczyć do niej można rozmaite medale okolicznościowe, pamiątkowe, rocznicowe, sportowe, seryjne itp. W Gabinecie znajduje się kompletny zbiór medali Wiesława Müldnera-Nieckowskiego oraz wiele krążków Leszka Krzyszowskiego, Józefa Stasińskiego, Tadeusza Dobosza, Stanisława Pary, Klema Felchrowskiego, Marka Przecławskiego i Witolda Nowickiego.

Arkadiusz Cincio

ZBIORY DZIAŁU WINIARSKIEGO

Zbiory Działu Winiarskiego liczą niemal 1600 eksponatów, a ich początki sięgają działającego w okresie międzywojennym Heimatmuseum. Profil kolekcjonerski powołanego w 1960 roku Działu Winiarskiego zakładał gromadzenie wszelkich narzędzi i urządzeń używanych w produkcji wina i uprawie winnej latorośli oraz naczyń przeznaczonych do konsumpcji i przechowywania napojów alkoholowych. Z tego względu niektóre zespoły (np. cyna, szkło, srebro) są podzielone pomiędzy Dział Sztuki Dawnej oraz Dział Winiarski.



Dzban, miedź, Niemcy, koniec XIX w.

Podstawowe znaczenie dla Działu Winiarskiego ma kolekcja urządzeń i naczyń używanych przy produkcji wina (beczki, beczułki, dna beczek, rygle beczkowe, konwie, prasy winiarskie, koryta), narzędzia rolnicze potrzebne do uprawy roli (kosery, sekatory, łopaty, motyki), drobny sprzęt piwniczny, wyposażenie laboratorium oraz narzędzia bednarskie. Początki tego zbioru sięgają Heimatmuseum oraz prawdopodobnie małego prywatnego muzeum wina, które powstało w Zielonej Górze w latach trzydziestych. Liczną grupę eksponatów (beczki i ich elementy, prasy winiarskie) w latach 1958-1962 przekazała Muzeum Lubuska Wytwórnia Win w Zielonej Górze. Zbiory te były i są powiększane o zakupy od

osób prywatnych oraz dary firm, które przejęły majątek byłych winiarni. Jednym z najbardziej efektownych, a zarazem najstarszych eksponatów Działu Winiarskiego jest kosz na winogrona z 1731, nabyty w 1977 roku w warszawskiej „Desie”. Zbiory Muzeum Ziemi Lubuskiej istotnie wzbogacił dar Niemieckiego Muzeum Winiarstwa z Oppenheim, które w 2005 roku przekazało do Zielonej Góry kilkadziesiąt urządzeń służących do produkcji wina i uprawy winorośli (m.in. filtry, pompy do wina) pochodzące z pierwszej połowy XX wieku.

Do cenniejszych zgromadzonych przez Dział Winiarski należy zaliczyć zbiór cynowych naczyń cechowych służących do picia (wilkomy, kufle i puchary) z XVII-XX w., który w latach siedemdziesiątych XX w. i później był rozbudowywany jedynie w niewielkim stopniu w oparciu o przekazy z urzędów celnych i zakupy w salonach „Desy”. Na szczególną uwagę wśród nich zasługują m.in. dzban i kufel zielonogórskiego cechu kowali wykonane w pierwszej połowie XVIII stulecia oraz wilkom cechu czeladników sukienniczych z 1665 roku. Kolekcję naczyń cynowych uzupełniają naczynia z miedzi i jej stopów oraz nieliczne wyroby srebrne. W 1967 roku został zakupiony śląski srebrny puchar weselny, który na kilka następujących lat stał się wizytówką muzeum.



Wilkom cechu czeladników sukienniczych, cyna, Śląsk 1665 r.

Kolejną kolekcję, której początki sięgają okresu Heimatmuseum, stanowią naczynia kamionkowe, czasem z elementami cynowymi i ołowianymi (butle, dzbany, dzbanki, kufle) wykonane pomiędzy XVIII a XX wiekiem. Najcenniejsze zabytki w tym zespole to przykłady ceramiki bolesławieckiej, nie brak również naczyń wykonanych przez lokalnych wytwórców. Zbiór ten był sukcesywnie powiększany m.in. o liczne przekazy z urzędów celnych i zakupy od osób prywatnych. Mniejszą, ale cenną grupę ceramiki przechowywaną w Dziale Winiarskim stanowią kufle z fajansu i majoliki powstałe w XVIII w.

Także kolekcja zabytków dawnego szkła artystycznego (puchary, kielichy, kieliszki, szklanice i karafki) zawiera obiekty pozyskane w okresie międzywojennym. Opracowany przez Bogdana Kresa program wzbogacania zbiorów koncentrował się na zakupie szkła polskiego oraz śląskiego. W latach 1958-1971 Muzeum zakupiło, głównie w salonach „Desy”, ponad 420 naczyń szklanych o różnej wartości. Niewątpliwie do najcenniejszych eksponatów w tej kolekcji należą polskie szkła XVIII-wieczne z hut w Urzeczcu i Nalibokach. W latach osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych kolekcja szkła wzbogaciła się o kilkadziesiąt dzieł współczesnego szklarstwa artystycznego. Od 1987 roku Muzeum zaczęło nabywać prace Zbigniewa Horbowego na potrzeby organizowanej galerii autorskiej. Obecnie w zbiorach zielonogórskiego Muzeum znajduje się ponad 60 prac wrocławskiego artysty.



Karafka i kieliszki, szkło rubinowe, Śląsk XIX w.

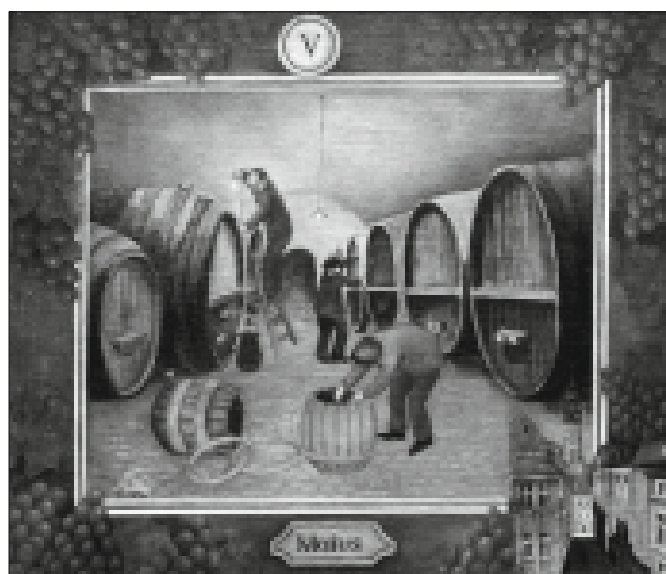
Niewielki zbiór stanowią rękopisy i starodruki dokumentujące historię winiarstwa. Do najcenniejszych muzealiów w tej kolekcji należą: akcja wytwórni Grempler&Co., polskie dokumenty umożliwiające import wina z Węgier z XVIII wieku (tzw. paszporty winiarskie) oraz świadectwo czeladnicze winogrodznika wystawione w podkrośnieńskim Drzeniowie w 1797 roku.

Trzon zbiorów plastycznych Działu Winiarskiego tworzy zespół ponad 100 ekslibrisów. Zapoczątkowała ją w latach sześćdziesiątych współpraca z Norbertem Lippóczy, kolekcjonerem ekslibrisów o tematyce



Świadectwo czeladnicze winogrodznika, pergamin, Drzeniów 1797 r.

winiarskiej z Tarnowa. Pierwsze z tych ekslibrisów zostały nabyte w 1966 roku. Ponadto w Dziale Winiarskim zgromadzono kilkadziesiąt grafik, obrazów i rzeźb. Od 1998 roku Muzeum zaczęło zlecać lubuskim artystom realizację prac plastycznych na tematy związane z winem i winoroślą. W latach 1999-2000 powstał cykl 12 obrazów olejnych Doroty Komar-Zmyślony pt. *Rok na winnicy*. Następnie w latach 2000-2001 Muzeum pozyskało 12 obrazów zielonogórskich malarzy stanowiących dorobek plenerów malarskich *Winobranie w Zielonej Górze*. W latach 2008-2009 powstał cykl 20 akwarel Jerzego Fedry według scenariusza dyr. A. Toczewskiego, pt. *Tradycje winiarskie Zielonej Góry*. Aranżację Muzeum Wina uzupełniają rzeźby głów Bachusa wykonane w 2008 roku przez Wiesława Arminajtisa.

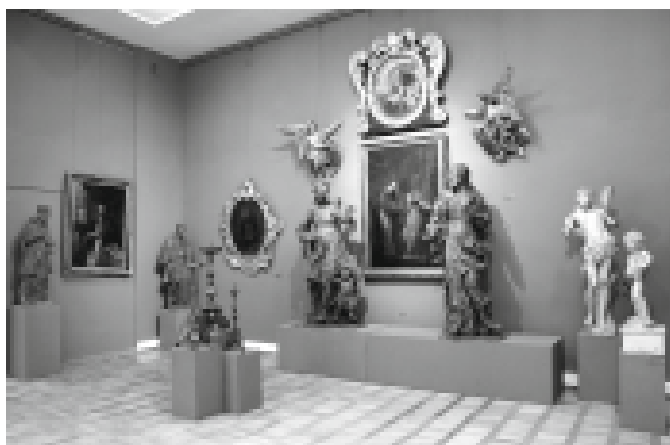


Dorota Komar-Zmyślony, „Maj” – z cyklu „Rok na winnicy”, olej, płótno, 1999 r.

Longin Dzieżyc

KOLEKCJE DZIAŁU SZTUKI DAWNEJ

Sztuka Dawna to jeden z czterech merytorycznych działów znajdujących się w strukturze Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze. Powstał w 1982 roku poprzez wyodrębnienie z pierwotnie istniejącego Działu Sztuki. Jego specyfika polega z jednej strony na różnorodności muzealiów, a z drugiej na ich dużej rozpiętości chronologicznej od średniowiecza po czasy współczesne. Ważnym elementem w zbiorach Działu są zabytki z przedwojennego Heimatmuseum, będące zarówno cennym elementem umożliwiającym poznanie przeszłości miasta i regionu, jak i ważnym wyrazem duchowej ciągłości. W stosunku do zbiorów Muzeum liczących w 2000 roku 16630 obiektów, zabytki z dawnego Heimatmuseum stanowiły niecałe 8%. Natomiast ich udział w Dziale Sztuki Dawnej stanowił aż 19% i obejmował 426 obiektów. Jest to najwyższy wskaźnik procentowy w zielonogórskim Muzeum.



Galeria sztuki sakralnej (fragment).

Na kształtowanie się powojennego zespołu sztuki dawnej w latach 1974-2000 zasadniczy wpływ miała współpraca z Urzędami Celnymi w Rzepinie i Olszynie, Brygadą Wojsk Ochrony Pogranicza czy prokuraturą. Jej efektem jest zbiór blisko 950 obiektów obejmujących, oprócz najliczniejszych zabytków rzemiosła, także prawosławną sztukę sakralną. W zbiorach interdyscyplinarnego Działu Sztuki Dawnej znajduje się blisko 2200 muzealiów z zakresu rzeźby, malarstwa, grafiki oraz rzemiosła, wspólnie tworzą one wielowątkową relację o przemianach zachodzących w sztuce na przestrzeni wieków. Do grupy szczególnie cennych obiektów należy rzeźba sakralna z XIV do początku XX wieku, związana z terenem Dolnego Śląska. Zespół pochodzi z okresu przedwojennego oraz powojennych przekazów wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Do najliczniejszych należą przedstawienia figuralne typu wolnostojącego i ołtarzowego, tworzące dwa zasadnicze zespoły – późnogotycki

i barokowy. Regionalny charakter prezentowanego zbioru podkreślają między innymi rzeźby Mistrza Ołtarza z Gościszowic oraz przedstawienia najpopularniejszego świętego doby baroku na Śląsku, Jana Nepomucena.



Ikona, „Chrzest Chrystusa w rzece Jordan”, tempera, deska, Rosja, II poł. XVIII w.

Tematycznie do sztuki sakralnej nawiązuje znacząca kolekcja ikon. Obecnie liczy ona blisko 250 obiektów pochodzących z XVIII do początków XX stulecia. Dominują ikony rosyjskie, ukazujące poza tradycyjnymi motywami bizantyjskimi także wizerunki rosyjskich świętych oraz postacie historyczne.

Zbiór malarstwa obejmuje prace powstałe od XVI do początków XX stulecia. Jest wśród nich popularne na Śląsku malarstwo religijne i pejzażowe. Z kilkusetletnią historią regionu związane są portrety ukazujące władców rządzących Śląskiem. Natomiast życie i tradycje Zielonej Góry przedstawiają wykonane w różnych technikach plastycznych XIX- i XX-wieczne portrety mieszczan.

Cennym i ważnym materiałem ikonograficznym poświęconym miastu są sztychy obrazujące przeobrażenia jego układu przestrzennego oraz architekturę poszczególnych obiektów. Inny z kolei, bardziej malarski charakter mają miniatury Gerharda Rejscha, zielonogórczanina tworzącego tu w latach dwudziestych i trzydziestych. Natomiast szerszy zasięg mają dzieła Carla Friedricha Stuckarta, autora XIX-wiecznych sztychów ze śląskimi krajobrazami.

Do nielicznej grupy poloników w Dziale należą między innymi: olej pędzla Józefa Brandta *Głowa Szweda*, szkice Jana Matejki, Piotra Michałowskiego czy Stanisława Wyspiańskiego. Akwareli Wojciecha Gersona towarzyszą

dwie prace jego ucznia Jana Stanisławskiego. A widok *Wisły pod Sandomierzem* Leona Wyczółkowskiego został w 1980 roku wzbogacony *Teką ukraińską*.



Serwis solitaire, porcelana malowana, złocona, Miśnia, II poł. XVIII w.

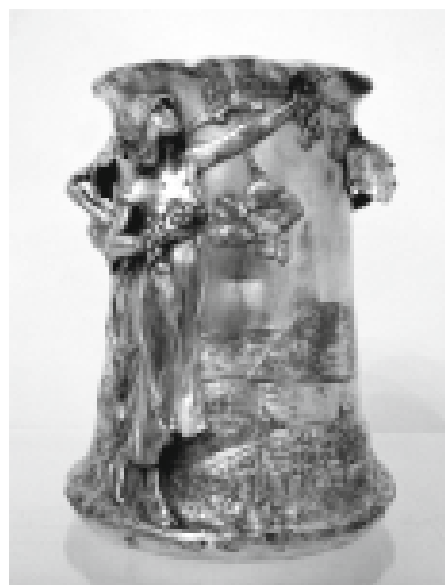
W strukturze zbiorów Działu Sztuki Dawnej dominują jednak zabytki rzemiosła, stanowiące blisko 70% zgromadzonych muzealiów i w znacznym stopniu będące już nabytkami okresu powojennego. Najbogatszy jest zespół ceramiki liczący ponad 400 pozycji. Tworzą go klejnoty stołu, dekoracyjne wazy, świeczniki, figurki czy drobna galanteria wykonana z fajansu, majoliki i porcelany. Wyroby te powstały często w znanych europejskich manufakturach takich jak: Delft, Miśnia, Berlin, Sèvres czy Potschappel. Z racji zainteresowań regionalnych szczególne znaczenie mają wyroby założonej w 1888 roku Fabryki Porcelany w Żarach. Zbiór zamykają wyroby ceramiczne z Ćmielowa, Wałbrzycha, Sopotu i Warszawy z końca lat pięćdziesiątych i sześćdziesiątych XX w.

Znaczący pod względem ilości i jakości zespół tworzy rzemiosło zegarmistrzowskie. Składają się na niego czasomierze: podłogowe, szafkowe, kominkowe, powozowe, talerzowe oraz osobna grupa wyrobów ludowych. Wśród najefektowniejszych są XIX-wieczne zegary kominkowe, szafkowe oraz do użytku osobistego, będące nierzadko klejnotami sztuki zegarmistrzowskiej i jubilerskiej.

Do zbiorów złotniczych Działu należą głównie wyroby użytkowe z zastawami stołowymi, sztuccami, kieliszkami, paterami, cukiernicami i świecznikami. Do najcenniejszych należy XVII-wieczne cyborium z 1668 roku oraz pochodząca z pobliskiego Siedliska XVIII-wieczna złota puszka napieczętna.

Z bliższym lub dalszym regionem związane są wyroby konwisarzy, pochodzące z obiektów sakralnych oraz stanowiące wyposażenie lad cechowych. Najokazalsze w tej ostatniej grupie są wilkowy cechowe odzwierciedlające tradycje gospodarcze miasta i regionu. Znaczący udział w zbiorze mają przedmioty powstałe na zlecenie kościoła: kielich mszalny i ampułki oraz misy chrzcielne. Najliczniej reprezentowane są świeczniki ołtarzowe z XVII, XVIII i początków XIX wieku. Zespół uzupełniają cynowe przedmioty codziennego użytku. Od wieków

ważną pozycję w wytwórczości cechowej zajmowało kowalstwo. Jego wyroby to różnego typu zamki, zasuwki, kłódki, wietrzniki czy klucze.



Naczynie do chłodzenia wina, cyna srebrzona, pocz. XX w.

Natomiast blisko 70 obiektów liczy zespół mebli, będący ważnym elementem aranżacyjnym wielu ekspozycji. Tworzą go między innymi: witryny, lustra, biurka, stoły oraz różnicowane pod względem wielkości i przeznaczenia skrzynie.

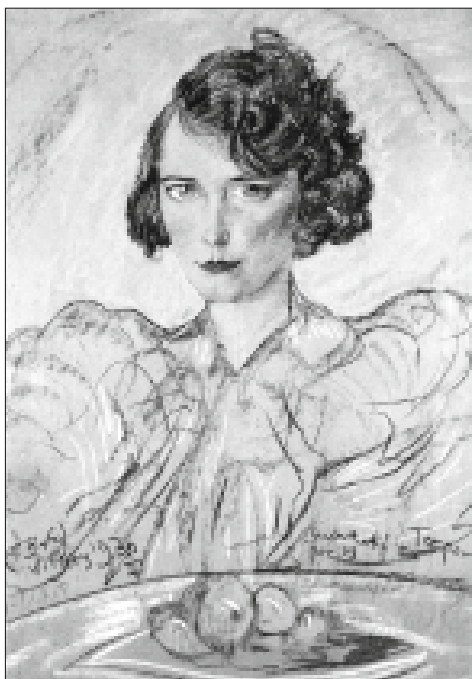
Szybko rozwijającą się grupę muzealiów stanowią zabytki techniki, ukazujące przemiany w sferze mentalności i obyczajowości oraz wyznaczające etapy rozwoju człowieka. Są to narzędzia rzemieślnicze reprezentujące warsztaty o nieistniejących już specjalnościach. Ważną grupę stanowią przedmioty pomiarowe, jak rozmaite typy wag z najstarszym bezmianem z 1786 roku. Wśród wyrobów użytkowych spory zespół tworzą żelazka, sprzęt oświetleniowy czy moździerz. Urządzenia mechaniczne reprezentują maszyny do pisania i różnego typu sprzęt grający. Na odrębną grupę składają się aparaty fotograficzne oraz urządzenia telekomunikacyjne.

Istotne znaczenie dla obrazu działalności Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze oraz prezentacji obiektów sztuki dawnej ma fakt twórczego wykorzystania tych dzieł między innymi przez współczesnych artystów, dla których stały się one źródłem inspiracji. Szczególnym przykładem spojrzenia na zabytki zgromadzone w Dziale Sztuki Dawnej była instalacja Rolanda Schefferskiego *Inwentaryzacja* zaprezentowana w ramach Galerii Nowy Wiek. Działania prowadzone przez Muzeum Ziemi Lubuskiej, w tym w szczególności Dział Sztuki Dawnej, są wyrazem ciągłości i szacunku dla wielowiekowych duchowych i materialnych tradycji regionu, które następne pokolenia powinny zachować i pielęgnować. Przekaz ten sprawia, że Muzeum jest depozytariuszem przeszłości, generującym przesłanie nakierowane ku teraźniejszości i przyszłości.

Marta Gawęda, Leszek Kania

KOLEKCJA DZIAŁU SZTUKI WSPÓŁCZESNEJ

Dział Sztuki Współczesnej posiada bogate, liczące się w skali kraju zbiory artystyczne, które stanowią potencjał wystawienniczy Muzeum. Kolekcja liczy ponad sześć tysięcy obiektów, reprezentujących wszystkie klasyczne dyscypliny artystyczne. Zespół obejmuje prace z zakresu malarstwa, grafiki, rysunku, rzeźby, plakatu, tkaniny, ceramiki, fotografii. Uwzględnia również nowe sposoby ekspresji – instalacje, dokumentacje akcji artystycznych. O ich jakościowej wartości decyduje przede wszystkim malarstwo polskie powstałe, poza nielicznymi wyjątkami, po 1945 roku, aż po czasy najnowsze. Prace ponad 700 autorów tworzą szeroką panoramę zjawisk, obrazujących główne kierunki i tendencje występujące w powojennej sztuce polskiej. Droga pozyskiwania zbiorów była zróżnicowana; od depozytu warszawskiego CBWA z 1959 roku (który w 1982 roku przeszedł na własność Muzeum), po liczne zakupy od artystów uczestniczących w organizowanej w Zielonej Górze w latach 1963-1981 znaczącej ogólnopolskiej imprezie plastycznej *Wystawy i Sympozja Złotego Grona* oraz w późniejszym *Biennale Sztuki Nowej* (1985-1996). Okres międzywojenny reprezentują m.in. pojedyncze prace Olgi Boznańskiej, Tadeusza Makowskiego, Władysława Strzemińskiego, Leona Chwistka, Stanisława Ignacego Witkiewicza.



Stanisław Ignacy Witkiewicz – „Portret Józefiny Konińskiej”, 1936, węgiel, pastel, kredka, karton.

Zbiory malarstwa powojennego odzwierciedlają wszystkie znaczące nurty i opcje. Orientacja pokapistska

to kompozycje m.in. Jana Cybisa, Hanny Rudzkiej-Cybisowej, Zbigniewa Pronaszki, Wacława Taranczewskiego, Czesława Rzepińskiego, Tadeusza Piotra Potworowskiego z dominującymi przedstawieniami portretu, martwej natury i pejzażu. Socrealizm w sztuce polskiej dokumentuje sztandarowy, monumentalny obraz Andrzeja Strumiłły *Nasza ziemia*, rzeźba *Świniarka* autorstwa Antoniego Kenara oraz płótna Stanisława Teisseyre'a, Heleny i Juliusza Krajeńskich czy Józefy Wnukowej. Okres „odwilży” reprezentowany jest przez słynne dzieło Marka Oberländera *Napiętnowani*, pochodzące z przełomowej Wystawy Młodej Plastyki, która odbyła się w warszawskim Arsenale w roku 1955 oraz kompozycjami innych „arsenałowców”: Teresy Pągowskiej, Franciszka Starowieyskiego, Andrzeja Matuszewskiego, Stefana Gierowskiego.

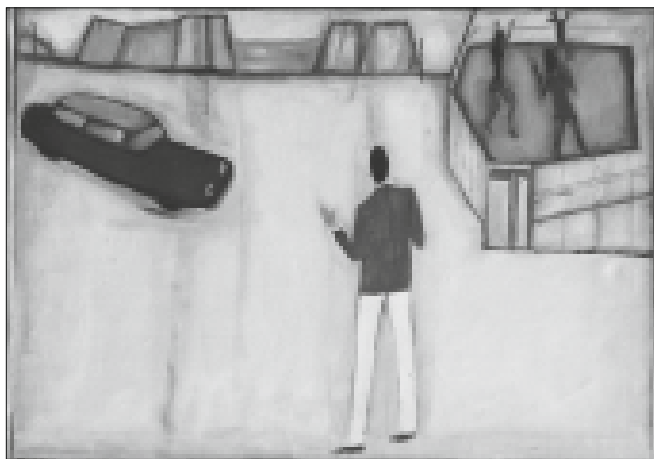


Andrzej Strumiłło – „Nasza ziemia”, 1953, olej, płótno.

Na uwagę zasługuje obszerny zespół dzieł posługujących się językiem abstrakcji w rozmaitych odmianach. Od spontanicznego gestu, akcentującego ekspresyjne walory farby i faktury, po wizję z pogranicza metafory i znaku. W tym zestawie wyróżniają się m.in. obrazy Tadeusza Brzozowskiego, Jana Lebensteina, Alfreda Lenicy, Zbigniewa Tymoszewskiego, Jana Tarasina. Abstrakcję geometryczną reprezentują m.in. prace Henryka Stażewskiego, Stefana Gierowskiego, Zbigniewa Gostomskiego, Adama Marczyńskiego, Stefana Krygiera, Kajetana Sosnowskiego, Jana Berdyszaka. W obszarze surrealizmu i nurtu metaforycznego sytuują się dzieła Kazimierza Mikulskiego, Erny Rosensteina, Zbigniewa Makowskiego, Stanisława Fijałkowskiego, Urszuli Broll. Krąg malarstwa figuratywnego reprezentują kompozycje Edwarda Dwurnika, Jana Dobkowskiego, Antoniego Fałata, Marka

Sapetty, Danuty Waberskiej, Jana Świtki i wielu innych. W kolekcji nie zabrakło też przykładów prac wybitnych indywidualności polskiej sztuki – Tadeusza Kantora, Jerzego Nowosielskiego czy Władysława Hasióra.

Istotną i niezwykle cenną część zbiorów stanowi kolekcja związana z ogólnopolską imprezą plastyczną *Wystaw i Sympozjów Złotego Grona*. W skład tego zbioru obejmującego blisko 300 prac malarskich i graficznych 180 autorów, wchodzi dzieła wybitnych jej przedstawicieli takich jak: Marian Bogusz, Jan Chwałczyk, Tadeusz Dominik, Zbigniew Dłubak, Józef Hałas, Natalia Lach-Lachowicz, Jan Szancenbach, Eugeniusz Geppert, Józef Gielniak, Stefan Krygier, Teresa Miszkin, Henryk Musiałowicz, Jerzy Rosołowicz, Andrzej Urbanowicz oraz wielu wyżej wymienionych artystów. Dzięki *Biennale Sztuki Nowej* trafiły do zbiorów prace m.in. Włodzimierza Pawlaka, Leszka Knaflewskiego, Jarosława Kozłowskiego, Tomasza Tatarczyka, Jerzego Truszkowskiego, Ryszarda Woźniaka, Grzegorza Sztabińskiego. Specyficznym elementem kolekcji są pokaźne zestawy prac m.in. Jana Berdyszaka, Kajetana Sosnowskiego, Mariana Kruczka, Józefa Marka, Andrzeja Gieragi, które funkcjonowały w ramach Galerii Autorskich w latach 1976-1997.

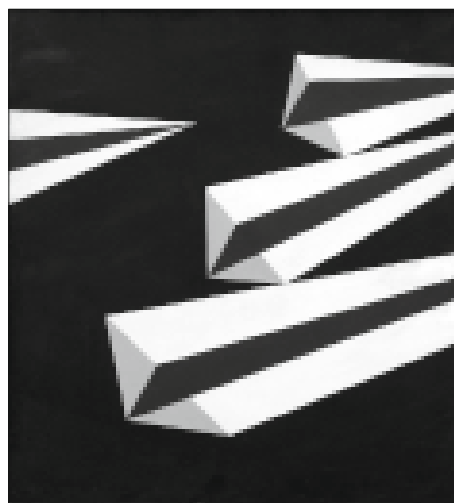


Jerzy Nowosielski – „Pejzaż fantastyczny”, 1959, olej, płótno

W zasobach Działu znajdują się również bogate zbiory współczesnej grafiki i rysunku, które także zawierają reprezentatywny zestaw czołowych polskich artystów m.in. Władysława Strzemińskiego, Marii Jaremy, Andrzeja Wróblewskiego, Jerzego Panka, Leszka Sobockiego, Romana Opałki, Eugeniusza Geta-Stankiewicza, Jacka Gaja, Lucjana Mianowskiego, Eugeniusza Markowskiego, Zbigniewa Lutomskiego, Izabelli Gustowskiej, Tadeusza Jackowskiego. Zestaw ten cechuje się dużą różnorodnością warsztatowo-formalną i tematyczną, ukazując szerokie spektrum poszukiwań i możliwości twórczych współczesnych grafików polskich.

Dział Sztuki Współczesnej posiada również kolekcję powojennego polskiego plakatu współczesnego, w której znajdują się m.in. prace klasyków polskiej szkoły plakatu m.in. Henryka Tomaszewskiego, Romana Cieślewicza, Jana Lenicy, Wiktora Górki, Macieja Urbańca, Waldemara

Świerzego, Franciszka Starowieyskiego. Zbiór powstał w znaczącej części w oparciu o przekaz ponad 600 plakatów z Muzeum Plakatu w Wilanowie w 2000 roku.



Marian Szpakowski, „Kompozycja I”, z cyklu 65-66, tempera, płyta pilśniowa

Wyodrębniony, liczący około 2500 eksponatów zestaw stanowią prace dokumentujące twórczość artystów związanych ze Środkowym Nadodrzem i Zieloną Górą od roku 1945 po dzień dzisiejszy. W tej grupie eksponatów znajdują się zwarte kolekcje, przekrojowo ukazujące drogę twórczą zarówno nieżyjących już nestorów lubuskiej plastyki: Stefana Stockiego, Klema Felchnerowskiego, Mariana Szpakowskiego, Hilarego Gwizdały, Andrzeja Gordona, Witolda Nowickiego, jak i nadal aktywnych twórczo artystów: m.in. Anny Gapińskiej-Myszkiewicz, Józefa Burlewicza czy Zbigniewa Szymoniaka. Zbiory te są w miarę możliwości wzbogacane dziełami przedstawicieli najmłodszej generacji skupionej m.in. wokół Instytutu Sztuk Wizualnych Uniwersytetu Zielonogórskiego.



Klemens Felchnerowski – „Po co” (Układ IX – 75), 1975-76, olej, płótno

LEKSYKON MUZEUM ZIEMI LUBUSKIEJ (1,2)

Byszewska-Skiba Halina (1928-1991), **kierownik Działu Sztuki w latach 1960-1976**, ukończyła Wyższe Studia Artystyczne na Wydziale Konserwacji ASP w Krakowie w 1954 roku. Pracę w Muzeum Okręgowym w Zielonej Górze rozpoczęła w 1960 r., od początku zajmując się sztuką. W Muzeum Ziemi Lubuskiej pracowała do 1978 r., w ostatnim okresie jako kierownik Pracowni Konserwatorskiej. Prowadząc Dział Sztuki przez szesnaście lat stworzyła jego profil merytoryczny. Penetracje konserwatorskie terenu, w których uczestniczyła, zaowocowały zgromadzeniem zbiorów z zakresu sztuki sakralnej, zwłaszcza cennej kolekcji rzeźby powstałej w warsztatach Dolnego Śląska w okresie XIV-XIX w. Tworzyła kolekcję sztuki współczesnej w dużej części opartej o zakupy dzieł wybitnych artystów polskich z wystaw „Złotego Grona”.

Dąbrowski Edward (1921-2007), **od 1960 r. kierownik Działu Archeologicznego** Muzeum Okręgowego w Zielonej Górze, następnie **od 1976 r. kierownik Działu Wczesnego Średniowiecza w Oddziale Archeologicznym MZL**, dyplom z zakresu archeologii uzyskał na Uniwersytecie Poznańskim w 1951 r. W muzeum zielonogórskim zatrudniony został w 1958 r. posiadając już doświadczenia zawodowe zdobyte w Muzeum Archeologicznym w Poznaniu, Katedrze Archeologii Uniwersytetu Poznańskiego i Muzeum w Międzyrzeczu oraz jako Wojewódzki Konserwator Zabytków Archeologicznych. Zainspirowany w początkowych latach swojej działalności ogólnopolskim hasłem przygotowań do obchodów rocznicy Tysiąclecia Państwa Polskiego, całe życie zawodowe poświęcił badaniom archeologicznym wczesnego średniowiecza. Istotnym rezultatem prowadzonych przez niego wykopalisk jest przebadanie zagadnienia osadnictwa w mikroregionie Krosna Odrzańskiego na przestrzeni V/VI-XI w. oraz udowodnienie znaczącej roli militarnej przejścia krośnieńskiego w państwie piastowskim. Na tle wielu artykułów jego autorstwa, wśród najnowszych można wymienić: *Początki wczesnego średniowiecza w mikroregionie Krosna Odrzańskiego*, „Dolnośląskie Wiadomości Prahistoryczne” 1997.

Dąbrowski Stefan (ur. 1938), **kierownik Działu Historii Zielonej Góry** w nowo powołanym **Muzeum Zielonej Góry** (Oddziale MZL), studia historyczne ukończył w 1962 r., na Uniwersytecie Wrocławskim, tytuł doktora nauk humanistycznych w zakresie historii nadany przez Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu otrzymał w 1976 r. W latach 1968-1973 sprawował funkcję dyrektora Wojewódzkiego Archiwum Państwowego w Zielonej Górze z siedzibą w Starym Kisielinie, przez następne lata (1973-1993) pracował jako adiunkt w Instytucie Historii zielonogórskiej WSP. Od 1998 do 2001 r. pracował w Muzeum Ziemi Lubuskiej. Przedmiotem jego ponad trzydziestoletnich badań jest

problematyka sukiennictwa zielonogórskiego oraz innych ośrodków sukienniczych północnej części Dolnego Śląska w okresie XVI-XVIII w. Z tego zakresu posiada liczne publikacje, wśród nich: *Handel wełną w okręgu zielonogórsko-swiebodzińskim do końca XVIII w.* („Studia Zielonogórskie” 1999, t. V).

Dział Braterstwa Broni powołany został w **Muzeum Ziemi Lubuskiej w 1978 r.**, przemianowany później w oddział MZL, któremu w 1983 r. nadano nazwę **Lubuskie Muzeum Wojskowe w organizacji w Drzonowie**, przekształcony następnie w 1985 r. w autonomiczne muzeum historyczno-wojskowe, zorganizowany i prowadzony przez **Włodzimierza Kwaśniewicza**. Na siedzibę Działu wyznaczono remontowany pałac eklektyczny poza Zieloną Górą w miejscowości Drzonów. Wyposażenie obiektu w ekspozycje rozpoczęto od pierwszych miesięcy powstania Działu, adaptując najpierw przyległe tereny parkowe na ekspozycję plenerową. We wnętrzu zabytkowego budynku, udostępnianego na ekspozycje w kilku etapach (ze względu na prace remontowe) przez kolejne lata, w momencie wieńczącym jego całkowite otwarcie w 1985 r. zaprezentowano już bogate (w dominującej części własne zbiory) pomimo stosunkowo krótkiego czasu ich gromadzenia. Ekspozycje w postaci m.in. broni, umundurowania, oporządzenia, dokumentów i odznaczeń pokazywały żołnierzy różnych formacji i armii z okresu II wojny światowej oraz Wojsko Polskie po 1945 r. Wyeksponowana też została dawna broń, XVI-XIX w. W plenerze zaś można było podziwiać zbiory lotnicze oraz ciężki sprzęt wojskowy. W oparciu o te dwa zespoły, intensywnie i konsekwentnie gromadzone od początku istnienia Działu Braterstwa Broni, ukształtowały się po latach cenne kolekcje, wysoko notowane w muzealnictwie w kraju, a które stanowią chlubę **Lubuskiego Muzeum Wojskowego w Zielonej Górze z siedzibą w Drzonowie**.

Felchnerowski Klemens, pseudonim artystyczny **Klem** (1928-1980), **dyrektor Muzeum Okręgowego w latach 1960-1965**, studiował na Wydziale Sztuk Pięknych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Uzyskał dyplom z konserwatorstwa i zabytkoznawstwa w 1953 r. W tym samym roku otrzymał stanowisko Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Zielonej Górze, które pełnił do 1960 r. Będąc dyrektorem muzeum uporządkował jego strukturę organizacyjną, powołując merytoryczne działy: archeologiczny, etnograficzny, historyczny, winiarski, sztuki i oświatowy. W czasie prowadzenia przez niego instytucji, nastąpił znaczny rozwój badań naukowych, co miało duży wpływ na wzbogacenie zbiorów, sprecyzowana została specyfika kolekcjonerstwa z poszczególnych dziedzin muzealnych, ukształtowany został ciąg ekspozycyjny. Jako artysta pozostawił po sobie bogaty dorobek twórczy z zakresu malarstwa, grafiki, rysunku,

w dużej części znajdujący się w zbiorach Muzeum Ziemi Lubuskiej.

Heimatmuseum w Zielonej Górze funkcjonowało w niemieckim systemie muzealnym w latach 1922-1945. Charakterystyczne dla tego kręgu kulturowego muzeum o zasięgu lokalnym, prezentujące przeszłość oraz specyfikę miasta i pobliskiego regionu, tzw. Heimat. Organizowano je według ściśle określonych wytycznych wynikających z ujednoczonego schematu (podziału materiału ekspozycyjnego według dyscyplin naukowych), obligatoryjnie stosowanego w tej kategorii placówek muzealnych. Stworzone zostało osobiście (pod względem koncepcyjnym i aranżacyjnym) przez doktora **Martina Klose**, który był jego kierownikiem, pracującym przez cały czas jednoosobowo. W okresie powojennym przekształcone zostało w placówkę polską. Wyselekcjonowane ponemieckie zbiory zasiliły w istotny sposób zasoby Muzeum Ziemi Lubuskiej i do chwili obecnej prezentowane są na ekspozycjach muzealnych.

Jakubaszek Eugeniusz (ur. 1929), **dyrektor Muzeum Ziemi Lubuskiej w latach 1970-1975**, ukończył historię sztuki na UAM w Poznaniu. Od 1963 r. przez przeszło dwadzieścia lat (z przerwą podczas sprawowania stanowiska dyrektora MZL) trudnił się pracą związaną z konserwacją zabytków – w Wydziale Kultury WRN w Zielonej Górze, jako Wojewódzki Konserwator Zabytków, następnie w Gorzowie Wlkp., później w Wałbrzychu, gdzie funkcję tę łączył również ze stanowiskiem dyrektora Muzeum Okręgowego. Następnie, od 1988 r. przez dziesięć lat był kustoszem Działu Ceramiki na Zamku w Książu. Z zakresu ceramiki artystycznej opublikował znaczną ilość artykułów w profesjonalnych czasopismach krajowych i zagranicznych. Jako dyrektor Muzeum Ziemi Lubuskiej dokonał generalnej przebudowy gmachu muzealnego. Zorganizował Muzeum Martyrologii Alianckich Jeńców Wojennych w Żaganii, które na prawach oddziału prezentowało ekspozycje MZL podczas remontu kapitalnego budynku muzeum. Efektem zaś jego działalności konserwatorskiej na terenach zielonogórskich było powstanie koncepcji budowy muzeum skansenowskiego, co zaowocowało później utworzeniem skansenu budownictwa wiejskiego, wchodzącego obecnie w obręb Muzeum Etnograficznego w Zielonej Górze z siedzibą w Ochli.

Kania Leszek (ur. 1956) **zastępca dyrektora Muzeum Ziemi Lubuskiej od 1997 roku**, studia na Wydziale Pedagogicznym WSP w Zielonej Górze ukończył w 1979 r. W latach 1979-1981 pracował w zielonogórskim BWA. Pracę w muzeum rozpoczął w 1982 r. w Dziale Sztuki Współczesnej, który prowadził później jako kierownik w latach 1989-1997. Organizator licznych wystaw sztuki współczesnej, w tym ekspozycji o charakterze monograficznym, prezentujących dzieła artystów polskich (Tadeusza Dominika – 1996, Jana Berdyszaka – 1997, Jerzego Nowosielskiego – 1999) i twórców lubuskich (Mariana Szpakowskiego – 1993, Klema Felchnerowskiego – 1998) oraz zbiorowych pokazów takich jak „Plastyczne narracje” – 1994. Muzealne zbiory sztuki współczesnej zaprezentował m.in. w Indiach („Polish Modern

Art” – 1988). Jego publikacje na temat najnowszej sztuki zamieszczane są w wydawnictwach książkowych oraz w ogólnopolskich periodykach („Magazyn Sztuki”, „Exit”, „Format”).

Kłęsk Krystyna (1898-1977), **kierownik Muzeum w Zielonej Górze w latach 1949-1951**, studiowała w okresie międzywojennym na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Poznańskiego, uczestnicząc w różnego typu zajęciach akademickich i wykładach z wielu dziedzin (historii, archeologii, etnologii, historii sztuki, historii kultury, filozofii, socjologii, psychologii, a także muzykologii oraz gry na fortepianie), przy czym jako główną dziedzinę zainteresowań naukowych traktowała wiedzę z zakresu ludoznawstwa. Studia uniwersyteckie łączyła w tym okresie z pracą zawodową na stanowisku nauczycielki, aktorki teatrów Poznania, recytatorki i akompaniatorki w poznańskim radiu oraz szeroką działalnością społeczną m.in. w ruchu świetlicowym i krajoznawczym, również aktywną przynależnością do wielu stowarzyszeń kulturalno-naukowych, a także uczestnictwem w szkoleniach wojskowych. Wzięła czynny udział w charakterze sanitariuszki w obu wojnach światowych. Pracę magisterską z zakresu etnografii obroniła na Uniwersytecie Poznańskim w 1949 r. Przystępując do pracy w muzeum zielonogórskim w końcu 1949 r. posiadała już doświadczenia muzealne, zdobyte, gdy jako wolontariusz włączyła się po II wojnie w zabezpieczanie i gromadzenia zbiorów etnograficznych dla ówczesnego Muzeum Wielkopolskiego w Poznaniu. W Zielonej Górze zapisała się jako aktywna działaczka na rzecz ochrony zabytków i współtwórczyni w środowisku zielonogórskim Polskiego Towarzystwa Prehistorycznego oraz Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego.

Kołodziejska Barbara (ur. 1932) **dyrektor Muzeum Etnograficznego w Zielonej Górze z siedzibą w Ochli w okresie od 1982 do 1998 roku**, (muzeum powstałego z Oddziału MZL), studia z zakresu etnografii ukończyła w 1955 r. na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, tam też obroniła doktorat w 1971 r. W pierwszych latach po studiach pracowała w Pracowni Etnograficznej Instytutu Historii Kultury Materialnej PAN w Poznaniu. W 1958 r. zatrudniona została w zielonogórskim Muzeum Okręgowym. Przez prawie dwadzieścia lat, prowadziła jednoosobowo Dział Etnograficzny (w latach 1960-1976), następnie, od 1976 r. była kierownikiem Zielonogórskiego Parku Etnograficznego – Oddziału MZL. Plon jej wieloletnich badań zawarty został w kilkudziesięciu publikacjach o charakterze naukowym i popularnonaukowym, poświęconych problemowi przeobrażeń kultury ludowej na obszarach zielonogórskich oraz zagadnieniom muzealnictwa etnograficznego (jedno z najnowszych wydawnictw – *Przemiany kultury ludowej w zielonogórskim*, Zielona Góra 1996).

Kołodziejski Adam (1932-2002) **dyrektor Muzeum Archeologicznego Środkowego Nadodrza w latach 1982-2000** (muzeum przemianowanego z Oddziału Archeologicznego MZL), w 1958 r. ukończył archeologię na UAM w Poznaniu, gdzie również uzyskał w 1974 r. tytuł doktora nauk humanistycznych z zakresu archeologii. Od 1958 r. sprawował

w ramach pracy w Muzeum Okręgowym w Zielonej Górze urząd Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków Archeologicznych, który w 1967 r. przeobrażony został w Dział Ochrony Zabytków Archeologicznych. W latach 1976-1981 kierował Oddziałem Archeologicznym. Realizowane przez niego badania archeologiczne na terenach Środkowego Nadodrza, nastawione w głównej mierze na poznanie tzw. kultury łużyckiej, przyniosły ważne odkrycia, zwłaszcza wykopaliska prowadzone w Wicinie (datowanej na najmłodszy okres epoki brązu 800-650 p.n.e. i wczesną epokę żelaza 650-400 p.n.e.). Posiada bogaty dorobek w zakresie opublikowanych prac, książek, artykułów w fachowych periodykach, a także różnego rodzaju wypowiedzi w prasie, liczący około dwustu pozycji.

Kowalski Stanisław (ur. 1931) **zastępca dyrektora Muzeum Ziemi Lubuskiej w latach 1989-1996**, ukończył historię sztuki w 1956 r. na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, na tej uczelni także otrzymał tytuł doktora historii w 1978 r. Przez znaczny okres swojej pracy zawodowej (1956-1984) zajmował się pracą konserwatorską, od 1964 r. jako Wojewódzki Konserwator Zabytków w Zielonej Górze. W latach 1984-1987 był kierownikiem Muzeum w Międzyrzeczu. Od 1988 roku pracował w Muzeum Ziemi Lubuskiej. Jego długoletnia działalność konserwatorska zaowocowała wieloma publikacjami na temat zabytków architektonicznych (*Zabytki województwa zielonogórskiego*, Zielona Góra 1987; *Miasta Środkowego Nadodrza*, Zielona Góra 1994; praca zbiorowa pod jego redakcją: *Klasztor Augustianów w Żaganii. Zarys dziejów*, Zielona Góra 1999).

Kres Bogdan (1932-2003) **dyrektor Muzeum Okręgowego**, w czasie prowadzenia przez niego instytucji (w latach 1965-1969) placówce nadano nazwę **Muzeum Ziemi Lubuskiej**, studia z zakresu archeologii śródziemnomorskiej ukończył na Uniwersytecie Warszawskim w 1956 r., doktorat obronił na UAM w Poznaniu. Po studiach pracował w Muzeum Regionalnym w Międzyrzeczu. W muzeum w Zielonej Górze zatrudniony został w 1959 r. i pracował do 1977 r. Wiele lat wykładał jako docent historię starożytną w WSP w Zielonej Górze. Przez cały okres pracy w muzeum zielonogórskim zajmował się problematyką winiarską. Prowadząc nieprzerwanie przez ponad piętnaście lat Dział Winiarski, stworzył jego profil kolekcjonerski. Podczas zwiedzania muzeum sprawił, że zielonogórska placówka stała się znana w całym kraju ze względu na winiarską specjalizację wystawienniczą. Jego prace badawcze skoncentrowane również były głównie na problematyce winiarstwa. Tę dziedzinę także reprezentują najliczniej jego publikacje (m.in. *Winiarstwo na Ziemi Lubuskiej*, Poznań 1972).

Kubaszewski Michał (1930-1989) **pierwszy dyrektor powstałego w 1957 r., Muzeum Okręgowego w Zielonej Górze**, studiował historię sztuki na Uniwersytecie Poznańskim. Po ukończeniu studiów w 1953 r. pracował w Muzeum Narodowym w Poznaniu. W 1954 r. został kierownikiem Muzeum Regionalnego w Zielonej Górze, którym opiekowało się Muzeum Narodowe w Poznaniu. Wspólnie z zespołem

poznańskich muzealników był autorem programu merytorycznego zielonogórskiego muzeum okręgowego. Stanowisko dyrektora muzeum pełnił do początków 1960 r. (potem jeszcze pracował kilka miesięcy jako kustosz w Dziale Sztuki). Zasłużył się w ważki sposób w pierwszym stadium organizowania instytucji. Za jego przyczyną w latach 1958-1959 wzbogacone zostały znacznie zbiory muzealne, głównie z zakresu archeologii i sztuki. Wskutek jego usilnych starań muzeum otrzymało nową siedzibę. Resztę lat swojego życia (od 1967 r. na emigracji w Danii), poświęcił czynnemu uprawianiu sztuki.

Kwaśniewicz Włodzimierz (ur. 1947), **dyrektor Lubuskiego Muzeum Wojskowego w Zielonej Górze z siedzibą w Drzonowie w latach 1985-2012** (muzeum utworzonego w 1985 r. z oddziału Muzeum Ziemi Lubuskiej, powstałego w oparciu o Dział Braterstwa Broni funkcjonujący w strukturze MZL od 1978 r.), studiował historię na UAM w Poznaniu w latach 1970-1975, gdzie otrzymał również tytuł doktora nauk humanistycznych w zakresie historii sztuki w 1982 r. Pracę w MZL rozpoczął w 1976 r. prowadząc pierwotnie Dział Winiarski, od momentu powołania Działu Braterstwa Broni do chwili obecnej pochłonięty jest tematyką historyczno-wojskową. Zafascynowany od wczesnych lat życia dawną bronią, pogłębiając zainteresowania w tym zakresie podczas studiów, następnie prowadząc badania przez cały okres pracy zawodowej, opublikował na ten temat kilkadziesiąt artykułów w fachowych i popularnych wydawnictwach o regionalnym i ogólnopolskim zasięgu. Posiada ponadto publikacje w postaci tekstów do katalogów wystaw, a przede wszystkim książek (niektórych powtórnie wznawianych), pośród nich należy wymienić: *1000 słów o broni białej i uzbrojeniu ochronnym*, Warszawa 1981; *Szabla polska od XV do końca XVIII wieku: szkice o konstrukcji, typologii i symbolice*, Zielona Góra 1988; *Dzieje szabli w Polsce*, Warszawa 1999. Jako autor publikacji wielokrotnie był cytowany i wymieniany w bibliografii prestiżowych wydawnictw. Należy do grona wybitnych polskich znawców broni.

Lubuskie Muzeum Wojskowe w Zielonej Górze z siedzibą w Drzonowie, otwarte jako w pełni zorganizowane muzeum historyczno-wojskowe w 1985 r. i od tego momentu funkcjonujące na prawach autonomicznej placówki muzealnej. Powstało ono na bazie dorobku Oddziału Braterstwa Broni, wcześniej działu o tej samej nazwie, funkcjonującego w Muzeum Ziemi Lubuskiej od 1978 r., prowadzonego od początku przez **dr. Włodzimierza Kwaśniewicza**, który włożył wiele wysiłku i zaangażowania w zorganizowanie tej placówki.

Muszyński Jan (ur. 1932), **dyrektor Muzeum Ziemi Lubuskiej w latach 1976-1997**, historię sztuki ukończył na UAM w Poznaniu w 1956 roku, na którym uzyskał również tytuł doktora nauk humanistycznych w zakresie historii, w 1971 r. Od 1960 r. pełnił funkcję Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Zielonej Górze. W 1964 r. został sekretarzem Lubuskiego Towarzystwa Naukowego, które prowadził do 1976 r. Sprawując stanowisko dyrektora MZL dokonał zasadniczych zmian struktury instytucji, w wyniku czego niektóre wcześniejsze działy muzealne przekształcone zostały

później w odrębne zielonogórskie muzea: Muzeum Archeologiczne Środkowego Nadodrza, Muzeum Etnograficzne, Lubuskie Muzeum Wojskowe. Zastosował nową autorską koncepcją wystawienniczą, prezentującą w formie stałych ekspozycji (Galerii Autorskich) twórczość polskich artystów współczesnych, m.in. J. Berdyszaka, A. Gieragi, M. Kruczka, K. Sosnowskiego. Wśród licznych jego publikacji z różnych dziedzin (reprezentujących poszczególne okresy pracy zawodowej autora) w postaci wydawnictw książkowych, artykułów, tekstów do katalogów wystaw itp., należy wyróżnić: *Krosno Odrzańskie*, Poznań 1972; zespół katalogów monograficznych artystów np. J. Burlewicza, K. Felchnerowskiego, H. Gwizdały, A. Gordona, wydanych w latach 1978-1988.

Muzeum Archeologiczne Środkowego Nadodrza w Zielonej Górze z siedzibą w Świdnicy autonomiczną placówką muzealną jest od 1982 r. Wyłonione zostało ze struktury Muzeum Ziemi Lubuskiej i przemianowane w samodzielne muzeum z Oddziału Archeologicznego, który powołano w 1976 r. łącząc muzealne działy: Dział Archeologiczny i Dział Ochrony Zabytków Archeologicznych (funkcjonujące od lat sześćdziesiątych). Po raz pierwszy udostępniło swoje ekspozycje w 1979 r. będąc już całkowicie zorganizowanym muzeum.

Muzeum Etnograficzne w Zielonej Górze z siedzibą w Ochli powstałe w 1982 r. z Oddziału Muzeum Ziemi Lubuskiej, funkcjonującego od 1976 r. i noszącego nazwę: Zielonogórski Park Etnograficzny, przemianowanego z wcześniejszego Działu Etnograficznego istniejącego w Muzeum Okręgowym w Zielonej Górze od 1960 r. Tworzono go w oparciu o zasoby muzealne gromadzone od lat pięćdziesiątych i budowany przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków skansen budownictwa wiejskiego. Pierwsze jego wystawy zaprezentowano w 1977 r.

Muzeum Miejskie w Zielonej Górze powstało w 1945 r. jako jedna z pierwszych instytucji w mieście. Przemianowane ono zostało w polskie muzeum z niemieckiego Heimatmuseum. W następnym roku włączono je do Związku Muzeów w Polsce. Jego pracownikami merytorycznymi w latach 1945-1948 byli, prowadzący wcześniej muzeum zielonogórskie Niemiec **Martin Kloze** (zatrudniony na stanowisku kustosa) oraz **kierowniczka Eugenia Łychowska**. W 1946 r. otwarto oficjalnie po raz pierwszy jego wnętrza w oparciu o zbiory i ekspozycje z okresu niemieckiego. Muzeum o tej nazwie istniało do końca 1949 r.

Muzeum Okręgowe w Zielonej Górze powołane zarządzeniem Ministra Kultury i Sztuki w **1957 r.** Przekształcone z Muzeum Regionalnego i przekwalifikowane w jednostkę kategorii II obowiązującego w Polsce od początku lat pięćdziesiątych systemu muzealnego (według którego każde miasto wojewódzkie winno posiadać muzeum okręgowe). Obejmowało swoim zasięgiem placówki muzealne wchodzące w obręb województwa zielonogórskiego (po rejonizacji kraju w 1950 r., następnie po 1975 r.) utożsamianego z Ziemią Lubuską. W końcu lat sześćdziesiątych nadano mu

nazwę **Muzeum Ziemi Lubuskiej**. Jego struktura organizacyjna wielokrotnie ulegała zmianom. W 1960 r. powołano następujące merytoryczne działy: Dział Archeologiczny, Dział Etnograficzny, Dział Historyczny, Dział Sztuki, Dział Winiarski, Dział Oświatowy. Od 1967 r. istniał Dział Ochrony Zabytków Archeologicznych (przekształcony z istniejącej od 1958 r. w ramach muzeum komórki konserwatorskiej – Urzędu Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków Archeologicznych). W pierwszej połowie lat siedemdziesiątych w obrębie MZL funkcjonowały dwa oddziały, które reprezentowały muzeum swoimi ekspozycjami: Oddział Przyrodniczy i Muzeum Martyrologii Alianckich Jeńców Wojennych (znajdujące się w Żaganii). W 1976 r. połączono dwa działy o profilu archeologicznym w Oddział Archeologiczny (składający się z Działu Archeologii Pradziejowej, Działu Archeologii Wczesnośredniowiecznej i Działu Ochrony Zabytków Archeologicznych), równoległe utworzono oddział o specyfice etnograficznej – Zielonogórski Park Etnograficzny. Oba oddziały w 1982 r. przekształcone zostały w autonomiczne muzea (Muzeum Archeologiczne Środkowego Nadodrza i Muzeum Etnograficzne). W 1978 r. powstał Dział Braterstwa Broni, przemianowany później w Oddział Braterstwa Broni, a następnie w Lubuskie Muzeum Wojskowe, które stało się samodzielnym muzeum w 1985 roku. Od 1982 r. Muzeum Okręgowe reprezentowane było nowo powstałymi działami: Działem Sztuki Dawnej, Działem Sztuki Współczesnej, Działem Galerii Autorskich oraz istniejącymi od początku (od 1960 r.) – Działem Winiarskim, Działem Historycznym (od 1978 r. przygotowywanym do przekształcenia w Muzeum Historii Miasta Zielona Góra) i Działem Oświatowym. Dyrektorami instytucji byli: **Michał Kubaszewski** (1957-1960), **Klem Felchnerowski** (1960-1965), **Bogdan Kres** (1965-1969), **Eugeniusz Jakubaszek** (1970-1975), **Jan Muszyński** (1976-1997).

Muzeum Regionalne w Zielonej Górze przemianowane w **1950 r.** z Muzeum Miejskiego. Zaszeregowane jako muzeum kategorii III we wprowadzonym wówczas w Polsce systemie muzealnym. Do 1957 r. (do chwili powstania zielonogórskiego okręgu muzealnego) wchodziło w okręg Muzeum Narodowego w Poznaniu. Kierowali nim kolejno (w latach 1950-1957) **Krystyna Klęsk**, **Stanisław Strąbski**, **Michał Kubaszewski**.

Muzeum w Zielonej Górze – nazwa o tej treści widniała na szyldzie i pieczęci muzealnej w pierwszej połowie lat 50. Jednocześnie w tych latach używano kilku innych nazw na określenie muzeum zielonogórskiego: **Muzeum Państwowe**, **Muzeum Regionalne**, **Muzeum Podstawowe**. Miało to związek z jednej strony z wdrażaniem w 1950 r. zmian własnościowych w muzealnictwie polskim, polegających na upaństwowieniu większości muzeów w kraju, w tym muzeów samorządowych, m.in. takich jak wcześniejsze Muzeum Miejskie w Zielonej Górze, stąd dla zaakcentowania tego aktu często wówczas stosowano w nazwie muzeum przymiotnik „państwowe”. Z drugiej strony zaś z paralelnie wprowadzonym w tym czasie nowym hierarchicznym systemem muzealnym, dzielącym na trzy kategorie muzea w Polsce (muzea

narodowe, muzea okręgowe, muzea regionalne) i wzajemnie uzależniającym je pod względem merytorycznym oraz organizacyjnym. Muzeum w Zielonej Górze zaszerogowane zostało jako muzeum regionalne, klasyfikowane też jako jednostka podstawowa, podobnie jak inne muzea III kategorii w okręgu muzealnym Muzeum Narodowego w Poznaniu.

Muzeum Zielonej Góry powołane **1 lipca 2000 r.**, stanowi Oddział Muzeum Ziemi Lubuskiej. Posiada następującą strukturę: Dział Historii Zielonej Góry, Dział Dokumentacji Współczesnej Zielonej Góry, Dział Winiarski, Dział Promocji i Edukacji Muzealnej. Jego utworzenie jest uwieńczeniem wieloletnich starań o powstanie placówki muzealnej promującej dzieje i współczesność Zielonej Góry.

Myszkiewicz Wiesław (1937-2014) kierownik Działu Historycznego MZL, studiował historię na Wydziale Filozoficzno-Historycznym Uniwersytetu Jagiellońskiego, studia ukończył w 1958 r. W 1959 r. rozpoczął pracę w zielonogórskim Muzeum Okręgowym, w latach 1960-1962 prowadził Dział Historyczny. Następnie przez dwadzieścia lat pracował poza muzeum, w tym dziesięć lat (1971-1981) pełnił stanowisko dyrektora BWA w Zielonej Górze. W 1982 roku zaczął ponownie pracować w muzeum w Dziale Historycznym, którego był kierownikiem w latach 1987-2003. Zajmował się badaniami nad rozpoznaniem sieci ulicznej Zielonej Góry w okresie od XVIII w. po współczesność. Wyniki swoich badań wykorzystał m.in. na muzealnej wystawie pn. *Zielona Góra – przestrzeń miasta w XIX i XX w.*, (eksponowanej w 1997 r.), oraz opublikował w różnych wydawnictwach, np. *Ulice Zielonej Góry (Wokół niemieckiego dziedzictwa kulturowego na Ziemiach Zachodnich i Północnych, Poznań 1997)*.

Oddział Przyrodniczy MZL przekształcony został w **1970 r. z wcześniejszego Działu Przyrodniczego**, powołanego w strukturze Muzeum w 1969 r. Ze względu na to, że nie zachowały się eksponaty przyrodnicze z przedwojennego muzeum zielonogórskiego, organizowanie zbiorów Działu Przyrodniczego w 1969 r. rozpoczęto od podstaw. Pierwotnie dużą część eksponatów wypożyczono, następnie zgromadzona została własna kolekcja z zakresu geologii, zoologii, przede wszystkim ornitologii, w dużej części obrazująca przyrodę zielonogórskiego okręgu. Na ekspozycję przeznaczony został usytuowany w parku niewielki zabytkowy pawilon, znajdujący się poza siedzibą muzeum. Zaaranżowano w nim przy zastosowaniu dioram egzemplarze fauny, a także obiekty paleontologiczne i minerały. Od 1972 r. ekspozycja prezentowała głównie okazy ornitologiczne Środkowego Nadodrza. W latach 1969-1973 wystawa przyrodnicza była jedyną ekspozycją stałą na terenie miasta, reprezentując Muzeum Ziemi Lubuskiej podczas generalnego remontu głównego gmachu muzeum. Do połowy 1975 r. Oddział Przyrodniczy prowadzony był przez **Krzysztofa Paszkowskiego**. Następnie, po kilkakrotnych próbach zmian profilu merytorycznego Oddziału i przeobrażenia go m.in. w Muzeum Historii Ziemi o dominującej problematyce geologicznej, w drugiej połowie lat siedemdziesiątych wyeliminowano go w ogóle ze struktury Muzeum Ziemi Lubuskiej.

Paszkowski Krzysztof (ur. 1940) kierownik Działu Przyrodniczego, następnie Oddziału Przyrodniczego Muzeum Ziemi Lubuskiej w latach 1969-1975, ukończył studia biologiczne w 1962 r. na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi UAM w Poznaniu, gdzie następnie przez półtora roku pracował jako asystent. Od momentu przyjazdu do Zielonej Góry w 1965 r. i podjęcia pracy na stanowisku inspektora w Wydziale Rolnictwa i Leśnictwa Urzędu Wojewódzkiego, wraz z innymi entuzjastami czynił usilne starania w kierunku utworzenia muzeum przyrodniczego. Organizowanie zbiorów Działu Przyrodniczego MZL w 1969 r. rozpoczął on od podstaw. Pracując w muzeum ponad pięć lat (w niepełnym wymiarze godzin ze względu na wykonywaną równoległe pracę w Urzędzie Wojewódzkim) zgromadził interesujące zbiory geologiczne, zoologiczne, zwłaszcza ornitologiczne. Zajmował się osobiście preparowaniem niektórych okazów, ich konserwacją, opracowaniem scenariuszy oraz aranżacją wystaw. Do chwili obecnej największą jego życiową pasją są obserwacje ptaków wodnych i błotnych.

Toczewski Andrzej (ur. 1947), dyrektor Muzeum Ziemi Lubuskiej od 1998 roku, studia historyczne ukończył w 1976 r. w WSP w Zielonej Górze, tytuł doktora nauk humanistycznych z zakresu historii, nadany przez UAM w Poznaniu otrzymał w 1983 roku. Posiada ukończone Podyplomowe Studium Muzealnictwa w Warszawie. W latach 1983-1988 był sekretarzem Lubuskiego Towarzystwa Naukowego, następnie pracował jako adiunkt w Instytucie Historii zielonogórskiej WSP, od 1994 r. pełnił funkcję dyrektora Wydziału Kultury, Sportu i Turystyki w Urzędzie Wojewódzkim w Zielonej Górze, sprawując jednocześnie stanowisko dyrektora Okręgowej Komisji Badania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu – Instytutu Pamięci Narodowej. Od momentu objęcia urzędu dyrektora muzeum tworzy nowy model placówki, charakteryzujący się dużą dynamiką wystawiennictwa, akcentującego z jednej strony wartości artystyczne sztuki dawnej i współczesnej, z drugiej, wartości historyczne. Jego ideą jest nadanie instytucji charakteru muzeum tożsamości kulturowej. W nawiązaniu do tej koncepcji powołał Muzeum Zielonej Góry oraz zespoły badawcze pracujące nad przeszłością miasta poczynając od okresu średniowiecza. Jako autor publikacji posiada bogaty dorobek liczący kilkadziesiąt pozycji, w postaci książek i artykułów oraz prac redakcyjnych, dotyczących najnowszej historii. Jest naczelnym redaktorem „Studiów Zielonogórskich”.

„Zielonogórskie Zeszyty Muzealne” – wydawnictwo Muzeum Ziemi Lubuskiej, wychodzące w latach 1969-1978. Ukazało się drukiem siedem zeszytów w postaci roczników, w których publikowane były artykuły problemowe, materiały oraz sprawozdania z badań terenowych i archiwalnych, a także działalności oświatowej i popularyzatorskiej, dotyczące muzealnictwa zielonogórskiego.

Tekst przeredagowany za zgodą autorki.

*„Museion” 2000, nr 7, s. 23-25.

„Museion” 2002, nr 11, s. 11-12.

Arkadiusz Cincio

Kalendarium najważniejszych wydarzeń Muzeum z lat 1945-2015

- 1945** – Polskie władze miejskie przejęły opiekę nad placówką, która została przemianowana na **Muzeum Miejskie w Zielonej Górze**
- 1946** – Eugenia Łychowska została kierownikiem Muzeum Miejskiego w Zielonej Górze
- 1946** – 1 czerwca uroczystie otwarto ekspozycję Muzeum Miejskiego w Zielonej Górze
- 1946** – 21 sierpnia muzeum zielonogórskiego przystąpiło do Związku Muzeów w Polsce
- 1948** – Reorganizacja wystaw muzealnych. Udostępniona została m.in. galeria malarstwa polskiego
- 1949** – W październiku stanowisko kierownika Muzeum Miejskiego w Zielonej Górze objęła Krystyna Klęsk
- 1950** – 1 stycznia upaństwowiono placówkę. Zielonogórskie muzeum zostało włączone do poznańskiego okręgu muzealnego, jednocześnie zmieniono jego nazwę na **Muzeum Regionalne w Zielonej Górze**
- 1952** – 1 września kierownikiem Muzeum Regionalnego został Stanisław Strąbski
- 1954** – W sierpniu stanowisko kierownika Muzeum Regionalnego w Zielonej Górze objął Michał Kubaszewski
- 1954** – 22 lipca udostępniono stałą wystawę Muzeum Regionalnego w Zielonej Górze, jednak z powodu fatalnego stanu technicznego muzealne ekspozycje zostały wkrótce zamknięte dla publiczności
- 1957** – 10 kwietnia zarządzeniem Ministra Kultury i Sztuki powołane zostało **Muzeum Okręgowe w Zielonej Górze**
- 1959** – Przeniesienie siedziby Muzeum do budynku przy alei Niepodległości 15
- 1959** – Centralne Biuro Wystaw Artystycznych w Warszawie przekazało w depozyt zielonogórskiemu muzeum zespół 86 obrazów, rzeźb, tkanin i medali
- 1960** – 1 lutego dyrektorem Muzeum Okręgowego został Klemens Felchnerowski
- 1960** – 1 maja otwarto stałe ekspozycje
- 1960** – Utworzenie działów merytorycznych: Archeologicznego, Etnograficznego, Winiarskiego, Sztuki, Historycznego, Oświatowego, pracowni konserwatorskiej i fotograficznej
- 1961-1966** – Okres działalności muzeobusu
- 1963-1981** – Zielonogórskie muzeum współorganizatorem wystaw i sympozjów *Złotego Grona*
- 1965** – 1 sierpnia obowiązki dyrektora Muzeum Okręgowego objął Bogdan Kres
- 1967** – W czerwcu placówka uzyskała obecną nazwę **Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze**
- 1967** – Powołano Dział Ochrony Zabytków Archeologicznych
- 1969-1973** – Remont i rozbudowa gmachu Muzeum
- 1969** – Powołano Dział Przyrodniczy, którego kierownikiem został ornitolog Krzysztof Paszkowski
- 1970** – 1 marca stanowisko dyrektora Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze objął Eugeniusz Jakubaszek
- 1971** – We wrześniu otwarto ekspozycję Muzeum Martyrologii Jeńców Wojennych w Żaganiu, które początkowo stanowiło oddział Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze
- 1973** – 24 września udostępniono pierwsze wystawy w wyremontowanym obiekcie
- 1974** – 15 lutego otwarto ponownie wszystkie stałe ekspozycje Muzeum
- 1974** – Dzięki wsparciu Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze powstało Muzeum Martyrologii Ofiar Obozu Sonnenburg w Słońsku
- 1976** – 1 marca stanowisko dyrektora Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze objął dr Jan Muszyński
- 1976** – Powołano oddziały Muzeum Ziemi Lubuskiej: Archeologiczny w Świdnicy oraz Zielonogórski Park Etnograficzny w Ochli.
- 1976** – Początek funkcjonowania Galerii Autorskich
- 1977** – utworzono Dział Realizacji
- 1977** – 21 maja udostępniono ekspozycję Zielonogórskiego Parku Etnograficznego w Ochli
- 1978** – Powołano Dział Braterstwa Broni i Gabinet Numizmatyczny
- 1978** – Władze miejskie przekazały budynek przy pl. Wielkopolskim, w którym miało powstać Muzeum Historii Zielonej Góry
- 1979** – 19 lipca odbyło się uroczyste otwarcie ekspozycji oddziału MZL: Muzeum Archeologicznego Środkowego Nadodrza w Świdnicy
- 1982** – Przekształcono oddziały MZL w samodzielne placówki (Muzeum Archeologiczne Środkowego Nadodrza w Zielonej Górze z siedzibą w Świdnicy oraz Muzeum Etnograficzne w Zielonej Górze z siedzibą w Ochli)
- 1982** – Dział Sztuki został podzielony na Dział Sztuki Dawnej i Dział Sztuki Współczesnej
- 1982** – Powołano Dział Galerii Autorskich

1985 – 9 maja, na bazie Działu Braterstwa Broni, powstało samodzielne Lubuskie Muzeum Wojskowe w Zielonej Górze z siedzibą w Drzonowie

1988 – Na przełomie sierpnia i września prace ze zbiorów MZL były eksponowane na wystawie *Polish Modern Art* w Indiach

1991 – 28 czerwca uchwałą Rady Miasta Zielona Góra, Muzeum Ziemi Lubuskiej został odebrany budynek adaptowany na Muzeum Historii Zielonej Góry

1993 – 22 września w Verden otwarto wystawę plastyków lubuskich *Krajobraz kulturalny 93* zorganizowaną przez Muzeum Ziemi Lubuskiej

1994 – 20 sierpnia udostępniono wystawę *Pozdrowienia z Zielonej Góry*

1997 – W sierpniu Muzeum Ziemi Lubuskiej odwiedził Lech Wałęsa

1998 – 1 lutego stanowisko dyrektora Muzeum Ziemi Lubuskiej objął dr Andrzej Toczewski

1998 – Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze, jako pierwsza placówka w województwie, zostało wpisane do Państwowego Rejestru Muzeów

1998 – 24 marca otwarto wystawę fotografii Pat York *Zamaskowany – Odkryty – Zdemaskowany*. Otwarcie wystawy było połączone ze spotkaniem z autorką wystawy i jej mężem, znanym aktorem Michaelem Yorkiem

1998 – 11-12 września Muzeum Ziemi Lubuskiej zorganizowało konferencję pt. *Nauka polska na obczyźnie*. Muzeum podczas konferencji odwiedził premier Rządu Polskiego na Uchodźstwie w latach 1986-1990 prof. dr Edward Szczepanik

1998 – 25 września Muzeum Ziemi Lubuskiej odwiedził Ryszard Kaczorowski – ostatni Prezydent RP na Uchodźstwie

1998 – 2 listopada ukazał się pierwszy numer „Museionu” – informatora Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze

1998 – Powstało Towarzystwo Przyjaciół Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze

1999 – Muzeum Ziemi Lubuskiej przeszło pod zarządek wojewódzkich władz samorządowych

2000 – Wystawa *Malarstwo lubuskie ze zbiorów MZL* była eksponowana w gabinecie Wysokiego Komisarza do spraw Rozszerzenia Unii Europejskiej, Güntera Verheugena

2000 – Zabytki z Działu Winiarskiego i Działu Sztuki Współczesnej były prezentowane podczas Tygodnia Lubuskiego w Pawilonie Polskim na Światowej Wystawie EXPO 2000 w Hanowerze

2000 – 23 października Muzeum Ziemi Lubuskiej odwiedził wybitny historyk emigracyjny prof. Piotr Wandycz

2001 – Otwarcie stałej wystawy Działu Historycznego

2000 – 17 stycznia rozpoczęła działalność Galeria „Nowy Wiek”

2002 – Prezentacja mitry Jana Pawła II – daru Stolicy Apostolskiej dla Muzeum Ziemi Lubuskiej

2003 – 8 stycznia otwarto Galerię Tadeusza Kuntze. Wydarzenie połączone z prezentacją kopii obrazu *Fortuna* wykonanej przez Irenę Bierwiaczonek

2004 – 20 października oficjalnie otwarto *Galerię Piastowskich Książąt Śląska Lubuskiego*

2005 – Od 13 do 15 października odbywała się konferencja *Rola muzeów w turystyce i krajoznawstwie*

2006 – 19 maja otwarto Muzeum Wina

2007 – 22 lutego otwarto Muzeum Dawnych Tortur

2007 – 13 sierpnia Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze zostało wyróżnione Odznaką Honorową za Zasługi dla Województwa Lubuskiego

2007 – 26 września Muzeum zorganizowało konferencję *Przesiedleni i Wypędzeni*

2008 – 18 maja zorganizowano pierwszą „Noc w Muzeum Ziemi Lubuskiej”

2008 – 29 sierpnia zainaugurowano działalność wystawienniczą Galerii Twórców Galera w siedzibie Muzeum Ziemi Lubuskiej

2008 – 6 września przeniesiono ekspozycję Muzeum Wina do specjalnie zaadaptowanych na ten cel piwnic

2008 – 6 listopada inauguracja wieczorów wspomnień o zmarłych zielonogórczanach pt. *Zielonogórskie Zaduszki*

2009 – 9 września udostępniono nową aranżację stałej ekspozycji *Muzeum Zielonej Góry*

2009 – **2010** – modernizacja budynku

2010 – 8 września wręczono Nagrodę Kulturalną Miasta Zielona Góra dla Muzeum Ziemi Lubuskiej

2010 – 17 września Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze zostało uhonorowane nagrodą „Lubuski Mister Budowy 2009” w kategorii „Adaptacja i remonty”

2011 – 6 listopada biskup zielonogórsko-gorzowski przekazał Muzeum Ziemi Lubuskiej kopię obrazu Matki Boskiej Rokitniańskiej

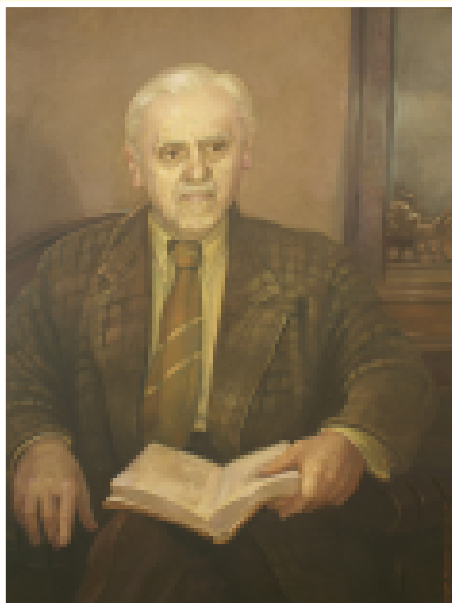
2012 – 21 marca Jubileusz 90-lecia Muzeum w Zielonej Górze

2013 – 11 kwietnia odbyło się spotkanie autorskie z ks. Adamem Bonieckim

2013 – 27 listopada Muzeum Ziemi Lubuskiej zostało uhonorowane nagrodą „Zielona Góra bez barier” w kategorii „Obiekt i przestrzeń zabytkowa”

2014 – 27 lutego Muzeum Ziemi Lubuskiej zorganizowało sesję popularnonaukową pt. *Lubuscy Żołnierze Wyklęci i Niepokorni*

2015 – 27 marca odbyła się uroczystość jubileuszu 70-lecia polskiego Muzeum w Zielonej Górze i zakończenia kadencji dyr. dr. Andrzeja Toczewskiego



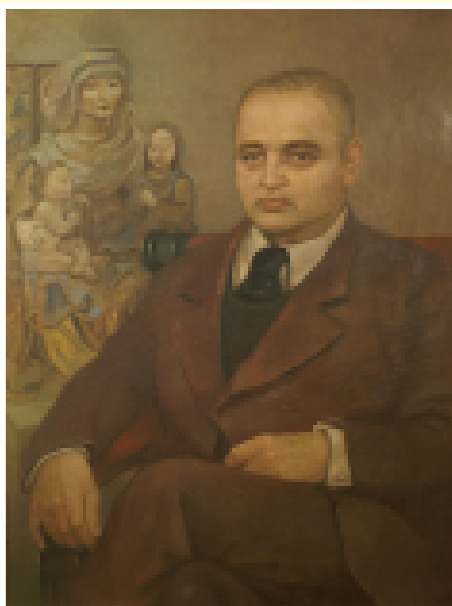
Martin Klose



Eugenia Lychowska



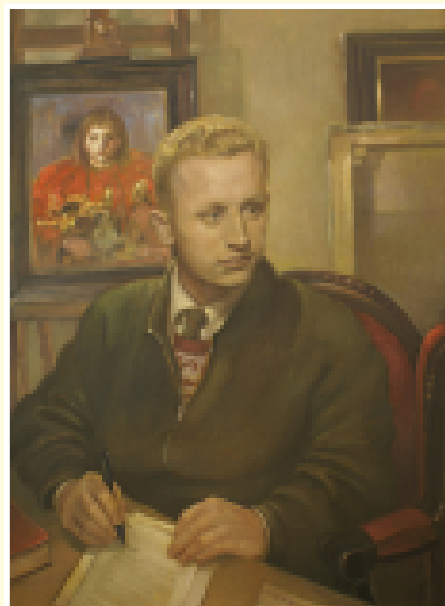
Krystyna Klęsk



Stanisław Strąbski

Dyrektorzy Muzeum w Zielonej Górze

w obrazach
Ireny Bierwiazzonek



Michał Kubaszewski

Wystawa prezentuje portrety dziesięciu dyrektorów i kierowników naszej placówki wykonane przez zielonogórską artystkę Irenę Bierwiazzonek. Prace malarskie poprzedzone były badaniami naukowymi nad życiorysami przedstawionych osób. W przypadku Eugenii Łychowskiej i Stanisława Strąbskiego analizy te pozwoliły spojrzeć na ich działalność w Muzeum Ziemi Lubuskiej z nowej perspektywy.

Galeria przedstawia portrety Martina Klose (kierownika muzeum w latach 1922-1945), Eugenii Łychowskiej (1946-1948), Krystyny Klęsk (1949-1951), Stanisława Strąbskiego (1952-1954), Michała Kubaszewskiego (1954-1960), Klema Felchnerowskiego (1960-1965), Bogdana Kresa (1965-1969), Eugeniusza Jakubaszka (1970-1975), Jana Muszyńskiego (1976-1998) oraz Andrzeja Toczewskiego (od 1998 r.). Przybliżając ich życiorysy można lepiej zrozumieć dzieje naszej placówki. Muzeum to bowiem nie tylko zgromadzone w nim eksponaty, ale również, a może przede wszystkim związani z nim ludzie. To dzięki ich aktywności i staraniom muzealnictwo w Zielonej Górze zawdzięcza swój obecny kształt.

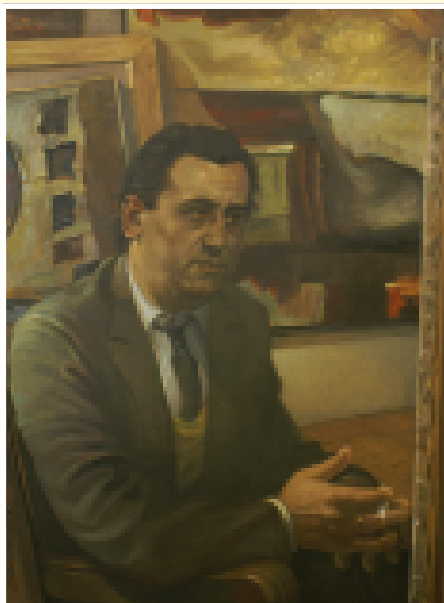
MUZEUM ZIEMI LUBUSKIEJ

W ZIELONEJ GÓRZE 2015

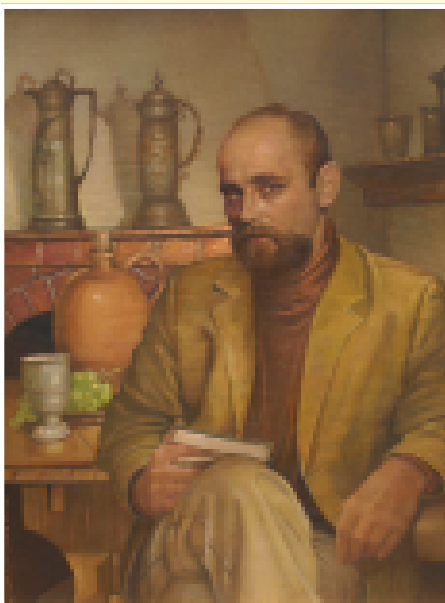




Mariusz Kowalski - Tableau w stylu fantasy
„Pracownicy MZL w Zielonej Górze 2015”
grafika cyfrowa



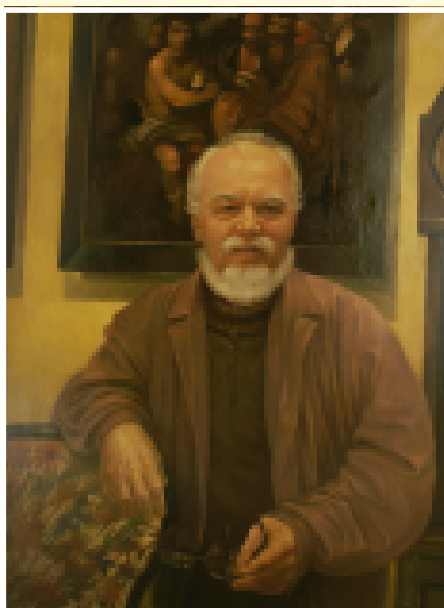
Klem Felchnerowski



Bogdan Kres



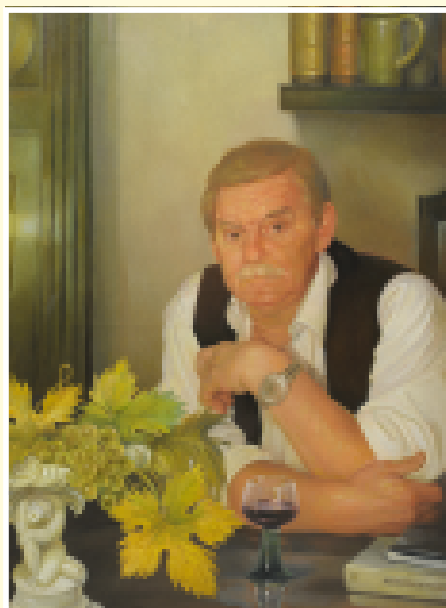
Eugeniusz Jakubaszek



Jan Muszyński

Dyrektorzy Muzeum w Zielonej Górze

w obrazach
Ireny Bierwiazzonek



Andrzej Toczewski

Irena Bierwiazzonek (1951-2009) znakomita zielonogórska artystka i pedagog, córka śląskiego malarza Olgierda Bierwaczonka, związana z Zieloną Górą od 1974 roku, Honorowy Obywatel Miasta. Absolwentka Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie, Wydziału Grafiki w Katowicach. Dyplom uzyskała w pracowni grafiki książkowej i plakatu pod kierunkiem prof. T. Grabowskiego. Pracowała jako instruktor plastyki w Wojewódzkim Domu Kultury, konsultant sekcji plastyki amatorskiej przy Lubuskim Towarzystwie Kultury i nauczyciel w Państwowym Liceum Sztuk Plastycznych (w latach 1979-2003). Uprawiała malarstwo, rysunek, grafikę użytkową. Wykształciła kilka generacji artystów. Jej prace miały charakter metaforyczny oparty na realistycznym sposobie obrazowania. Bogata wyobraźnia w połączeniu z biegiłością rysunku przekładały się na intrygujące obrazy o nostalgicznej atmosferze. Własną twórczość traktowała jako sprawę intymną, niechętnie organizowała wystawy indywidualne. Jednakże sprawność warsztatowa i pewna ręka sprawiły, iż realizowała liczne zamówienia portretowe. Dla Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze stworzyła m.in. poczet piastowskich książąt Śląska Lubuskiego, serię portretów dyrektorów zielonogórskiego Muzeum, liczne obrazy o tematyce winiarskiej. Ostatnim płótnem, które namalowała był imaginacyjny portret XVIII-wiecznego zielonogórskiego malarza Tadeusza Kuntzego-Konicza.

Arkadiusz Cincio

Budynki zielonogórskiego Muzeum (1945-2015)

Siedzibą Muzeum Miejskiego w Zielonej Górze, po przejęciu władzy przez polską administrację, był wybudowany w latach 1768-1770 budynek przy ul. Szkolnej (dziś Lisowskiego). Ten dwupiętrowy gmach był użytkowany przez niemieckie Heimatmuseum od 1936 roku. Do najważniejszych problemów, z jakimi borykało się Muzeum w Zielonej Górze w latach 1945-1958 należał zły stan techniczny budynku. W sprawozdaniu o działalności placówki z listopada 1945 roku znajduje się informacja, że w piwnicach Muzeum panowała duża wilgoć zagrażająca bezpieczeństwu przechowywanych w niej zbiorów. Martin Klose zwracał uwagę na brak opału niezbędnego do ogrzania budynku i konieczność uzupełnienia szyb w oknach. Źle przeprowadzone prace remontowe oraz brak środków na zakup opału powodowały, że także w pozostałych częściach budynku panowały wilgoć i zagrzybienie.



Siedziba zielonogórskiego Muzeum w latach 1938-1958

Decyzją burmistrza Mikołaja Meszy, jesienią 1948 roku. Muzeum zamknięto dla zwiedzających, co było spowodowane zarówno względami organizacyjnymi, jak i politycznymi. Pod koniec 1949 roku ponownie zlikwidowano wystawy, a we wnętrzach Muzeum w Zielonej Górze urządzono lokal komisji poborowej. W listopadzie 1951 roku kierownik Wydziału Kultury PWRN w Zielonej Górze – Antoni Marcolla – zwrócił się do Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Zielonej Górze o naprawę rynny ściekowej, której uszkodzenie spowodowało *namoczenie ścian aż do wewnątrz*. Informacje o złym stanie technicznym budynku oraz niedoborach opału pojawiały się także w następnych latach.

Muzeum Narodowe w Poznaniu nadrzędne (od 1950 roku) wobec zielonogórskiej placówki zabiegało od 1952 roku o pozyskanie nowego gmachu dla Muzeum Regionalnego w Zielonej Górze. W pierwszej połowie lat pięćdziesiątych przeprowadzono kilka remontów, które jednak nie poprawiły w istotny sposób stanu budynku. W listopadzie 1954 roku, po kilkumiesięcznym okresie otwarcia stałych ekspozycji, Muzeum zamknięto dla zwiedzających z powodu złego stanu stropów. W latach pięćdziesiątych w budynku obok Muzeum mieściła się także siedziba zielonogórskiego PKS-u.

W 1956 roku Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Zielonej Górze podjęło uchwałę o przekazaniu na potrzeby Muzeum budynku ratusza. Wobec problemów związanych z pozyskaniem pomieszczeń dla Miejskiej Rady Narodowej nie udało się zrealizować tego planu. Od pozyskania odpowiedniego budynku uzależniano powołanie muzeum okręgowego dla województwa zielonogórskiego. Sprawa lokalizacji zielonogórskiego Muzeum była wielokrotnie omawiana na spotkaniach muzealników, Lubuskiego Towarzystwa Kultury oraz w prasie regionalnej.

W 1958 roku władze wojewódzkie podjęły decyzję o przekazaniu zielonogórskiemu Muzeum budynku po starostwie powiatowym przy al. Niepodległości. Składał się on pierwotnie z trzech odrębnych kamienic wybudowanych w latach 1873-1899. Gmach wymagał adaptacji do celów muzealnych. Program użytkowy opracował Michał Kubaszewski w konsultacji z muzealnikami z Poznania. W 1959 roku z budynku wyprowadziły się Wydział Zdrowia, Kółka Rolnicze, Urząd Kontroli Prasy i Widowisk. Pozostały natomiast Komitet Powiatowy ZSL, Biblioteka Powiatowa, Towarzystwo Rozwoju Ziemi Zachodnich oraz trzy rodziny nie związane z działalnością Muzeum. Zasadą prac adaptacyjnych było wyizolowanie pracowni od sal wystawowych. Planowano zorganizować ciąg ekspozycji, tak aby ułatwić poruszanie się zwiedzającym. Do pierwszych prac adaptacyjnych należały: wymiana instalacji elektrycznej, remont urządzeń wodno-kanalizacyjnych, budowa centralnego ogrzewania oraz prace malarskie. Prace te wykonywano w tzw. systemie gospodarczym, co nie pozostawało bez wpływu na ich tempo. Opóźnienia wynikały także z braku mieszkań zastępczych dla wykwaterowanych lokatorów oraz problemów z nabyciem materiałów budowlanych. Władze natomiast nalegały na jak najszybsze udostępnienie ekspozycji. Negatywna ocena szybkości prowadzenia remontu wpłynęła na usunięcie Michała Kubaszewskiego ze stanowiska. Remont zdynamizował Klem Felchnerowski.

Przeróbkom poddano parterowe skrzydło od strony ul. Warskiego (dziś ul. dr. Pieniężnego). Zlokalizowano

w nim sekretariat, Dział Oświatowo-Naukowy i bibliotekę. Pomieszczenia na pierwszym piętrze zostały połączone poprzez wybicie otworów w ścianach. Na parterze znajdował się także hall, pomieszczenie recepcyjne, sala odczytowo-kinowa oraz ekspozycja winiarska. W pokojach na drugim piętrze znajdowały się magazyny i pracownie. Pierwsza część remontu została ukończona w lutym 1960 roku, dwa miesiące przed otwarciem ekspozycji. Prace budowlane kontynuowano także po udostępnieniu wystaw.



Budynek Muzeum – lata 60.

W 1961 roku Muzeum Okręgowe w Zielonej Górze pozyskało dwie sale wystawowe w Żaganiu o powierzchni 140m². Rok później placówka uzyskała także jedną salę wystawową o powierzchni 60m² w Powiatowym Domu Kultury w Krośnie Odrzańskim. Pomieszczenia w Żaganiu i Krośnie Odrzańskim były użytkowane przez zielonogórskie Muzeum jedynie przez kilka lat.

Stan budynku przy al. Niepodległości w połowie lat sześćdziesiątych nie sprzyjał działalności merytorycznej Muzeum. W 1965 roku Prezydium MRN w Zielonej Górze wydało nakaz remontu budynku Muzeum Okręgowego. Oceniając stan budynku stwierdzono nieszczelność pokrycia dachowego, dziurawe rynny i rury spustowe, gnicie więźby dachowej, zagrzybenie i zarobaczenie niektórych elementów konstrukcyjnych na poddaszu, zacieki na budynku, zawilgocenie ścian i stropów. Wymiany lub gruntownego remontu wymagały także instalacja elektryczna i wodno-kanalizacyjna. W listopadzie 1966 roku zostały sporządzone wymagane zezwolenia, a także program użytkowy, co umożliwiło rozpoczęcie prac projektowych. Dokumentacja projektowo-inżynierska remontu była gotowa w połowie 1967 roku. Program użytkowy zakładał powiększenie przestrzeni ekspozycyjnej, polepszenie warunków funkcjonowania pracowni naukowych, przebudowę zaplecza Muzeum oraz unifikację systemu grzewczego. Według założeń remont ten powinien pozwolić sprawnie funkcjonować placówce przez następne 20-30 lat.

Termin rozpoczęcia prac remontowych został przesunięty z 1967 na 1969 rok w związku z postanowieniem Komisji Oceny Projektów Inwestycyjnych przy Ministerstwie

Kultury i Sztuki, która nakazała sporządzić oszczędniejszą wersję projektu remontu i rozbudowy placówki. Ostatecznie jednak wybrano projekt kosztowniejszy, zgodny z pierwotnymi założeniami.

Muzeum Okręgowe w Zielonej Górze otrzymało pod koniec lat sześćdziesiątych od Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków budynki pałacu w Broniszowie i budynek bramny zamku w Krośnie Odrzańskim na cele magazynowe. W 1967 roku przejęto także pawilon (byłe krematorium) na terenie Parku Tysiąclecia. Budynki te wymagały jednak adaptacji do celów muzealnych.

W latach 1969-1970 przeprowadzono większość z prac przygotowujących gmach główny Muzeum do remontu. Zbiory zostały przeniesione do muzeów regionalnych i pomieszczeń zastępczych w Krośnie Odrzańskim i w Broniszowie. Remont kapitalny gmachu głównego Muzeum rozpoczęto w listopadzie 1969 roku. Wcześniej pozostałe jeszcze w placówce zbiory muzealne zostały przeniesione ze wschodniej części budynku do skrzydła nieobjętego dotąd pracami budowlanymi. W pierwszym półroczu 1970 roku administrację i część zbiorów przeniesiono do pomieszczeń zastępczych przy ul. Chopina 23, a dyrekcja Muzeum czyniła starania o pozyskanie pomieszczeń dla pracowni konserwatorskiej. W 1971 roku pracownie konserwatorskie otrzymały dwa pomieszczenia: jedno na ulicy Drzewnej, drugie na Morelowej, które jednak nie zapewniały odpowiednich warunków dla ich działalności. W 1972 roku w południową ścianę elewacji wmurowano renesansowy portal pochodzący z pałacu w Przytoku. Pierwotnie zakładano, że remont głównego gmachu Muzeum zostanie ukończony do sierpnia 1973, jednak wszystkie sale były gotowe dopiero w lutym 1974 roku. W wyniku remontu powierzchnia ekspozycyjna powiększyła się do 1250 m². Część parterowa gmachu została przeznaczona na cele ekspozycyjne. Na drugim piętrze (dobudowanym tylko nad główną fasadą) utworzono pracownie i magazyny. Mimo znacznej rozbudowy nie wszystkie problemy komunikacyjne, transportowe i magazynowe zostały rozwiązane.



Fasada budynku Muzeum Ziemi Lubuskiej – 1974 r.

W 1972 roku opracowano dokumentację techniczno-kosztorysową pawilonów, w których miała się znaleźć Galeria Sztuki Współczesnej. Pawilony te miały zostać zbudowane na podwórzu muzealnym w latach 1974-1976. W okresie remontu Muzeum Ziemi Lubuskiej zainicjowało budowę pawilonu dla Muzeum Martyrologii Alianckich Jeńców Wojennych w Żaganiu. Projekt budowy pawilonu w Żaganiu wykonali Zbigniew Kmiecik i Janusz Wyczałkowski. W pierwszej połowie lat siedemdziesiątych Muzeum Ziemi Lubuskiej otrzymało od Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków zabytkowe budynki w okolicach Zielonej Góry z przeznaczeniem na magazyny, pracownie i ekspozycje. W 1973 roku rozpoczęła się procedura przekazania na rzecz Muzeum Okręgowego w Zielonej Górze zabytkowego pałacu w Drzonowie, który początkowo miał być przeznaczony na cele „archiwalno-magazynowe”. W początku 1974 roku muzeum przejęło w użytkowanie zabytkowy dwór w Świdnicy na potrzeby organizacji w nim Zespołu Pracowni Konserwatorskich. Trwający w latach 1972-1974 remont tego budynku był finansowany z funduszy Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. W 1971 roku urząd Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków wykonał dokumentację adaptacji budynku zabytkowej leśniczówki w Ochli na potrzeby skansenu budownictwa ludowego. Prace remontowe tego obiektu zostały przeprowadzone w 1974 roku. W latach 1976-1978 roku obiekty w Świdnicy, Ochli i Drzonowie stały się siedzibami oddziałów Muzeum Ziemi Lubuskiej, przekształconych w 1982 i 1985 roku w samodzielne placówki muzealne.

W 1976 roku Wojewódzki Konserwator Zabytków w Zielonej Górze wpisał gmach główny Muzeum Ziemi Lubuskiej do rejestru zabytków pod numerem 2555. Po przeniesieniu zbiorów archeologicznych, etnograficznych i militariów poprawiła się znacznie sytuacja Muzeum w zakresie możliwości gromadzenia muzealiów i ich prezentacji.

W 1978 roku prezydent Zielonej Góry Stanisław Ostrega przeznaczył na Muzeum Historii Miasta Zielona Góra budynek przy placu Wielkopolskim 1. Remont budynku rozpoczęto po przedstawieniu raportu o przydatności budynku na cele muzealne, przygotowanego przez zespół naukowo-badawczy prowadzony przez prof. dr. hab. Zygmunta Szafrana. Dokumentację techniczno-archiwalną przygotował zespół kierowany przez mgr. arch. inż. Krzysztofa Berezowskiego. Prace budowlane rozpoczęte w 1984 roku nadzorował inż. arch. Henryk Tarka. W 1987 roku budynek przy placu Wielkopolskim częściowo rozebrano. Zakładano wówczas, że Muzeum Historii Miasta Zielonej Góry powstanie do końca 1989 roku. Do budynku dodano jedną kondygnację oraz wydłużono go o przestrzeń zajmowaną wcześniej przez publiczne toalety. W 1989 roku trwały prace nad pokryciem dachowym. Budynek przy placu Wielkopolskim, w dużej części przystosowany do celów muzealnych (stan surowy wraz z instalacją elektryczną, odgromową i alarmową) został Uchwałą Rady Miejskiej w Zielonej Górze z 28 czerwca 1991 roku przekazany Kościołowi rzymskokatolickiemu

za 50% jego wartości. Miało to stanowić rekompensatę za wywłaszczenie zielonogórskiej parafii rzymskokatolickiej z budynku domu parafialnego w 1960 roku.



*Budynek planowanego Muzeum Historii Miasta –
listopad 1984 r.*

W 1986 roku rozpoczęty został remont budynku głównego Muzeum połączony z nadbudowaniem drugiego piętra w skrzydle położonym od strony ul. dr. Pieniężnego. W ramach tego remontu wykonano także m.in. odgrzybienie murów, zmodernizowano instalację elektryczną, zainstalowano instalację antywłamaniową oraz wybudowano nowe garaże, zastępując stare z blachy. Wcześniej zlikwidowano sanitariaty na pierwszym piętrze lokując w nich Galerię Autorską Mariana Kruczka. W 1994 roku zbudowany został podjazd dla osób niepełnosprawnych, umożliwiający im samodzielną wizytę w placówce.

Dr Andrzej Toczewski, który został dyrektorem placówki w 1998 roku jako podstawowe zadanie Muzeum w zakresie problematyki historycznej przedstawił utworzenie oddziału Muzeum Historii Miasta, które miałyby swoją odrębną siedzibę. Do siedziby tej przeniesione zostałyby wszystkie magazyny i pracownie, a w ich miejscu planowano zorganizować wystawę sztuki współczesnej. Do realizacji tych zamierzeń jednak nie doszło, co było spowodowane tym, że oferowane przez miasto powierzchnie nie pozwalały na realizację programu merytorycznego.

W latach 2005-2008 zaadaptowane zostały na cele wystawiennicze piwnice budynku Muzeum Ziemi Lubuskiej. Projekt adaptacji części piwnic na Muzeum Dawnych Tortur (później także Muzeum Wina) wykonała Dorota Krupka. Na potrzeby Muzeum Dawnych Tortur wykonano nową klatkę schodową. Prace budowlane realizowała firma Mieczysława Jakubowskiego. Środki finansowe na ten cel przekazało Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego. Nadzór budowlany nad adaptacją piwnic prowadził inżynier Jan Łuczak. Muzeum

Dawnych Tortur zostało udostępnione w lutym 2007 roku. Uzyskano niemal 200 m² przestrzeni ekspozycyjnej.

Prace budowlane nad adaptacją kolejnej części piwnic na Muzeum Wina trwały w latach 2006-2008. Wykonawcą była firma TRIADA Sp. z o.o. Adaptacja piwnic na Muzeum Wina kosztowała 800 tysięcy złotych. Nową ekspozycję winiarską otwarto we wrześniu 2008 roku. Uzyskane w wyniku tej adaptacji pomieszczenia mają 276 m² powierzchni i kubaturę ponad 1000 m³.



*Fasada budynku Muzeum Ziemi Lubuskiej – 2011 r.,
fot. Jordan Adamek*

W latach 2009-2010 przeprowadzono gruntowną modernizację budynku, na którą składało się odnowienie elewacji, malowanie, remont dachu, wymiana stolarki okiennej, remont parkietów, modernizacja systemu oświetlenia ekspozycji. Z elewacji budynku zdemonstrowany został także zabytkowy portal z Przytoku. Koszt tej modernizacji (z pominięciem modernizacji oświetlenia) wyniósł nieco ponad 1,8 miliona złotych. Inwestycja była finansowana głównie z Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego. Około 200 tysięcy złotych pozyskano z Urzędu Miasta Zielona Góra oraz Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubuskiego. Przetarg na realizację tej inwestycji wygrała firma EKOBUD sp. z o.o.

W 2006 roku Muzeum Ziemi Lubuskiej rozpoczęło starania o pozyskanie odpowiednich pozwoleń na rozbudowę gmachu. Architekt Dorota Krupka i inżynier Artur Krupka przygotowali wówczas koncepcję programowo-przestrzenną dla rozbudowy Muzeum. W nowym budynku planowane są sale ekspozycyjne, sala konferencyjno-widowiskowa na około 200 miejsc, winda dla osób niepełnosprawnych, kafeeteria, sklepik muzealny, toalety, szatnia, pracownia konserwatorska i biblioteka. Przetarg na wykonanie projektu budowlanego wygrała poznańska firma AC-Studio. Powierzchnia użytkowa dobudowanej części ma wynieść 2500 m². Dzięki rozbudowie budynku Muzeum, placówce częściowo uda się rozwiązać obecne problemy związane z przechowywaniem i eksponowaniem zbiorów.



Projekt rozbudowy Muzeum – wizualizacja, widok od ul. dr. Pięńczego

Kustosze Muzeum Ziemi Lubuskiej

ALICJA BŁAŻYŃSKA – absolwentka kulturoznawstwa na Uniwersytecie Adama Mickiewicza w Poznaniu (1987) oraz studiów podyplomowych w zakresie: pedagogiki na Uniwersytecie Zielonogórskim (2005) i technologii informatycznych w Wyższej Szkole Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie (2006).



W latach 1984-1989 była kierowniczką galerii w ramach prowadzonej przez Klub Międzynarodowej Prasy i Książki w Zielonej Górze działalności wystawienniczej. Współorganizowała dziewięć edycji Międzynarodowego Konkursu na Rysunek Satyryczny w Zielonej Górze (w latach 1986-1990 i 2008-2011). Równolegle prowadziła agencję reklamową (1989-2011), która zajmowała się działalnością graficzną i wydawniczą.

W MZL zatrudniona od 2011 roku, początkowo w charakterze redaktora i moderatora strony internetowej, obecnie łączy te obowiązki z funkcją rzecznika prasowego. W trakcie pracy w Muzeum realizowała konkurs plastyczny dla dzieci i młodzieży szkolnej pt. *Moja Zielona Góra* (2011-2012), była kuratorem wystaw fotograficznych Anny Marii Przybysz *Tam piaski śpiewają* (2011) i Pawła Janczaruka *100 otworków w technikach* (2013). Projektuje także zaproszenia i foldery wybranych wystaw i wydarzeń.

Jest członkiem międzynarodowej organizacji "Kiwanis International", która zajmuje się pomocą dzieciom. W ramach stowarzyszenia jest odpowiedzialna za komunikację w dystrykcie polskim, redakcję comiesięcznego biuletynu oraz moderowanie strony internetowej. Jako współzałożycielka Towarzystwa Miłośników Zielonej Góry „Winnica” zajmuje się prowadzeniem strony internetowej oraz realizuje projekty związane z wystawami, a także różnymi wydawnictwami.

Jest członkiem Towarzystwa Przyjaciół Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze.

Dr ARKADIUSZ CINCIO – kustosz dyplomowany. Urodził się w 1978 roku w Krośnie Odzańskim, gdzie ukończył Liceum Ogólnokształcące. W 2002 roku pracą magisterską *Uposażenie cywilizacyjne pogranicza śląsko-lubuskiego w świetle nowożytnych źródeł kartograficznych* napisaną pod kierunkiem prof. dr. hab. Wojciecha Strzyżewskiego ukończył historię na Uniwersytecie Zielonogórskim. W latach 2003-2004



pracował jako nauczyciel historii oraz wiedzy o społeczeństwie w Gimnazjum Publicznym w Maszewie. Od października 2004 roku jest pracownikiem merytorycznym Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze. Początkowo pracował w Dziale Historycznym, a od czerwca 2005 roku pracuje w Dziale Winiarskim. Jest kuratorem kilkunastu wystaw muzealnych.

W kręgu jego zainteresowań badawczych znajdują się takie zagadnienia jak: historia Muzeum Ziemi Lubuskiej, historia winiarstwa lubuskiego, historia najnowsza, historia kartografii nowożytnej. Na jego dorobek składa się wiele publikacji naukowych i popularnonaukowych (m.in. *Powstawanie kolekcji Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze*, „Studia Zielonogórskie” 2009, t. 15, s. 55-88; *Wystawy w Muzeum Ziemi Lubuskiej w latach 1998-2011*, [w:] *Historia, kultura, muzeum*, pod red. A. Maksymowicz, Zielona Góra 2012, s. 481-494; *Wystawy historyczne realizowane przez zielonogórskie muzeum w latach 1960-1989*, „Studia Zachodnie” 2012, t. 14, s. 183-198) wystąpień konferencyjnych, wykładów i lekcji muzealnych.

Odbył staże naukowe w Museum für schlesisches Landeskunde w Königswinter (2005) oraz w Deutsches Historisches Museum w Berlinie (2007, staż w ramach programu wymiany muzealników koordynowanego przez Fundację Współpracy Polsko-Niemieckiej). Był także stypendystą w ramach projektu „Stypendia naukowe dla doktorantów, kształcących się na kierunkach uznanych za szczególnie istotne z punktu widzenia rozwoju Województwa Lubuskiego”. 8 kwietnia 2014 roku obronił na Uniwersytecie Zielonogórskim pracę doktorską pt. *Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze w latach 1945-2012* napisaną pod kierunkiem prof. dr. hab. Czesława Osękowskiego.

EMILIA ÓWILIŃSKA – absolwentka pedagogiki kulturalno-oświatowej zielonogórskiej WSP, cztery lata pracowała w Wydziale Kultury w Urzędzie Wojewódzkim w Zielonej Górze. W tym czasie ukończyła podyplomowe studia administracyjne na Uniwersytecie im. A. Mickiewicza w Poznaniu.



Od 1998 roku jest zatrudniona w Muzeum Ziemi Lubuskiej. Początkowo pełniła funkcję sekretarza „Studiów Zielonogórskich”, ma również na swoim koncie organizację wystaw: *Lidia Popiel – fotografie*, *Zielonogórskie Międzynarodowe Festiwale Folkloru*, *Marmurki zakłete w papierze*. *Wzorzyste papiery introligatorskie Stefana Szczerbińskiego z Muzeum*

Papiernictwa w Dusznikach Zdroju, 20 lat środowiska harcerskiego „Dukt”.

Od 1998 roku jest członkiem Towarzystwa Przyjaciół Muzeum Ziemi Lubuskiej i działa w jego zarządzie.

W 2001 roku rozpoczęła pracę w Dziale Wydawniczym i zajmowała się redakcją techniczną „Studiów Zielonogórskich”, w sumie przygotowała do druku 14 numerów tego rocznika (tomy 7-20). Po ukończeniu podyplomowych studiów muzeologicznych na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie objęła pieczę nad wydawnictwem Muzeum, od 2004 roku jest kierownikiem Działu Wydawniczego. Doskonając umiejętności brała udział w warsztatach redakcji prasy i książek w Instytucie Dziennikarstwa Uniwersytetu Warszawskiego. Jest redaktorem technicznym pozycji książkowych, katalogów, folderów. Opracowała pod względem typograficznym ponad 40 publikacji książkowych z zakresu historii i sztuki.

W 1995 roku publikacją, przedstawiającą sylwetkę Wiesława Sautera, zasłużonego regionalisty i prezesa LTK, zapoczątkowała serię poświęconą postaciom, które w znaczący sposób wpłynęły na rozwój życia kulturalnego Ziemi Lubuskiej ze szczególnym uwzględnieniem Zielonej Góry. Kolejnymi bohaterami serii *Twórcy zielonogórscy kultury* byli: Michał Kaziów (1995), Henryk Szyłkin (1998), Jan Muszyński (2000), Janusz Koniusz (2003), Zbigniew Czarnuch (2014), Alfred Siatecki (2014). Zawartość każdej publikacji obejmuje wywiad o pasjach twórczych, esej dotyczący życia i twórczości oraz bibliografię.

Wśród publikacji o znaczących walorach edytorskich, nad którymi pracowała w ostatnich latach, można wymienić A. Toczewskiego *Bitwa o Odrę w 1945 roku*; A. Maksymowicz *Emigracja z pogranicza Brandenburgii, Śląska i Wielkopolski do Australii Południowej w latach 1838-1914*; J. Skorulskiego *Zatonie. Historia pewnego miejsca*; *Śląskie malarstwo pejzażowe II połowy XIX i I połowy XX wieku* pod red. M. Masłowskiej; *Muzeum w Zielonej Górze 1922-2012* pod red. A. Cincio, A. Maksymowicz.

ALEKSANDER CZERNIEWICZ – absolwent Instytutu



Historii Wydziału Historycznego Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, student II roku Studiów Uzupełniających Magisterskich Historii Sztuki na Uniwersytecie Jagiellońskim. Od sierpnia 2014 roku zatrudniony na stanowisku asystenta w Dziale Sztuki Współczesnej Muzeum Ziemi Lubuskiej. Od września 2014 roku doktorant Wydziału Historycznego UJ.

Tematyka badawcza: historia codzienności życia żołnierskiego w czasach nowożytnych oraz udział najemników szkockich w konfliktach europejskich XVII w. Pomysłodawca, reżyser i realizator filmu promocyjnego Muzeum Dawnych Tortur *Stos Grünbergu*.

Dr LONGIN DZIEŻYC – kustosz dyplomowany. W Mu-



zeum Ziemi Lubuskiej pracuje od 1984 roku, początkowo w Dziale Winiarskim, natomiast od stycznia 1996 roku kieruje interdyscyplinarnym Działem Sztuki Dawnej. Absolwent historii Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Zielonej Górze oraz dwuletnich Podyplomowych Studiów Działalności Kulturalnej na Wydziale Historii Uniwersytetu Warszawskiego. Wieloletnia

współpraca z lubuskimi placówkami zaowocowała zainteresowaniem się ich historią, ludźmi je tworzącymi oraz zbiorami, czego wyrazem była praca doktorska *Rozwój muzealnictwa na Ziemi Lubuskiej w latach 1945-2000*.

Autor stałych ekspozycji: *Galeria Sztuki Sakralnej*, *Galeria Tadeusza Kuntze* i prezentacji *Sala Zegarowa*. Organizator szeregu wystaw czasowych dotyczących sztuki ze szczególnym uwzględnieniem przeszłości regionu lubuskiego, pokazujących jego tradycje kulturowe oraz dorobek miejscowego środowiska kolekcjonerskiego. Uczestnik konferencji naukowych dotyczących muzealnictwa oraz lubuskiej kultury. W ostatnim czasie obszarem szczególnego zainteresowania są zagadnienia dotyczące miejsca i znaczenia sztuki sakralnej w budowie tożsamości kulturowej regionu oraz problematyka dotycząca Kresów. Autor wielu artykułów prezentowanych na łamach pism, katalogów, informatorów oraz innych środków masowego przekazu.

Od dwóch kadencji Prezes Lubuskiego Oddziału Stowarzyszenia Muzealników Polskich.

MARTA GAWĘDA – absolwentka Wydziału Sztuk Pięk-

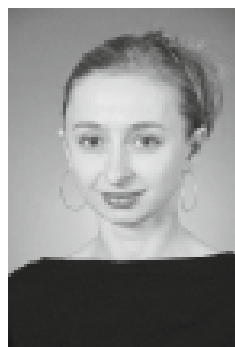


nych Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika w Toruniu, na kierunku Ochrona Dóbr Kultury i specjalizacji Muzealnictwo oraz Podyplomowego Studium Muzeologicznego na Wydziale Historycznym Instytutu Etnologii i Antropologii Kulturowej Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. Od 1999 roku zatrudniona w Dziale Sztuki Współczesnej, początkowo na stanowisku asystenta, a obecnie starszego kustosza.

Kuratorka i współkuratorka ponad 60. wystaw z zakresu sztuki współczesnej, w tym ekspozycji o charakterze monograficznym, prezentujących dzieła artystów polskich m.in.: Z. Waliszewskiego, A. Nachta-Samborskiego, J. Cybisa, W. Hasióra, J. Wilkonia, F. Maśluszcza, K. Bereźnickiego, J. Dudy-Gracza, J. Sroki, T. Jackowskiego, K. Skórczewskiego, S. Mazusia, S. Chabrowskiego oraz pokazów zbiorowych m.in.: *Polskiego plakatu filmowego z lat 1948-88*, *Polskiego plakatu antyalkoholowego*, *Kolekcji Złotego Grona 1963-1981*.

Prowadzi wykłady poświęcone twórczości współczesnych artystów w ramach *Studium Wiedzy o Sztuce i Historii* oraz lekcje muzealne dotyczące dziejów sztuki polskiej i europejskiej oraz plastyki lubuskiej. Autorka publikacji towarzyszących wystawom oraz artykułów zamieszczanych w „Museionie” i innych wydawnictwach muzealnych. Członek Lubuskiego Oddziału Stowarzyszenia Muzealników Polskich; Członek jury Olimpiady Artystycznej – sekcji historii sztuki (eliminacji okręgowych) organizowanych w MZL.

ANETA KAMIŃSKA – absolwentka pedagogiki o specjalności animacja społeczno-kulturalna na Wydziale Nauk Pedagogicznych i Społecznych Uniwersytetu Zielonogórskiego. Od roku 2004 pracownik Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze, na stanowisku główny specjalista ds. pozyskiwania funduszy przy dziale Księgowości.



Koordynator około siedemdziesięciu projektów finansowanych ze środków unijnych, dotacji ministerialnych, samorządowych oraz fundacji, zarówno inwestycyjnych (m.in. „Modernizacja budynku Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze”, remont i adaptacja piwnic na „Muzeum Wina” i „Muzeum Dawnych Tortur”, „Likwidacja barier w Muzeum Ziemi Lubuskiej”), jak i edukacyjnych, badawczych, wydawniczych, ekspozycyjnych oraz konserwatorskich.

Doktorantka na Wydziale Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Praca pt. *(Re)konstrukcje muzeum w kulturze współczesnej. Studium socjopedagogiczne* pisana pod kierunkiem prof. Agnieszki Gromkowskiej-Melosik. Autorka kilkunastu opracowań, artykułów i referatów konferencyjnych skupiających się m.in. na sferach aktywności kulturalnej i społecznej młodzieży lat 80. i 90. na tle przemian społeczno-politycznych; zmianach pokoleniowych w kulturze wraz z charakterystyką czynników konstytuujących pokolenie, jak również na zjawisku ponowoczesnego „wymieszania się” kultur elitarnej i popularnej. Artykuł pt. *Kategoria pokolenia we współczesnych badaniach nad społeczeństwem i kulturą – przegląd problematyki* znalazł się na liście lektur przedmiotu „Komunikacja w kulturze” prowadzonego na Uniwersytecie Jagiellońskim.

Istotnym obszarem badawczym są przemiany zachodzące we współczesnym muzealnictwie, szczególnie w kontekście edukacji muzealnej oraz społeczno-kulturowe kontrowersje wokół muzeum, przejawiające się w takich zagadnieniach, jak feministyczny kontekst narracji muzealnych, stosowane w muzeach systemy klasyfikacji oraz praktyka muzealna w kontekście studiów postkolonialnych.

Uczestniczka wielu warsztatów teatralnych, tanecznych i kultury żywego słowa, pozwalających zapoznać

się z nowymi metodami pracy nad aktywnością kulturalną młodzieży oraz organizatorka kilku wystaw w Muzeum Ziemi Lubuskiej, m.in. *Art-ziny. Zielonogórska twórczość alternatywna lat 90.* (2009), *Muzealne widziMisie* (poprzedzona akcją społeczną *Przynieś misia do muzeum* i połączona ze spektaklem dla dzieci w którym Marszałek Województwa Lubuskiego, Elżbieta Polak, Prezydent Zielonej Góry, Janusz Kubicki, dyrektor Lubuskiego Teatru, Robert Czechowski, wraz z aktorami Joanną Koc i Łukaszem Kucharzewskim, jak również dyrektor Muzeum Ziemi Lubuskiej, Andrzej Toczewski odegrali dla najmłodszych sceny z *Kubusia Puchatka* A.A. Milne – 2012) oraz *Igor Myszkiwicz – Ilustrator* (2014).

LESZEK KANIA – ur. 1956, absolwent Wydziału Pedagogicznego WSP w Zielonej Górze. W latach 1979-1981 związany z Biurem Wystaw Artystycznych w Zielonej Górze. Od stycznia 1982 pracuje w Muzeum Ziemi Lubuskiej, kolejno na stanowisku asystenta, adiunkta, kustosa w Dziale Sztuki Współczesnej (kierownik działu w latach 1988-1996); od 1997 pełni obowiązki zastępcy dyrektora Muzeum.



Od roku 2001 prowadzi Galerię NOWY WIEK, w ramach której zorganizował dotychczas 75 wystaw monograficznych i problemowych. Kurator i współorganizator szeregu wystaw muzealnych m.in. *Plastyczne narracje* (1994), *90/90 z okazji Jubileuszu 90-lecia Muzeum w Zielonej Górze*, *Kolekcja Złotego Grona* oraz prezentacji indywidualnych m.in. Jana Berydyszaka, Tadeusza Dominika, Jerzego Nowosielskiego, a także ekspozycji organizowanych ze zbiorów Muzeum Ziemi Lubuskiej w Polsce i zagranicą, m.in. *Polish Modern Art*, New Delhi 1988; *Współczesna Grafika Polska*, Kraljevo 1989, *Od Heimatmuseum do Muzeum Ziemi Lubuskiej*, Königswinter 2005. Uczestnik ogólnopolskich konferencji dotyczących zbiorów i kolekcji sztuki współczesnej na terenie Ziemi Zachodnich.

Publikuje teksty dotyczące plastyki współczesnej w periodykach lokalnych i ogólnopolskich (m.in. „Art & Business”, „Exit”, „Format”, „Magazyn Sztuki”). Redaktor, współautor katalogów i książek poświęconym twórczości artystów zielonogórskich m.in. Józefa Burlewicza (2001), Klema Felchnerowskiego (2005), Mariana Szpakowskiego (2003). Autor wielu opracowań dotyczących historii plastyki lubuskiej i zbiorów sztuki współczesnej w zielonogórskim Muzeum. Członek kapituły ekspertów Lubuskiej Zachęty Sztuki Współczesnej w Zielonej Górze.

Od blisko dwudziestu lat przewodniczący jury eliminacji okręgowych Olimpiady Artystycznej – sekcji historii sztuki, członek Lubuskiego Oddziału Stowarzyszenia Muzealników Polskich i Towarzystwa Opieki nad Zabytkami.

Dr IZABELA KORNILUK – kustosz dyplomowany, pracownik Muzeum Ziemi Lubuskiej od 1998 roku. Ukończyła historię w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Zielonej Górze oraz studia podyplomowe z zakresu muzealnictwa na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu. Jest posiadaczką dwóch certyfikatów językowych uzyskanych w Goethe Institut z zakresu znajomości języka niemieckiego – Zertifikat Deutch (ZD) i Zentrale Mittelstufenprüfung



(ZMP). W kwietniu 2014 roku uzyskała stopień doktora nauk humanistycznych na Uniwersytecie Zielonogórskim na podstawie dysertacji na temat *Lubuskiego Towarzystwa Kultury 1957-1992*.

Pracując w Dziale Historycznym organizuje wystawy poświęcone dziejom Zielonej Góry i regionu, prowadzi cykle wykładów poświęcone tej tematyce. Do najważniejszych wystaw z tego zakresu należą m.in. *Zielonogórski Oderwald – miejsce wypoczynku i rekreacji dawnych zielonogórczyków, Stalowe imperium. Z dziejów firmy Beuchelt&Co., Pieniądz zastępczy miast Śląska Lubuskiego, Cmentarze żydowskie na Ziemi Lubuskiej, Pionierskie lata na Ziemi Lubuskiej* i inne. W badaniach naukowych zajmuje się historią zielonogórskiego pieniądza zastępczego oraz Towarzystwa Rzemieślników Polskich w Zielonej Górze. Wydała publikacje poświęcone tej tematyce, m.in. *Zielonogórski papierowy pieniądz zastępczy w zbiorach Gabinetu Numizmatycznego Muzeum Ziemi Lubuskiej* oraz *Protokoły z posiedzeń Towarzystwa Rzemieślników Polskich w Zielonej Górze*. Uczestniczyła wielu konferencji odbywających się na Ziemi Lubuskiej.

MARIUSZ KOWALSKI (ur. 1969), absolwent Państwowego Liceum Sztuk Plastycznych w Zielonej Górze. Studia: Instytut Sztuki i Kultury Plastycznej (obecnie Instytut Sztuk Wizualnych Uniwersytetu Zielonogórskiego) w Zielonej Górze. Dyplom w pracowni rysunku prof. Izabeli Gustowskiej. Studia podyplomowe z grafiki komputerowej na Politechnice Zielonogórskiej.



Od 2009 roku członek Związku Polskich Artystów Plastyków. W Muzeum Ziemi Lubuskiej pracuje od 2013 roku na stanowisku specjalisty ds. dokumentacji fotograficznej i reklamy audiowizualnej. Zajmuje się dokumentacją fotograficzną i archiwizacją cyfrową zbiorów, fotografuje także bieżące wydarzenia.

Uprawiane dziedziny: rysunek, malarstwo olejne, grafika cyfrowa. Wystawy indywidualne: 2008 *Inne światy*, Klub muzyczno-artystyczny, 4 Róże dla Lucienne, Zielona Góra; *Inne światy II*, Galeria Pro Arte w ramach Dni Uniwersytetu Zielonogórskiego, Zielona Góra; 2009 *Inne światy III*, Radio Zachód, Zielona Góra; 2013 *To co lubię*,

grafika komputerowa, Muzeum Ziemi Lubuskiej, Zielona Góra. Wystawy zbiorowe: 2008 Wystawa multimedialna POLKON 2008 – Uniwersytet Zielonogórski, Zielona Góra; 2010 *Next*, Galeria Pro Arte, Zielona Góra; 2011 – *100 lat Związku Polskich Artystów Plastyków, Twórczość Artystów Okręgu Zielonogórskiego ZPAP* – Muzeum Ziemi Lubuskiej, Zielona Góra; 2011 *Fantastyczne Winobranie*, prezentacja multimedialna na deptaku zielonogórskim.

ELŻBIETA MACIEJEWSKA – pedagog, absolwentka Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Zielonej Górze oraz podyplomowych studiów muzeologicznych na Wydziale Sztuk Pięknych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Pracę w Muzeum rozpoczęła w 2007 roku na stanowisku głównego specjalisty ds. marketingu. Zajmuje się promocją, reklamą i współpracą ze sponsorami. Kuratorka wystaw muzealnych *Skauting i Harcerstwo w filatelistyce*,



Spotkania Lubuszan z Janem Pawłem II. Organizatorka muzealnych wydarzeń, promocji książek oraz dorocznych wieczorów wspomnień o znanych zielonogórczykach w ramach cyklu *Zielonogórskie Zaduszki*.

Dr ANITTA MAKSYMOWICZ – kustosz dyplomowany, absolwentka Wydziału Instrumentalnego Akademii Muzycznej w Poznaniu w klasie fortepianu. Ukończyła także Kolegium Języka Francuskiego na Uniwersytecie Szczecińskim oraz dwa kierunki studiów podyplomowych: muzealnictwo na Uniwersytecie im. M. Kopernika w Toruniu i ochronę europejskich dóbr kultury na Uniwersytecie Viadrina we Frankfurcie nad Odrą. W 2010 roku na Uniwersytecie Zielonogórskim obroniła z wyróżnieniem pracę *Środkowonadodrzańska emigracja do Australii Południowej w latach 1838-1914* i uzyskała stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie historii.



W Muzeum Ziemi Lubuskiej pracuje od 1998 roku. Przez 14 lat kierowała Działem Fotografii i Promocji Medialnej i pełniła funkcję rzecznika prasowego. Obecnie prowadzi Dział Współpracy Naukowej i Zagranicznej, którego jednym z głównych zadań jest koordynowanie kooperacji z muzeami, jednostkami naukowo-badawczymi, w tym w szczególności z Uniwersytetem Zielonogórskim oraz lokalnymi badaczami różnych dyscyplin, zajmującymi się szeroko pojętą problematyką Ziemi Lubuskiej oraz tożsamości lubuskiej. Była kuratorem wielu wystaw, a także współorganizatorem odbywających się w MZL konferencji naukowych. Do cyklicznych imprez, których jest inicjatorką i koordynatorką należą: *Noc*

w *Muzeum* oraz *Z pamiętnika podróżnika*. Jest członkiem działającego przy Uniwersytecie w Wittenberdze zespołu badawczego *Intercontinental Cross-Currents*. Pełni funkcję zastępcy redaktora naczelnego „Studiów Zielonogórskich” i redaktora naczelnego „Ziemi Lubuskiej”, jest członkiem rady naukowej „Przeglądu Polsko-Polonijnego”.

Czynnie uczestniczyła w wielu, także zagranicznych, konferencjach naukowych. Jest laureatką kilku programów stypendialnych: brała udział w letniej szkole zarządzania muzeami w Amsterdamie (2004), odbyła staż naukowy w Deutsches Auswandererhaus w Bremerhaven (2005), uzyskała grant badawczy Polish Army Veterans Association w Nowym Jorku (2011, 2013). W 2012 roku na zaproszenie Lutheran Archives of Australia oraz South Australian Genealogy and Heraldry Society odbyła podróż naukowo-badawczą do Australii.

Jej główne zainteresowania naukowe koncentrują się wokół XIX- i XX-wiecznej polskiej i niemieckiej emigracji zamorskiej, tematyki polonijnej, muzealnictwa w kontekście relacji muzeum-zwiedzający oraz problematyki tożsamości lubuskiej. Jest autorką licznych, w tym obcojęzycznych, publikacji dotyczących ww. obszarów.

IGOR MYSZKIEWICZ (ur. 1974), absolwent Instytutu Sztuki i Kultury Plastycznej w Zielonej Górze (obecnie Instytut Sztuk Wizualnych Uniwersytetu Zielonogórskiego), dyplom z litografii w pracowni ad. Stefana Ficnera.



W Muzeum Ziemi Lubuskiej od 1999 roku. Obecnie kustosz i kierownik Pracowni plastycznej oraz kurator Galerii Twórców Galera (w Muzeum od 2008 roku). Zajmuje się projektowaniem i opracowaniem graficznym większości

muzealnych druków i publikacji.

Kurator szeregu wystaw i wydarzeń artystycznych. Współzałożyciel i Wielki Mistrz działającej od 1997 roku Galerii Twórców Galera, promującej młode środowisko artystyczne. Współtwórca grupy artystycznej „Korporacja Trylobit”, wiceprezes ZKF Ad Astra i Stowarzyszenia Forum Art. W latach 2006-2014 wiceprezes Okręgu Zielonogórskiego ZPAP.

Zajmuje się głównie sztuką fantastyczną, rysunkiem, grafiką, komiksem i ilustracją. Twórca „Zdeptaka” – cotygodniowych pasków komiksowych komentujących zielonogórską rzeczywistość oraz popularnego bloga komiksowego „Kryzys Wieku”. Współpracował z krakowską Kuźnią Gier wykonując ilustracje do gier fabularnych. Pomysłodawca i ilustrator antologii opowiadań fantastycznych „Fantazje Zielonogórskie”; współautor książek o lokalnym środowisku artystycznym: *Monografii Okręgu Zielonogórskiego ZPAP* i *Nie wszystkich umrę*; autor projektu sztandaru Zielonej Góry (sztandar został ufundowany w 2010 roku). Uczestnik ponad dziewięćdziesięciu wystaw zbiorowych i indywidualnych.

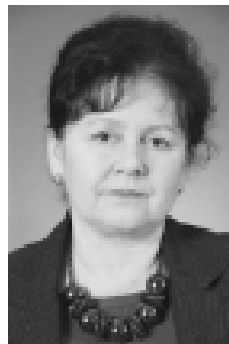
Dr ALINA POLAK – absolwentka studiów historycznych na Uniwersytecie Zielonogórskim. W 2011 roku obroniła rozprawę doktorską *Cechy wewnętrzne dokumentów arcybiskupów gnieźnieńskich do 1381 roku*, napisaną pod kierunkiem prof. Kazimierza Bobowskiego i uzyskała tytuł doktora nauk humanistycznych. Dziedziną jej badań są nauki pomocnicze historii, a w szczególności dyplomatyka. Specjalizuje się w odczytywaniu starych dokumentów, rękopisów i pamiętników pisanych łaciną i neogotykiem.



Jest autorką artykułów w czasopismach naukowych, a także monografii *Dyplomatyka Kościoła Polskiego okresu średniowiecza. Formularz dokumentów arcybiskupów gnieźnieńskich do 1381 roku* (2014). Do jej zainteresowań naukowych należą historia i archeologia słowiańszczyzny i średniowiecza oraz kultura materialna XX-lecia międzywojennego w Polsce i Europie. Jej hobby to nauki kryminalistyczne, detektywistyka, a w wolnym czasie uczy się języka japońskiego.

W Muzeum Ziemi Lubuskiej pracuje od lipca 2014 roku na stanowisku adiunkta. Bierze udział w projektach Działu Współpracy Naukowej i Zagranicznej, a także Działu Wydawniczego w zakresie redagowania czasopism i publikacji książkowych. Pełni funkcję sekretarza Oddziału Zielonogórskiego Stowarzyszenia Autorów Polskich.

URSZULA ROGOWSKA – starszy kustosz. Ukończyła studia pedagogiczne w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Bydgoszczy (1977) oraz Podyplomowe Studia Muzeologiczne w zakresie wystawiennictwa na Wydziale Sztuk Pięknych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu (1983). W Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze zatrudniona od 1977 roku w Dziale Oświatowym. Od 1983 roku pełni funkcję zastępcy kierownika Działu Oświatowego. Od 1998 roku jest redaktorem naczelnym informatora muzealnego „Museion”.



Jest autorką oraz uczestniczy w realizacji wielu przedsięwzięć o charakterze oświatowo-edukacyjnym. Są to lekcje muzealne, wystawy, konkursy, festyny plastyczne, warsztaty edukacyjno-plastyczne skierowane do różnych grup odbiorców. Prowadzi interaktywne zajęcia edukacyjne zarówno dla uczniów szkół zielonogórskich jak i dla najmłodszych zielonogórczan w ramach *Muzealnej Akademii Przedszkolaka*. Realizuje projekty edukacyjno-oświatowe dla uczniów szkół zielonogórskich między innymi w okresie ferii zimowych i Dni Zielonej Góry. W czasie Nocy Muzealnych organizuje oraz czynnie uczestniczy w warsztatach plastycznych dla

mieszkańców naszego miasta. Zajmuje się organizacją konkursów muzealnych m.in. *Moja przygoda w muzeum*, *Muzealne spotkania z fotografią*, *Zielonogórska Szopka Bożonarodzeniowa* oraz konkursów na plakat o tematyce antyalkoholowej.

Była kuratorką oraz współorganizatorką wystaw organizowanych przez Dział Oświatowy, m.in.: *Pisanki łuzyckie*, wystawy fotograficznej Wiesława Pikula – *American West*, *Szopki bożonarodzeniowe Stefana Szlachty*, *Świat toruńskiego piernika*, wystaw pokonkursowych twórczości dziecięcej *Dbam o piękno mego domu* – *Ziemi* z okazji Dnia Dziecka.

Jest autorką artykułów publikowanych w informatorze muzealnym „Museion”, w „Zielonogórskich Zeszytach Muzealnych”, w monografii pt. *Muzeum w Zielonej Górze 1922-2014* oraz współautorką *Informatora o działalności oświatowo-edukacyjnej Muzeum Ziemi Lubuskiej* i informatora *Muzealna Akademia Przedszkolaka*.

Brała udział w konferencjach poświęconych zagadnieniom edukacji muzealnej w muzealnictwie polskim m.in.: *Goście przede wszystkim – muzea dla zwiedzających* w Muzeum Okręgowym w Toruniu, *Muzea dla edukacji – nowe formy aktywności muzealnej* w Muzeum Narodowym w Krakowie, *Forum Edukatorów Muzealnych* w Muzeum Historycznym w Poznaniu, *Seminarium Raport o stanie edukacji muzealnej* w Muzeum Narodowym w Poznaniu, *Nowe formy prowadzenia lekcji muzealnych na obszarze transgranicznym* w Muzeum Obozów Jenieckich w Żaganiu, w konferencjach w Muzeum Ziemi Lubuskiej oraz w warsztatach edukacyjnych.

Pełni wiele funkcji społecznych, m.in. w latach 2005-2011 była sekretarzem Stowarzyszenia Muzealników Polskich Oddział Lubuski, od 2005 roku jest członkiem Zarządu Towarzystwa Przyjaciół Muzeum Ziemi Lubuskiej, od 2007 roku sekretarzem Rady Muzeum Ziemi Lubuskiej, a od 2010 roku przewodniczącą Komisji ZFŚS w Muzeum Ziemi Lubuskiej.

Dr ANDRZEJ TOCZEWSKI – kustosz dyplomowany.



Dyrektor Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze od 1998 do 2015 roku. Absolwent historii w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Zielonej Górze. W latach 1972-1994 zawodowo związany był z WSP. Stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie historii uzyskał na Wydziale Historycznym Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu w 1983 roku broniąc dysertację zatytułowaną

Walki 1 Frontu Białoruskiego o przełamanie linii Środkowej Odry w 1945 roku. W latach 1983-1988 pełnił funkcję sekretarza generalnego Lubuskiego Towarzystwa Naukowego. Przebywał na stypendiach zagranicznych w Niemczech, Wielkiej Brytanii i USA. W latach 1994-1998 był dyrektorem gabinetu wojewody, a następnie dyrektorem Wydziału Kultury, Sportu i Turystyki Urzędu

Wojewódzkiego. Obejmując funkcję dyrektora Andrzej Toczewski przedstawił swoją koncepcję działalności pod hasłem *muzeum tożsamości*. Realizując tę wizję dyr. Andrzej Toczewski powołał nowe odpowiadające idei, związane z tożsamością miasta i regionu, wystawy stałe: *Galeria Tadeusza Kuntzego*, *Muzeum Zielonej Góry*, *Poczet piastowskich książąt Śląska Lubuskiego*, *Muzeum Wina*, *Muzeum Dawnych Tortur*. Podczas jego kadencji MZL przekształciło się w bardzo dynamiczną jednostkę: rozwinęło niezwykle bogatą ofertę wystawienniczą, wszechstronną propozycję edukacyjną, szeroki program badań naukowych, aktywną działalność wydawniczą i nowe, acz niezbędne we współczesnym muzealnictwie dziedziny jak promocja, marketing oraz pozyskiwanie środków na realizację projektów. Wzbogacił się również profil prezentowanych wystaw – znacznie wzrósł odsetek ekspozycji o tematyce historycznej, których dyrektor Toczewski sam był wielokrotnie kuratorem i autorem. Powołał Galerię Nowy Wiek oraz udostępnił siedzibę MZL dla Galerii Twórców Galera. Organizator plenerów i projektodawca powstania kilkunastu cykli malarskich dotyczących Zielonej Góry i Ziemi Lubuskiej.

Inicjator i uczestnik licznych konferencji naukowych. Jego zainteresowania badawcze koncentrują się na tematyce związanej z muzealnictwem, tożsamością lubuską oraz z historią II wojny światowej, a w tym kręgu szczególne miejsce zajmuje problematyka jeniecka oraz zbrodnie hitlerowskie. Jako autor licznych opracowań poświęconych wspomnianej tematyce jest w tej dziedzinie autorytetem nie tylko w Polsce, ale także w skali europejskiej.

GRZEGORZ WANATKO – rodowity zielonogórczanin.



Ukończył studia na kierunku historia na Uniwersytecie Zielonogórskim. Z Muzeum Ziemi Lubuskiej związany od 2005 roku. Początkowo pracował w Dziale Winiarskim, a obecnie pracuje na stanowisku kustosa w Dziale Historycznym. Kurator kilkunastu wystaw i współorganizator kilkudziesięciu wystaw w ramach w pracy w Dziale Historycznym.

Doktorant Uniwersytetu Zielonogórskiego. Otwarty przewód doktorski (wrzesień 2013), temat *Życie religijne przesiedleńców z akcji „Wisła” na Ziemi Lubuskiej*. Praca obejmuje analizę życia religijnego wiernych Kościołów wschodnich – Kościoła prawosławnego oraz Kościoła greckokatolickiego przesiedlonych na obszar Ziemi Lubuskiej w wyniku przeprowadzonej w 1947 roku akcji „Wisła”. Uczestnik kilku konferencji naukowych. W swoim dorobku posiada publikacje oraz artykuły o tematyce społeczno-historycznej. Współpracownik redakcji strony internetowej www.cerkiew.net.pl oraz gazetki parafii greckokatolickiej „Parafialnyj Wisnyk”. Korespondent „Naszego Słowa” i „Błahowista”. Uczestnik stażu językowego we Lwowie organizowanego przez

Obwodowy Instytut Podyplomowej Edukacji Pedagogicznej we Lwowie.

Prelegent wykładów otwartych dla różnych środowisk: Uniwersytetu Trzeciego Wieku, Towarzystwa Pionierów Zielonej Góry, Samorządowego Ośrodka Doskonalenia i Doradztwa i innych. Aktywny uczestnik organizowanych przez Muzeum Ziemi Lubuskiej spotkań i warsztatów podczas Europejskich Dni Dziedzictwa, Dni Nauki oraz Nocy Muzeów. Członek Stowarzyszenia Muzealników Polskich – Oddział Lubuski.

ZOFIA ZALEWSKA – starszy kustosz, absolwentka Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Zielonej Górze, od 1977 roku zatrudniona w Dziale Oświatowym MZL. W 1979 roku ukończyła Podyplomowe Studia Muzeologiczne (specjalizacja wystawiennictwo) na Uniwersytecie im. M. Kopernika w Toruniu, od 1981 roku kierownik Działu Oświatowego.



Zajmuje się muzealną edukacją, w ramach której koordynuje, organizuje i prowadzi różnorodne działania oświatowo-edukacyjne adresowane do różnych grup wiekowych: dorosłych, młodzieży i dzieci szkolnych oraz przedszkolaków. Oprócz prowadzonych lekcji muzealnych i spotkań dla przedszkolaków w ramach Muzealnej Akademii Przedszkolaka opracowuje, realizuje i współuczestniczy w różnych muzealnych projektach edukacyjnych dla dzieci i młodzieży szkolnej, wśród których do ważniejszych należą: *Muzeoferie*, *Ze sztuką na ty* (2003-2005, dla uczniów z Zespołu Szkół Specjalnych),

warsztaty edukacyjno-plastyczne związane z profilaktyką antyalkoholową (2003, 2013), festyny plastyczne z okazji Dnia Dziecka (2007-2009), warsztaty plastyczno-edukacyjne w kolejnych edycjach Muzealnych Nocy w Muzeum (2010-2014), *Zielona Góra – moje miasto* (2014), *Święta tuż, tuż – kartka do Mikołaja* (2014). Ponadto zajmuje się organizacją muzealnych konkursów, wśród których do ciekawszych należą: kolejne edycje konkursu plastycznego *Moja przygoda w Muzeum* i fotograficznego *Muzealne spotkania z fotografią*, *Turniej piastowski* (2004), *Korzenie tradycji. Od ojcowizny do ojczyzny* (2008), konkurs na *Zielonogórską Szopkę Bożonarodzeniową* (2013). Organizuje również wystawy o charakterze edukacyjnym oraz jest autorką tekstów do wydawnictw muzealnych.

W ramach doskonalenia zawodowego brała udział w różnych konferencjach i warsztatach poświęconych muzealnej edukacji, m.in.: w ramach programu „Matra”, organizowanych przez Muzeum Narodowe w Krakowie, Poznaniu i Muzeum Okręgowe w Toruniu, Muzeum Śląskie w Görlitz (2012) oraz Fundację dla Ochrony Europejskiego Dziedzictwa Kulturowego w Słubicach (2013).

Poza działaniami związanymi z muzealną edukacją od 2005 roku jest członkiem komisji socjalnej przy MZL oraz należy od 1998 roku do Towarzystwa Przyjaciół Muzeum Ziemi Lubuskiej. Ponadto od 1998 roku działała w kilku stowarzyszeniach muzealnych, w których pełniła różne funkcje – w latach 1998-2002 była członkiem Zarządu Głównego Stowarzyszenia Związku Muzeów Polskich z siedzibą w Łodzi, w latach 2002-2005 była prezesem Oddziału Lubuskiego Stowarzyszenia Muzealników Polskich oraz członkiem Zarządu Głównego Stowarzyszenia Muzealników Polskich z siedzibą w Krakowie.

Anitta Maksymowicz

Działalność naukowo-badawcza MZL w latach 1998-2015

Ostatnie 17 lat to czas, gdy wyraźnie wzrosła rola podnoszenia kwalifikacji przez kadrę merytoryczną Muzeum. Początek tej sytuacji można było zaobserwować już w strategii budowania zespołu przez dyrektora Andrzeja Toczewskiego. Na przestrzeni kilkunastu lat do części załogi składającej się z dotychczasowych doświadczonych, z bogatą wiedzą kustoszy MZL, dyrektor zatrudnił także grono młodych osób, absolwentów różnorodnych kierunków studiów: nie tylko humanistycznych, ale także artystycznych i politechnicznych. W efekcie powstał obecny zespół złożony z utożsamiających się z Muzeum pracowników, którego siłą jest harmonijne połączenie doświadczenia, wszechstronności i kreatywności. W ostatnich latach, zgodnie z dewizą podwyższania kwalifikacji, Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze znacząco rozwinęło działalność naukowo-badawczą. Stało się to

możliwe dzięki zaangażowaniu pracowników MZL we własny rozwój naukowy oraz dzięki wsparciu dyrektora Andrzeja Toczewskiego, który te starania organizacyjnie umożliwiał. Istotne jest też nawiązanie instytucjonalnej wymiany i współpracy z Uniwersytetem Zielonogórskim.

Obecnie wśród kadry merytorycznej MZL jest sześćcioro pracowników ze stopniem doktora nauk humanistycznych, spośród których wszyscy, poza samym dyrektorem, uzyskali go w ostatnich latach: Andrzej Toczewski (1983), Anitta Maksymowicz (2010), Alina Polak (2011), Longin Dzieżyc (2013), Izabela Korniluk (2014) oraz Arkadiusz Cincio (2014). Aneta Kamińska ukończyła pracę nad swoim doktoratem i w najbliższym czasie będzie go broniła. Ponadto dysertacje przygotowują obecnie Aleksander Czerniewicz i Grzegorz Wanatko.

W pracy muzealnej bardzo istotną kwestią jest przygotowanie zawodowe kustoszy. Także na tym polu nasza kadra ma spore osiągnięcia, bowiem większość pracowników merytorycznych ma ukończone podyplomowe studia muzealnicze, zaś pięcioro z nich posiada najwyższy w polskim muzealnictwie stopień zawodowy kustosza dyplomowanego, co wyraźnie wyróżnia pod tym względem nasze Muzeum spośród innych placówek muzealnych w całym województwie lubuskim.

Jednym z podstawowych naukowych zadań każdego muzeum jest opracowywanie zbiorów znajdujących się w kolekcji. Kustosze z działów: Historycznego, Winiarskiego, Sztuki Dawnej oraz Sztuki Współczesnej inwentaryzują, katalogują, prowadzą badania dotyczące proveniencji i atrybucji zabytków znajdujących się w zbiorach oraz nowo pozyskiwanych. Ponadto prowadzą związane z tym kwerendy w archiwach, muzeach i bibliotekach, przygotowują opracowania towarzyszące wystawom, udzielają konsultacji merytorycznych i prezentują wyniki swoich prac w publikacjach i na konferencjach.

Bardzo szerokie jest spektrum zainteresowań naukowych pracowników. Z jednej strony odpowiadają one zwyczajowym tematom badawczym zielonogórskiego Muzeum, takim jak m.in.: szeroko pojęta historia miasta i regionu, tożsamość lubuska, muzealnictwo na Ziemi Lubuskiej, winiarstwo czy dziedzictwo kulturowe oraz powojenna sztuka polska, ze szczególnym uwzględnieniem regionu. Z drugiej zaś stanowią znaczące rozszerzenie tego zakresu, nie tylko tematyczne, ale również pod względem epok i obszarów, których dotyczą. Warto wymienić niektóre z opracowywanych przez pracowników tematów.

- Arkadiusz Cincio zajmuje się badaniem historii zielonogórskiego Muzeum na tle dziejów Zielonej Góry i muzealnictwa polskiego. Temu tematowi poświęcił swoją pracę doktorską zatytułowaną *Muzeum Ziemi Lubuskiej w latach 1945-2012*, w której znalazły się zagadnienia dotyczące gromadzenia zbiorów, działalności wystawienniczej, oświatowej i wydawniczej placówki. Ponadto w zakres zainteresowań Arkadiusza Cincio wchodzi: kartografia nowożytna Ziemi Lubuskiej (m.in. sposoby przedstawiania sieci osadniczej ziem wchodzących w skład dzisiejszego województwa lubuskiego od XVI do XVIII wieku) oraz badania mające na celu ustalenie proveniencji zbioru cynowych naczyń cechowych z kolekcji Działu Winiarskiego.
- W polu zainteresowań Aleksandra Czerniewicza znajduje się m.in. historia codzienności życia żołnierskiego w czasach nowożytnych, a także udział najemników szkockich w konfliktach europejskich w XVII w. W ramach badań prowadzi m.in. kwerendy mające na celu poszukiwania dzienników i pamiętników żołnierskich z okresu XVII w. oraz analizuje twórczość literacką tego okresu, m.in. dzieła Hansa Jakoba Grimmelshausena *Simplicius Simplicissimus*, pod kątem opisu codzienności żołnierskiej okresu wojny trzydziestoletniej (1618-1648).
- Dysertacja doktorska Longina Dzieżyca poświęcona jest muzealnictwu na Ziemi Lubuskiej od 1945 do 2000 roku. W swojej pracy badał miejsce i znaczenie muzeów w tworzeniu życia społecznego i artystycznego regionu oraz budowy jego tożsamości kulturowej. Obecnie, wciąż wzbogacając i poszerzając podjętą tematykę, opracowuje sylwetki osób związanych z muzealnictwem lubuskim. Innym ważnym tematem badawczym są przedstawienia Św. Jana Nepomucena i św. Jadwigi Śląskiej na terenie województwa lubuskiego oraz ich rola i znaczenie w skali Śląska.
- Marta Gawęda zajmuje się zbiorem polskiego plakatu współczesnego otrzymanego w formie przekazu z Muzeum Plakatu w Wilanowie oraz przejętego z Okręgowego Przedsiębiorstwa Rozpowszechniania Filmów w Zielonej Górze. Do jej działań należą m.in.: merytoryczne opracowanie plakatów, wykonanie kart inwentarzowych, dokumentacji fotograficznej, gromadzenie materiałów dokumentujących twórczość plakatistów, których dzieła znajdują się w kolekcji MZL. Osobnym ważnym obszarem są prace badawcze nad kolekcją *Złotego Grona* w zbiorach MZL, w związku z opracowaniem pełnego katalogu naukowego kolekcji złotogronowej.
- Aneta Kamińska w swojej dysertacji doktorskiej podejmuje analizę potencjalnych i rzeczywistych funkcji muzeum na tle szeroko rozumianych przemian społeczno-kulturowych, m.in. edukacyjnej funkcji muzeum (kształtowania się edukacji muzealnej, inspiracji teoretycznych, muzealnych praktyk w zakresie edukacji, pedagogicznych perspektyw rozwoju i roli edukacji muzealnej) oraz analizę funkcjonowania muzeów w kontekście wybranych teorii społecznych, m.in. koncepcji kapitału kulturowego, studiów postkolonialnych i feministycznych.
- Leszek Kania zajmuje się dziejami plastyki lubuskiej z uwzględnieniem najważniejszych inicjatyw artystycznych – Wystaw i Sympozjów *Złotego Grona* i Biennale Sztuki Nowej. Ponadto w obszarze jego zainteresowań leżą: działalność animatorska Mariana Szpakowskiego – Grupa Krąg, Galeria 70. Opracowuje również szkice biograficzne artystów związanych z Zieloną Górą.
- W swojej rozprawie doktorskiej Izabela Korniluk podjęła badania dotyczące historii i działalności Lubuskiego Towarzystwa Kultury w latach 1957-1992. Obok tego tematu prowadzi też prace badawcze nad pieniądzem zastępczym i motywami występującymi na papierowych bonach zastępczych w rejencji legnickiej, ze szczególnym uwzględnieniem pieniędzy ukazujących się w Zielonej Górze oraz nad działającym w Zielonej Górze w latach 1898-1935 Towarzystwem Polskich Rzemieślników.
- Prowadząca doroczne imprezy w cyklu *Zielonogórskie Zaduszki* Elżbieta Maciejewska gromadzi i opracowuje dokumentację dotyczącą zasłużonych dla

Zielonej Góry i regionu osób, które zmarły w ostatnich latach.

- Główne obszary badawcze Anitty Maksymowicz stanowią tematyka migracyjna i polonijna, muzealnictwo oraz tożsamość lubuska. Do najważniejszych tematów na tych polach należą m.in.: XIX- i XX-wieczna polska i niemiecka emigracja zamorska, działalność polonijnych kobiecych organizacji pomocowych w USA oraz polityka emigracyjna II RP. W zakresie muzealnictwa jej zainteresowania koncentrują się wokół nowych funkcji muzeów, relacji muzeum-zwiedzający oraz nowoczesnych sposobów komunikacji z publicznością. Osobnym problemem jest tematyka związana z tożsamością lubuską i kulturowo-społeczną odrębnością regionu, budowaniem i wzmacnianiem poczucia tożsamości regionalnej oraz osadnictwem ludności polskiej na Ziemi Lubuskiej po II wojnie światowej.
- Igor Myszkiewicz poza swoim głównym – artystycznym – nurtem aktywności i powszechnie cenioną działalnością animatorską, przyczynia się także do naukowego opracowania m.in. historii Lubuskiego Oddziału Związku Polskich Artystów Plastyków. Obecnie przygotowuje publikację poświęconą pomnikom i rzeźbom w przestrzeni miejskiej Zielonej Góry.
- W kręgu zainteresowań badawczych Aliny Polak są nauki pomocnicze historii, a w szczególności dyplomatyka. Specjalizuje się w odczytywaniu starych dokumentów, rękopisów i pamiątek pisanych łaciną i neogotykiem. Ponadto w zakres jej zainteresowań wchodzi historia i archeologia słowiańszczyzny i średniowiecza (m.in.: Polska w czasach przedchrześcijańskich, kultura materialna Polski Piastów, funkcjonowanie i dorobek zakonu cysterskiego na ziemiach polskich), a także kultura materialna XX-lecia międzywojennego w Polsce i Europie.
- Dyrektor Andrzej Toczewski jest autorytetem w dziedzinie historii II wojny światowej, a w kręgu jego zainteresowań szczególne miejsce zajmuje tematyka jeniecka oraz zbrodnie hitlerowskie oraz sowieckie. Innym polem badawczym jest regionalistyka, a zwłaszcza historia Ziemi Lubuskiej i tożsamość kulturowa jej mieszkańców. Historia zielonogórskiego winiarstwa stanowi odrębną dziedzinę jego badań. Także muzealnictwo, w szczególności temat funkcjonowania muzeów w naszym regionie, odgrywa istotną rolę w naukowo-badawczej pracy Andrzeja Toczewskiego.
- Głównym problemem badawczym Grzegorza Wanatko, stanowiącym jednocześnie temat przygotowywanej przez niego pracy doktorskiej, jest historia Kościoła prawosławnego i greckokatolickiego na Ziemi Lubuskiej. Szczególną uwagę poświęca on w tym kontekście analizie życia religijnego wiernych tych Kościołów, którzy zostali przesiedleni na Ziemię Lubuską w wyniku akcji „Wisła”, ich tożsamości społecznej i religijnej ukształtowanej w nowych warunkach.

Muzealnicy prezentują wyniki swoich badań w formie publikacji. Lista książek i katalogów, a także artykułów publikowanych w wydawnictwach ciągłych MZL, m.in. w „Studiach Zielonogórskich”, „Zielonogórskich Zeszytach Muzealnych” czy „Museionie” oraz w wydawnictwach zewnętrznych, publikacjach pokonferencyjnych itp. jest bardzo długa, dlatego nie sposób wymienić ich tutaj wszystkich. Nasi muzealnicy są ich autorami, współautorami lub redaktorami. Niektóre z książek przedstawione są w niniejszym numerze „Museionu”.

Istotnym elementem rozwoju naukowego jest uczestnictwo w sesjach, sympozjach i konferencjach naukowych. Są one okazją do prezentacji, upowszechniania, a czasem weryfikacji wyników własnych badań i – dzięki wymianie poglądów i doświadczeń naukowych z badaczami z innych ośrodków – służą poszerzaniu wiedzy. Przedstawienie konferencji, w jakich czynny udział wzięli pracownicy MZL, rozpoczniemy od tych, których inicjatorem lub współorganizatorem było Muzeum. W 2005 roku, wraz z PWSZ w Sulechowie, MZL przygotowało konferencję *Rola muzeów w turystyce i krajoznawstwie*, podczas której wystąpienia przedstawili Arkadiusz Cincio, Izabela Korniluk i Anitta Maksymowicz. Znaczącą konferencją, z udziałem tak znamienitych gości, jak prof. Anna Wolff-Powęska, prof. Klaus Ziemer czy Krzysztof Zanussi, była zorganizowana przez MZL w 2007 roku sesja *Przesiedleni i wypędzeni*. Konferencja z 2009 roku *Emigracja z Kłepska i okolic do Australii* odbywała się w Sulechowie, gdyż właśnie we współpracy z Gminą Sulechów była organizowana, a udział w niej wzięła Anitta Maksymowicz. *Lubuskie miejsca pamięci w procesie edukacji szkolnej* – to tytuł kolejnej, przygotowanej w 2011 roku przez MZL sesji, w której referaty zaprezentowali Izabela Korniluk i Andrzej Toczewski. W tym samym roku MZL zorganizowało jeszcze jedną konferencję – *Jenieckie losy św. Maksymiliana Kolbego na Ziemi Lubuskiej*. Jej uczestnikami z ramienia MZL byli: Arkadiusz Cincio, Izabela Korniluk i Andrzej Toczewski. W 2012 roku Muzeum było współorganizatorem przygotowanej przez Uniwersytet Zielonogórski i Towarzystwo Studiów Łużyckich konferencji *Kapitał społeczno-polityczny Serbołużyczan, a rok później* w MZL miała miejsce konferencja *Żydzi w dziejach pogranicza polsko-niemieckiego*, zorganizowanej przez te same jednostki naukowe. Referaty przedstawiły wówczas Izabela Korniluk i Anitta Maksymowicz. W ubiegłym roku Muzeum zorganizowało sesję popularnonaukową *Lubuscy Żołnierze Wyklęci i Niepokorni*, w ramach której sześcioro kustoszy MZL – Arkadiusz Cincio, Longin Dzieżyc, Izabela Korniluk, Anitta Maksymowicz, Andrzej Toczewski i Grzegorz Wanatko – wygłosiło swoje referaty.

Obok wymienionych powyżej, przygotowanych przez Muzeum sesji, pracownicy MZL uczestniczyli w spotkaniach organizowanych przez inne instytucje naukowe, zarówno w Zielonej Górze, jak i w Polsce, a także zagranicą. Warto przypomnieć tytuły i organizatorów konferencji, podczas których nasi muzealnicy prezentowali wyniki swoich badań.

Arkadiusz Cincio:

- *Zielona Góra na przestrzeni dziejów. Przemiany społeczno-kulturowe* (2007), WiMBP w Zielonej Górze oraz Uniwersytet Zielonogórski;
- *Wielokulturowość pogranicza polsko-niemieckiego. Znaczenie współpracy transgranicznej w zachowaniu i poznawaniu wspólnego dziedzictwa kulturowego* (2008), Muzeum Etnograficzne w Zielonej Górze;
- *Dziedzictwo kulturowe na Środkowym Nadodrzu. Zabytki w percepcji społecznej po II wojnie światowej* (2009), Uniwersytet Zielonogórski i Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Zielonej Górze;
- *Dziedzictwo kulturowe regionu pogranicza* (2013), PWSZ w Gorzowie Wielkopolskim.

Longin Dzieżyc:

- *Wielokulturowość pogranicza polsko-niemieckiego. Znaczenie współpracy transgranicznej w zachowaniu i poznawaniu wspólnego dziedzictwa kulturowego* (2008), Muzeum Etnograficzne w Zielonej Górze;
- *Kultura i społeczeństwo na Środkowym Nadodrzu w XIX i XX wieku* (2008), WiMBP w Zielonej Górze oraz Uniwersytet Zielonogórski;
- *Zapisali się w dziejach regionu – szkice biograficzne* (2009), WiMBP w Zielonej Górze oraz Uniwersytet Zielonogórski;
- *Dziedzictwo kulturowe na Środkowym Nadodrzu. Zabytki w percepcji społecznej po II wojnie światowej* (2009), Uniwersytet Zielonogórski i Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Zielonej Górze;
- *W służbie władzy czy społeczeństwa? Wybrane problemy kultury i nauki na Środkowym Nadodrzu w latach 1945-1989* (2010), WiMBP w Zielonej Górze oraz Uniwersytet Zielonogórski;
- *Ziemia Lubuska – pamięć, tożsamość, krajobraz kulturowy regionu tworzącego się* (2013), PTH Oddział w Zielonej Górze, Uniwersytet Zielonogórski.

Aneta Kamińska:

- *Kultura i społeczeństwo na Środkowym Nadodrzu w XIX i XX wieku* (2008), WiMBP w Zielonej Górze oraz Uniwersytet Zielonogórski;
- *Muzea w kulturze współczesnej – wyzwania, możliwości, zagrożenia* (2014), UMCS i Muzeum Lubelskie w Lublinie.

Leszek Kania:

- *W służbie władzy czy społeczeństwa? Wybrane problemy kultury i nauki na Środkowym Nadodrzu w latach 1945-1989* (2010), WiMBP w Zielonej Górze oraz Uniwersytet Zielonogórski;
- *Sztuka na Śląsku po 1945 roku* (2015), Muzeum Śląska Opolskiego w Opolu.

Izabela Korniluk:

- *Zielona Góra na przestrzeni dziejów. Przemiany społeczno-kulturowe* (2007), WiMBP w Zielonej Górze oraz Uniwersytet Zielonogórski;

- *Dziedzictwo kulturowe na Środkowym Nadodrzu. Zabytki w percepcji społecznej po II wojnie światowej* (2009), Uniwersytet Zielonogórski i Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Zielonej Górze;
- *W służbie władzy czy społeczeństwa? Wybrane problemy kultury i nauki na Środkowym Nadodrzu w latach 1945-1989* (2010), WiMBP w Zielonej Górze oraz Uniwersytet Zielonogórski;
- *Oblicza prasy Ziemi Zachodnich po 1945 roku* (2012), WiMBP w Zielonej Górze oraz Uniwersytet Zielonogórski, IPN O/ Poznań, PWSZ Sulechów;
- *Ruch ludowy na Ziemi Lubuskiej 1945-2010* (2012), WiMBP w Gorzowie Wlkp.;
- *Prasa codzienna Ziemi Zachodnich po 1945 roku* (2014), PWSZ w Gorzowie Wielkopolskim.

Anitta Maksymowicz:

- *Zielona Góra na przestrzeni dziejów. Przemiany społeczno-kulturowe* (2007), WiMBP w Zielonej Górze oraz Uniwersytet Zielonogórski;
- *Przemiany demograficzne Europy Środkowej od XVIII wieku* (2008), Uniwersytet Zielonogórski, Główny Urząd Statystyczny w Zielonej Górze;
- *Schlesien als Anliegen einer Deutsch-Polnischen Regionalgeschichte* (2009), Historische Kommission für Schlesien oraz Schlesisches Museum zu Görlitz;
- *Polsko-niemieckie doświadczenia migracyjne. Przeszłość i teraźniejszość* (2010), Komitet Badań nad Migracjami Ludności i Polonią przy Prezydium PAN oraz Universität Osnabrück;
- *Auf nach Übersee* (2012), Bundesinstitut für Kultur und Geschichte der Deutschen im östlichen Europa Oldenburg;
- *Your ancestors in their social context* (2012), Australian Federation of Family History Organizations oraz South Australian Genealogy and Heraldry Society w Adelaide;
- *Intercontinental Cross-Currents: Women's Networks across Europe and the Americas 1776-1939* (2013), Martin-Luther-Universität Halle-Wittenberg oraz Pennsylvania State University Altoona USA;
- *Ziemia Lubuska – pamięć, tożsamość, krajobraz kulturowy regionu tworzącego się* (2013), PTH Oddział w Zielonej Górze, Uniwersytet Zielonogórski;
- *Wschodnie i zachodnie emigracyjne szlaki Polaków. Ślady polonijnej obecności w kulturach świata – dziedzictwo duchowe: kulturowe i cywilizacyjne* (2014), Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu.

Urszula Rogowska:

- *Edukacja regionalna w nauczaniu uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim i umiarkowanym* (2006), Kuratorium Oświaty i Wychowania oraz Zespół Szkół Specjalnych w Zielonej Górze

Andrzej Toczewski:

- *Europa regionów: Terra Transoderana* (2007), Academia Baltica in Lübeck, Instytut Historii Stosowanej Frankfurt/Oder

Grzegorz Wanatko:

- *Kultura i społeczeństwo na Środkowym Nadodrzu w XIX i XX wieku* (2008), WiMBP w Zielonej Górze oraz Uniwersytet Zielonogórski;
- *Zapisałi się w dziejach regionu – szkice biograficzne* (2009), WiMBP w Zielonej Górze oraz Uniwersytet Zielonogórski;
- *Stosunki polsko-ukraińskie w 1. poł. XX wieku* (2014), Muzeum im. A. Kowalskiego w Międzyrzeczu;
- *Ludobójstwo na Kresach Wschodnich II RP w kontekście historycznym i współczesnym* (2014), Liceum Ogólnokształcące w Nowej Soli.

Zofia Zalewska:

- *Edukacja regionalna w nauczaniu uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim i umiarkowanym* (2006), Kuratorium Oświaty i Wychowania oraz Zespół Szkół Specjalnych w Zielonej Górze
- *Nowe formy prowadzenia lekcji muzealnych na obszarze transgranicznym* (2010), Muzeum Obozów Jenieckich w Żaganii

Pracownicy Muzeum brali także udział w szkoleniach praktycznych, konferencjach metodycznych i warsztatach z zakresu ich specjalizacji muzealnej, m.in.: Emilia Ćwilińska – uczestniczyła w dotyczących redakcji prasy i książek warsztatach dla wydawców, Anitta Maksymowicz – w warsztatach poświęconych PR w instytucjach kultury i funkcjom muzeów wobec publiczności, Urszula Rogowska i Zofia Zalewska – brały udział w konferencjach ukierunkowanych na edukację muzealną i regionalną, a Grzegorz Wanatko – podczas szkoleń zapoznawał się z możliwościami i obsługą cyfrowych programów katalogowania i inwentaryzacji zbiorów oraz nowymi technologiami w muzeach. W tym miejscu należy wspomnieć, iż istotną przeszkodę dla pracowników MZL stanowi brak środków finansowych na rozwój naukowo-zawodowy i doszkalcenie. Z jednej strony pojawiają się wciąż nowe atrakcyjne możliwości, bowiem dla naszej grupy zawodowej organizowanych jest coraz więcej warsztatów, szkoleń czy konferencji naukowych, z drugiej jednak – uczestnictwo w nich pociąga za sobą koszty, które dla MZL są cenami zaporowymi. Warunek zaś udziału wyłącznie w tych wydarzeniach, których koszty pokrywają organizatorzy nie może być podstawowym kryterium dla prowadzenia badań, skutecznego podnoszenia kwalifikacji i efektywnego uczenia się przez całe życie, a co za tym idzie pogłębiania umiejętności i propagowania wiedzy oraz wymiany naukowej. W takiej sytuacji tym większe znaczenie ma także działalność oświatowa i popularyzatorska, która jest okazją do upowszechniania tematyki naukowej reprezentowanej w MZL, a czasem również do prezentacji wyników prowadzonych przez kustoszy prac badawczych. Wymienić tu należy, obok lekcji muzealnych, oprowadzania kuratorskie, różnego rodzaju odczyty, prelekcje i wykłady otwarte, prowadzone nie tylko w Muzeum, ale także w innych jednostkach w Zielonej Górze. Do stałych form w tym zakresie należą

m.in.: wykłady w cyklu *Studium wiedzy o sztuce i historii, Prawdziwa historia Polski*, odczyty i warsztaty w ramach Europejskich Dni Dziedzictwa i organizowanych wspólnie z UZ Dni Nauki, ponadto prezentacje i prelekcje podczas Nocy w Muzeum, jak również stały cykl szkoleniowy dla Centrum Kształcenia Ustawicznego i Praktycznego w Zielonej Górze. Szczególnie aktywnie na tym polu działają: Arkadiusz Cincio, Longin Dzieżyc, Marta Gawęda, Izabela Korniluk, Urszula Rogowska, Grzegorz Wanatko i Zofia Zalewska. Ponadto szereg wykładów odbyło się również poza MZL, na zaproszenie rozmaitych środowisk i instytucji w Polsce, w Niemczech i Australii, gdzie nasze Muzeum reprezentowali: Andrzej Toczewski i Anitta Maksymowicz.

Wydarzeniami o doniosłym znaczeniu w naukowym życiu MZL były spotkania i wykłady wybitnych autorów. Dzięki zaproszeniom dyrektora Andrzeja Toczewskiego gościliśmy w Muzeum wspomnianych już profesorów: Annę Wolff-Powęską, Klause Ziemera, Krzysztofa Zanussiego, a także wielu innych znamienitych profesorów, m.in.: Jerzego Topolskiego, Edwarda Szczepanika, Piotra Wandycza, Natalię Lebidiewą, Stanisława Nicieję, Zbigniewa Mazura, Andrzeja Kunerta, Gesine Schwann, Adama Walaszka czy ks. prof. Adama Bonieckiego. Możliwość poznania i spotkania z intelektualistami i humanistami tej rangi jest zawsze bardzo wzbogacającym przeżyciem.

Równie cennym, choć innego rodzaju doświadczeniem, jest dla muzealników możliwość poznania specyfiki pracy innych instytucji lub przeprowadzenia kwerend i badań dzięki stypendiom, stażom naukowym i badawczym grantom. W tego typu programach uczestniczyło troje naszych pracowników: Arkadiusz Cincio, Anitta Maksymowicz i Grzegorz Wanatko. Arkadiusz Cincio odbył dwa dwumiesięczne staże naukowe w Niemczech: w 2005 roku w Haus Schlesien w Königswinter-Heisterbacherrott oraz w 2007 roku, w ramach stypendium Fundacji Współpracy Polsko-Niemieckiej, w Deutsches Historisches Museum w Berlinie. Ponadto w latach 2011-2013 był stypendystą Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego UE. Anitta Maksymowicz dzięki stypendium Nederlandse Museumvereniging w 2004 roku brała udział w dwutygodniowej letniej akademii muzealnej w Amsterdamie. Rok później, w ramach stypendium Haus der Geschichte der BRD w Bonn odbyła dwumiesięczny staż naukowy w Deutsches Auswandererhaus w Bremerhaven. W latach 2011 i 2013 uzyskała grant badawczy Polish Army Veterans Association w Nowym Jorku, a w roku 2012 na zaproszenie Lutheran Archives of Australia i South Australian Genealogy and Heraldry Society w Adelaide odbyła dwumiesięczną, połączoną z cyklem wykładów, podróż naukowo-badawczą do Australii. Z kolei Grzegorz Wanatko dzięki stypendium Obwodowego Instytutu Podyplomowej Edukacji Pedagogicznej we Lwowie, podczas tygodniowego pobytu naukowego we Lwowie w 2013 roku, uczestniczył w warsztatach językowych oraz spotkaniach z ukraińskimi historykami

i naukowcami. Również MZL było miejscem badań naukowych dla zagranicznego stypendysty. Był nim w 2006 roku Jakob Hübner, któremu grant Centrum Judaicum – Stiftung Neue Synagoge z Berlina umożliwił opracowanie znajdującego się obecnie w zbiorach MZL zespołu diapozytywów z kolekcji dawnego berlińskiego Muzeum Żydowskiego. Tego typu wymiana naukowo-badawcza w postaci zdobywania wiedzy i doświadczeń zarówno przez naszych pracowników w innych ośrodkach, jak i przez potencjalnych kolejnych badaczy w MZL jest szczególnie cenna i dlatego z pewnością warto ją wciąż poszerzać.

Częścią wszechstronnej działalności naukowej Muzeum są również wystawy. Powstanie ekspozycji stałych, takich jak m.in.: Muzeum Zielonej Góry, Galeria Tadeusza Kuntze, Sztuka Sakralna Śląska Lubuskiego, Muzeum Wina czy Muzeum Dawnych Tortur, poprzedziły liczne kwerendy, prace źródłowe, analizy literatury fachowej, a większości z nich towarzyszą publikacje, które są efektem prac badawczych kuratorów i przedstawiają w ogólnym zarysie prezentowane na wystawach kolekcje, ich pochodzenie, wymowę i znaczenie. Inaczej przedstawia się sytuacja z wystawami czasowymi. Tylko znikoma część z bardzo dużej ich liczby powstaje jako projekty autorskie, stanowiące przekrojowe, wielowątkowe i interdyscyplinarne przedstawienie wybranego tematu, efekt działalności naukowo-badawczej kustoszy i współpracy z innymi instytucjami. Brak ten wynika być może z jednej strony ze zbyt dużej dynamiki prezentowanych wystaw czasowych, z drugiej zaś – jest odbiciem sytuacji finansowej wielu muzeów naszego pokroju, których nie

stać na przeznaczanie środków na kwerendy, wyjazdy do muzeów, badania archiwalne, wykonanie reprodukcji, na – często bardzo kosztowne – wypożyczenia i na wiele innych standardowych wydatków związanych z przygotowaniem ekspozycji, która ma być tylko „jednorazową” prezentacją. To oczywiście odbija się na atrakcyjności wystaw czasowych.

Mimo tego mankamentu oraz wspomnianych wyżej trudności natury finansowej, podsumowując kilkanaście ostatnich lat należy podkreślić, iż za kadencji dyrektora Andrzeja Toczewskiego nastąpiło odrodzenie – żywych szczególnie w latach 60.-70. XX wieku – tradycji naukowo-badawczych Muzeum, przy jednoczesnym znaczącym poszerzeniu ich profilu. O ile wówczas miały one dość jednostronny, zdominowany przez archeologię i etnografię charakter, obecnie zakres dyscyplin, specjalności i tematów wchodzących w obszar naukowych zainteresowań pracowników jest, jak wcześniej wykazano, znacznie bardziej różnorodny. Postępem w stosunku do lat poprzednich jest także fakt, że rozwój zawodowo-naukowy, choć w różnej mierze, dotyczy niemal wszystkich pracowników merytorycznych, co należy uznać za duży sukces nie tylko ich samych, ale także inicjatora bądź inspiratora wielu naukowych zdarzeń – dyrektora Andrzeja Toczewskiego. Pozostaje mieć nadzieję, iż prowadzona przez niego taktyka wspierania badawczych zainteresowań i naukowych ambicji muzealników będzie kontynuowana przez jego następców, z korzyścią dla rozwoju i pozycji Muzeum Ziemi Lubuskiej oraz całego zielonogórskiego środowiska naukowego.

Elżbieta Maciejewska

HONOROWI KUSTOSZE I MECENASI Muzeum Ziemi Lubuskiej

Partnerstwo i sponsoring ma niezwykle bogatą i wielowiekową tradycję, posiadającą swoje korzenie w pięknych kartach mecenatu. Ta historyczna i jakże bezcenna współcześnie idea wspierania twórców kultury jest wciąż aktualna i niezastąpiona. Ze względu na swoją atrakcyjność, otwartość, nowatorskie rozwiązania oraz brak utartych kanonów, ma w sobie zdecydowanie większy potencjał niż wspomaganie innych dziedzin.

Złota myśl Cycerona – *Mieć pewnego przyjaciela w niepewnych czasach* – to nie tylko mądre przesłanie, ale przede wszystkim niełatwe wyzwanie dla muzeów w pokonywaniu trudnych praw rynku i pozyskiwaniu sponsorów dla swojej działalności. Nie do przecenienia jest fakt, że dzięki wsparciu świata biznesu i różnych form pomocy mogą realizować swoją misję gromadzenia, upowszechniania i ochrony dziedzictwa kulturowego. Bez życzliwości mecenasów kultury i pomocy sponsorów wiele atrakcyjnych wydarzeń, prestiżowych wystaw nie doczekałoby się realizacji. Współpraca z instytucjami, stowarzyszeniami, przedsiębiorstwami i firmami to nie tylko ważne przesłanie, ale i znaczące zadanie muzeum.

Promocja przez kulturę nie tylko wzbogaca, umacnia, ale pozwala budować silną markę firmy, zdobywać dla niej uznanie i przychylność. Zaangażowanie w działalność kulturalną, możliwość uczestnictwa w prestiżowym projekcie umożliwiającym kontakt z twórczością artystyczną minionych i obecnych pokoleń, promocja nowych trendów w sztuce to atrakcyjny sposób komunikacji z otoczeniem, który uwiarygodnia firmę w oczach opinii publicznej i buduje jej pozytywny obraz. Jest elementem działań wizerunkowych, pozwalającym odróżnić się od konkurencji oraz wyraźnie zaakcentować swoją obecność i związek z regionem.

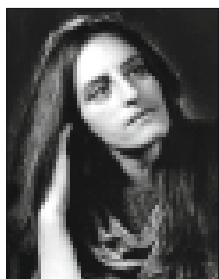
Od lat Muzeum Ziemi Lubuskiej zaprasza lubuskie firmy i przedsiębiorstwa do partnerskiej i sponsorskiej współpracy w dowolnie wybranym obszarze swojej działalności (wystawy, wydarzenia kulturalne, działalność edukacyjna, wydawnicza, pomoc w konserwacji zabytków). W przekonaniu, że oferowane formy współpracy mogą przynieść im wiele prestiżowych i pożądaných korzyści, staramy się nadać im odpowiedni kształt i formę. Uwzględniając specyfikę działalności i oczekiwań firm jesteśmy otwarci na współpracę z różnymi podmiotami. Zarówno takimi, które gotowe są wesprzeć naszą działalność finansowo, ofiarować pomoc rzeczową, jak i tymi, które zechcą świadczyć na rzecz Muzeum różnego rodzaju usługi lub działania promocyjne.

Wysoce cenimy sobie dotychczasowe formy współpracy, odpowiedzialność i społeczną aktywność biznesu w dbałości o nasze Muzeum. Udzielana pomoc pozwala prezentować dokonania wielokulturowej społeczności regionu oraz chronić od zniszczenia i zapomnienia bezcenne dobra polskiej kultury. Realizować z udziałem mecenasów i sponsorów atrakcyjne przedsięwzięcia dla lubuskiej społeczności.

Doceniając życzliwość w realizacji misji Muzeum Ziemi Lubuskiej oraz pomoc w ochronie dziedzictwa kulturowego dr Andrzej Toczewski – dyrektor Muzeum ustanowił dwa honorowe tytuły: **Honorowy Kustosz** i **Honorowy Mecenas Muzeum Ziemi Lubuskiej**.

Pierwszy z nich, w podziękowaniu za wspólne tworzenie, upowszechnianie kultury i sztuki oraz ochronę dziedzictwa kulturowego przyznawany jest osobom fizycznym. Drugi nadawany jest firmom, instytucjom i przedsiębiorstwom za najbardziej niekonwencjonalną formę mecenatu kulturalnego. Przyjmowanie w poczet Honorowych Kustoszy, Mecenasów Muzeum odbywa się w sposób uroczysty podczas ważnych dla MZL wydarzeń. Nadany tytuł honorowany jest stosownym dyplomem.

HONOROWI KUSTOSZE MUZEUM



Irena Bierwiazzonek (1951-2009) – zielonogórska malarka, pedagog. Autorka wielu prac o tematyce historycznej i winiarskiej. *Poczet piastowskich książąt Śląska Lubuskiego*, galeria portretów dyrektorów Muzeum, to znaczące realizacje, które wzbogaciły zbiory Muzeum Ziemi Lubuskiej. W Galerii Tadeusza Kun-

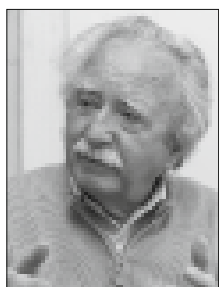
tzego możemy podziwiać wykonaną przez artystkę kopię obrazu *Fortuna*, jednego z dwóch najbardziej znanych dzieł artysty pochodzącego z Zielonej Góry.

Wręczono: 4 października 2005; Jubileusz 60-lecia Muzeum.



dr Tomasz Florkowski (1933-2011) – publicysta, architekt, Honorowy Obywatel Zielonej Góry. Długoletni prezes Towarzystwa Przyjaciół Muzeum Ziemi Lubuskiej. W naszej wdzięcznej pamięci pozostanie nie tylko jako pasjonat sztuki, ale nieoceniony doradca w kwestiach historii rozwoju Zielonej Góry pod względem architektoniczno-urbanistycznym.

Wręczono: 4 października 2005; Jubileusz 60-lecia Muzeum



Zbigniew Czarnuch – historyk, regionalista, pedagog. Od lat wspiera Muzeum w pracach badawczych dotyczących historii i dziedzictwa kulturowego regionu, powiązań regionalnych, społecznych, kulturalnych i gospodarczych pogranicza.

Wręczono: 4 października 2005; Jubileusz 60-lecia Muzeum.



prałat Konrad Hermann – Wikariusz Biskupi, prezes społecznej Fundacji Muzeum Ziemi Lubuskiej. Współpracuje z Muzeum w dokumentowaniu historii miasta, podtrzymywaniu kontaktów z przedwojennymi mieszkańcami miasta oraz pierwszymi pionierami Zielonej Góry.

Wręczono: 4 października 2005; Jubileusz 60-lecia Muzeum.



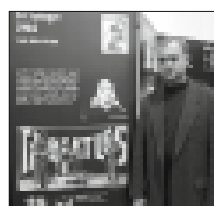
Andrzej Hołysz (1949-2012) – rodowity zielonogórzanin, założyciel i prezes firmy *Pol-Plus Systemy Grzewcze*. Wieloletni sponsor działalności wystawienniczej i programowej Muzeum.

Wręczono: 16 maja 2008; Noc w Muzeum.



Edmund Witczak – inżynier budowlany, inspektor nadzoru. Sprawował kontrolę nad pracami modernizacyjnymi i budowlanymi Muzeum, w szczególności adaptacji piwnic na nową ekspozycję Muzeum Wina.

Wręczono: 16 maja 2008; Noc w Muzeum.



Dariusz Wieczorek – historyk, darczyńca cennych muzealiów związanych z historią i tradycją zielonogórskiego winiarstwa.

Wręczono: 6 września 2008; Otwarcie nowej ekspozycji Muzeum Wina.



dr Adam Dyczkowski – Biskup Senior Diecezji Zielonogórsko-Gorzowskiej. Patron wielu wydarzeń muzeum. Wspierał Muzeum w pozyskaniu bezcennego daru Stolicy Apostolskiej – Mity Jana Pawła II prezentowanej w Galerii Sztuki Sakralnej.

Wręczono: 13 stycznia 2009; Noworoczne spotkanie z pracownikami Muzeum.



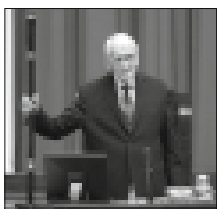
Kazimierz Pańtak – polityk, radca prawny, samorządowiec, wiceprzewodniczący Sejmiku Lubuskiego w latach 2002-2010. Ambasador spraw Muzeum, bezinteresowny doradca w kwestiach prawnych Muzeum.

Wręczono: 13 stycznia 2009, Noworoczne spotkanie z pracownikami Muzeum.



Stefan Chabrowski (1937-2014) – artysta malarz, pejzażysta. Darczyńca największej w historii Muzeum kolekcji obrazów olejnych zatytułowanej *Polski pejzaż*.

Wręczono: 23 kwietnia 2009; Uroczystość podpisania aktu przekazania Muzeum obrazów przez Państwa Romualdę i Stefana Chabrowskich.



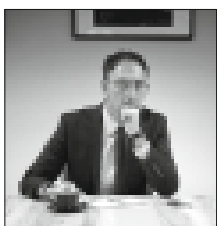
Józef Zych – polityk, poseł na Sejm, były marszałek i wicemarszałek Sejmu. Wyróżniony tytułem za wieloletnią współpracę w ochronie dziedzictwa kulturowego regionu oraz pomoc w rozwoju zielonogórskiego muzealnictwa.

Wręczono 15 maja 2009; Japońska Noc w Muzeum.



prof. Natalia Lebediewa – historyk, członek Rosyjskiej Akademii Nauk, specjalistka w zakresie historii stosunków międzynarodowych i historii II wojny światowej. Uhonorowana tytułem za wybitne zasługi w ujawnieniu i dokumentowaniu prawdy o zbrodni katyńskiej.

Wręczono: 28 października 2009; Konferencja w Muzeum.



Jacek Starościc – właściciel firmy *Seven*. Wieloletni donator działalności wystawienniczej i programowej Muzeum oraz domeny internetowej Muzeum Wina.

Wręczono: 15 maja 2010; Włoska Noc w Muzeum.



Sławomir Ćwiliński – założyciel i właściciel firmy *Omega* – *wszystko dla biura*. W 2011 roku w uznaniu wieloletniej współpracy i systematycznego wspierania finansowego inicjatyw muzealnych został wyróżniony tytułem Honorowego Kustosza.

Wręczono: 21 maja 2011; Rosyjska Noc w Muzeum.



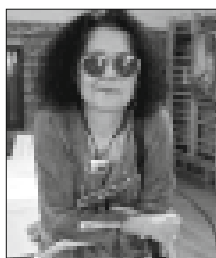
Maria Elikowska – Winkler – Dyrektor Szkoły Języka i Kultury Dolnośląskiej w Chociebużu. Współpracuje z Muzeum w zakresie działalności naukowej oraz promocji kultury i tradycji narodu serbołużyckiego. Ambasadorka działalności Muzeum w partnerskim mieście Zielonej Góry – Cottbus.

Wręczono: 14 maja 2011; Cottbus.



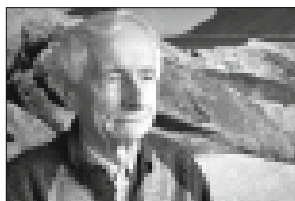
Hein Noordebnos – dyrektor Zarządzający Spółki *Senator Polska* w latach 2008-2011. Sponsor wydarzeń Muzeum poprzez promocyjną kampanię reklamową realizowaną w oparciu o wysoką i atrakcyjną jakość produktów firmy *SENATOR*.

Wręczono: 21 maja 2011; Rosyjska Noc w Muzeum.



Krystyna Betiuk – artysta plastyk, animatorka warsztatów plastycznych dla dzieci, młodzieży i dorosłych realizowanych w ramach Nocy w Muzeum. Pomysłodawczyni i komisarz Ogólnopolskich Plenerów Malarskich skierowanych do osób związanych z edukacją.

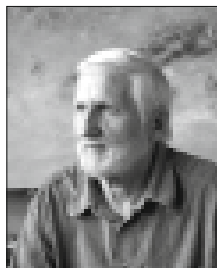
Wręczono: 27 lipca 2012; Wernisaż wystawy A. Gapińskiej Myszkiewicz *Pejzaż lubuski znad Odry i Bobru*.



Janusz Skiba – artysta plastyk. Od ponad 50 lat związany z zielonogórskim środowiskiem artystycznym. Jego prace wzbogacają kolekcję sztuki współczesnej Muzeum. Ofiarodawca zestawu

szkiców malarskich i rysunkowych oraz grafik autorstwa Ignacego Bieńka, które w roku 2004 wzbogaciły muzealne zbiory.

Wręczono: 27 lipca 2012; Wernisaż wystawy A. Gapińskiej-Myszkiewicz *Pejzaż lubuski znad Odry i Bobru*.



Adam Bagiński – artysta plastyk. Twórca uhonorowany tytułem za liczne przekazy autorskie prac wzbogacających kolekcję plastyki lubuskiej gromadzoną w Dziale Sztuki Współczesnej.

Wręczono: 27 lipca 2012; Wernisaż wystawy A. Gapińskiej-Myszkiewicz *Pejzaż lubuski znad Odry i Bobru*.



dr Stefan Regmunt – Ordynariusz Diecezji Zielonogórsko-Gorzowskiej, Biskup Zielonogórsko-Gorzowski. Patron wydarzeń muzealnych. Wspiera działania Muzeum w zakresie popularyzacji kultury duchowej i materialnej regionu.

Wręczono: 11 kwietnia 2014; Wernisaż wystawy *Spotkania Lubuszan z Janem Pawłem II*.



Jadwiga Korcz-Dziadosz – Sekretarz Zarządu Zielonogórskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku. Animatorka działalności Muzeum w środowisku zielonogórskich Seniorów.

Wręczono: 18 maja 2013; Francuska Noc w Muzeum.

HONOROWI MECENASI MUZEUM

Za szczególną życzliwość w realizacji misji Muzeum i wielokrotnie okazywaną pomoc w ochronie dziedzictwa kulturowego dr A. Toczewski – dyrektor Muzeum Ziemi Lubuskiej uhonorował tytułem Honorowego Mecenasu Muzeum Ziemi Lubuskiej następujące firmy:



Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo SA Oddział Zielona Góra,
Wręczono: 16 maja 2008; Noc w Muzeum



Poszukiwania Naftowe „Diament” Sp. z o.o. Oddział Zielona Góra;
Wręczono: 16 maja 2008; Noc w Muzeum



Elektrociepłownia Zielona Góra S.A.,
Wręczono: 15 maja 2010; Włoska Noc w Muzeum



Rzeźnictwo Zyguła Sp. z o.o.,
Wręczono: 15 maja 2010; Włoska Noc w Muzeum



Senator Polska Sp. z o.o.,
Wręczono: 15 maja 2010; Włoska Noc w Muzeum



NORDIS Chłodnie Polskie,
Wręczono: 21 maja 2011; Rosyjska Noc w Muzeum



MAZEL M. H. Mazurkiewicz,
Wręczono: 18 maja 2013; Francuska Noc w Muzeum



Przedsiębiorstwo Wielobranżowe RPR ,
Wręczono: 18 maja 2013; Francuska Noc w Muzeum

Muzeum Ziemi Lubuskiej wyraża głęboką wdzięczność wielu lubuskim przedsiębiorcom, mecenasom za dotychczasową współpracę, oferowaną pomoc i liczne przykłady życzliwości w realizacji zadań Muzeum. Wszystkich chętnych, którym bliska sercu jest troska o rozwój kultury i sztuki, upowszechnianie tradycji i historii regionu zapraszamy do pracy w Towarzystwie Przyjaciół Muzeum Ziemi Lubuskiej.

Alicja Błażyńska

GOŚCILI U NAS

Panuje powszechne przekonanie, że muzea to prawdziwe domy artystów, szczególnie miejsca, w których można spotkać nie tylko dzieła sztuki, ale i ich twórców, gdzie można z nimi porozmawiać i rozwijać swoją wrażliwość. Muzeum Ziemi Lubuskiej nie odstaje od tego popularnego wizerunku. Ale przecież pojawiają się w nim także osoby, których historia życia, aktywność czy zainteresowania są dla nas muzealników ogromną inspiracją. Często są to postaci z pierwszych stron gazet, najwyżsi urzędnicy państwowi, przedstawiciele środowisk twórczych i naukowych, nierzadko znani artyści teatralni i filmowi. Bywa, że gościmy osobowości o mniej nośnych nazwiskach, które prawdziwie zachwycają, gdy dzielą się z innymi swoją niecodzienną pasją. Wszyscy oni, i ci bardziej i ci mniej znani, są dla nas jednakowo ważni.

Przeglądając listę osób, które w kilkudziesięcioletniej historii zielonogórskiego Muzeum pojawiły się w jego progach, bardzo trudno było dokonać wyboru. Zaczniemy zatem od spotkań, które choć wydarzyły się w XXI wieku, ale swoje źródło miały na początku dwudziestego stulecia. Jednym z nich była wizyta **Waltraud Müller**, córki **Martina Klose**, założyciela Heimatmuseum w Grünbergu, którego nasza instytucja jest w spadkobiercą i następcą. Kontynuacją tego odniesienia do czasów przedwojennych był inny ważny gość – **pani Ruth Roessler**, wnuczka **Hugo Schmidta**, autora monumentalnej monografii o Grünbergu z 1922 roku. Nie można przy tej okazji nie wspomnieć o licznych wizytach w Muzeum obywateli Niemiec, którzy się tu urodzili i na skutek zmiany granic zostali w 1945 roku wysiedleni. Przyjeżdżali oni sami, lub ich dzieci, a nawet wnuki i bywało, że ze wzruszeniem oglądali dawne zdjęcia, a także oryginalne i zrekonstruowane obiekty zabytkowe pokazujące historię naszego



Spotkanie z Pat i Michaeliem York, od lewej: Andrzej Toczewski, Pat York, Michael York, marzec 1998 r.



Przekazanie szkiców do obrazu „Nasza ziemia”, od lewej: Andrzej Toczewski, prof. Andrzej Strumiłło, Leszek Kania, czerwiec 1999 r.



Wizyta Ryszarda Kaczorowskiego – ostatniego Prezydenta RP na Uchodźstwie, od lewej: Andrzej Toczewski, Leszek Kania, Ryszard Kaczorowski, wrzesień 1998 r.



Wizyta Lecha Wałęsy, na zdjęciu z Leszkiem Kanią, w tle obraz A. Skoczylasa „Porozumienie”, sierpień 1997 r.

wspólnego miasta. Jednym z nich jest Eckehardt Gärtner, który jest stałym gościem Muzeum i pełni honorową funkcję ambasadora MZL w Niemczech.

Odwiedzali zielonogórskie Muzeum także politycy, ci z samych szczytów władzy i ci ze szczebla trochę niższego. Ważnym wydarzeniem było spotkanie z postacią legendarną – **Ryszardem Kaczorowskim**. Ostatni Prezydent RP na Uchodźstwie złożył wizytę w naszej instytucji we wrześniu 1998 roku. Nie była to jedyna głowa państwa, która nas odwiedziła, mieliśmy również honor gościć prezydenta **Lecha Wałęsę** oraz jego następcę – **Aleksandra Kwaśniewskiego**. W 2006 roku byli u nas: **Victor Ashe** – ambasador USA i **Nafsika Chr. Krousti** – ambasador Cypru. Z uwagi na stałą współpracę Muzeum z instytucjami kultury i nauki położonymi na lewym brzegu Odry, kolejni konsulowie Niemiec w Polsce, przy okazji pobytu w Zielonej Górze chętnie spotykali się z pracownikami MZL. Nie sposób nie wspomnieć przy tej okazji o reprezentantach Ziemi Lubuskiej w Sejmie i Senacie RP, a także przedstawicielach samorządu miasta i regionu. Wielu z nich, już po złożeniu urzędu, nadal pozostało wiernymi uczestnikami muzealnych wernisaży i spotkań, jak choćby senator **Zbyszko Piwoński** czy prezydent miasta – **Antonina Grzegorzewska**.

Zielonogórskie Muzeum zawsze przykładło dużą wagę do pracy badawczej. Dwie ostatnie dekady szczególnie mocno zaowocowały wieloma kontaktami naukowymi i konferencjami o tematyce historycznej. Wizytowali nas znakomici wykładowcy, cenione postaci polskiego życia naukowego, m.in. **prof. Stanisław Lorentz**, **prof. Jerzy Topolski**, **prof. Piotr Wandycz**, **prof. Andrzej Rottermund** czy **prof. Stanisław Nicieja** oraz wykładowcy zielonogórskiej *alma mater*,

profesorowie: **Czesław Osękowski, Tomasz Jaworski, Dariusz Dolański** czy **Wiesław Hładkiewicz**. Równie ważną grupą osób związanych z naszym miastem są Honorowi Obywatele Zielonej Góry. Niemal wszyscy obdarowani tym zaszczytnym tytułem byli naszymi gośćmi przy różnych okazjach. W tym miejscu chcielibyśmy szczególnie zaakcentować wizyty znakomitej wokalistki jazzowej – **Urszuli Dudziak** oraz wspomnianego już wielkiego orędownika polsko-niemieckiego porozumienia **Eckerhardta Gärtnera** – i od lat współpracujących z naszą instytucją. Z szeregu innych wielkich tego świata, wspomnieć trzeba o prawdziwych gwiazdach estrady, ludziach pióra, muzyki, dziennikarzach, filozofach czy artystach filmu. Spotkania z **Niną Andrycz, Hanką Bielicką, Wojciechem Siemionem, Piotrem Palecznym, Ryszardem Perytem, Elżbietą Dzikowską, Michałem Jagiełłą** czy **Krzysztofem Zanussim** pozostaną w pamięci nie tylko nas, tu pracujących, ale również wielu zielonogórczan, którzy dzięki muzealnemu wydarzeniu mieli okazję na zetknięcie z tymi niebanalnymi postaciami. Jednym z najciekawszych doświadczeń ostatnich lat była wizyta filozofa, intelektualisty, a przy tym niepokornego dziennikarza – **ks. prof. Adama Bonieckiego**, który zachwycił nas nie tylko swobodą wypowiedzi i dowcipem, ale nade wszystko tolerancją dla osób głoszących inne poglądy i niezrównanym dystansem wobec siebie.

Pisząc o osobach goszczących w zielonogórskim Muzeum należy poświęcić kilka słów artystom będącym dla tej instytucji niejako solą ziemi. Bez ich obecności wiele z tego, co proponujemy społeczeństwu, nie miałoby, ani takiej barwy, ani kształtu ani emocji związanych z odbiorem sztuki. Każdego roku w Muzeum organizowane są wystawy prac kilku, a nawet kilkunastu twórców. Opowiedzieć o nich wszystkich nie sposób. Świadectwem wielu z nich pozostały tylko stare, pożółkłe katalogi i wyblakłe czarno-białe zdjęcia, wycinki prasowe i relacje dziennikarzy. Najbardziej twórczy, najpiękniejszy artystycznie czas zielonogórskiego Muzeum dotyczył biennialowych wystaw i sympozjów *Złotego Grona*, które rozpoczęły się przed pięćdziesięciu laty i trwały niemal przez dwie dekady. Pojawiali się wówczas w naszych progach najwięksi z największych powojennej plastyki. Ci, których prace są dzisiaj

sztandarowe dla naszej kolekcji: **Jan Berdyszak, Jan Chwałczyk, Tadeusz Dominik, Marian Kruczek, Natalia Lach-Lachowicz, Kajetan Sosnowski** czy **Jan Szancenbach**. Przy okazji tej imprezy nie można pominąć całego panteonu krytyków sztuki, którzy wówczas się tu pojawili – **Jana Białostockiego, Heleny Blum, Zdzisława Kępińskiego** czy **Juliusza Starzyńskiego** oraz indywidualności polskiej kultury: **Artura Sandauera, Juliana Przybosia, Jerzego Madeyskiego, Ireny Jakimowicz** i **Ryszarda Stanisławskiego**. W latach 80. i 90. XX wieku, wraz z istnieniem w ramach MZL galerii autorskich, częstymi gośćmi byli m.in.: **Andrzej Gieraga, Lucyna Krakowska, Józef Marek, Maria Powalisz-Bardońska** czy **Antoni Zydroń**.

Przytoczony powyżej obraz środowiska artystycznego nie byłby pełen, gdyby pominąć wystawy ostatnich dwudziestu lat i niezwykle osobowości, które w nich uczestniczyły. Pojawienie się w zielonogórskim Muzeum **Pat York** i jej męża **Michaela** (znakomitego aktora amerykańskiego) stało się prawdziwym wydarzeniem artystycznym i zaowocowało największą frekwencją w dziejach instytucji (ponad 7 tys. zwiedzających). Równie wielkim zainteresowaniem cieszyły się dwie wystawy prac **Wojciecha Siudmaka**, którego nazwisko niczym magnes przyciągało miłośników realizmu fantastycznego. W pamięci wielu pozostały do dziś spotkania z artystami takimi jak: **Franciszek Starowieyski, Andrzej Strumiłło, Jerzy Duda-Grac, Józef Wilkoń, Franciszek Małuszczak, Tadeusz Jackowski, Jacek Sroka** czy twórcami awangardowymi jak: **Grzegorz Stachańczyk, Joanna Rajkowska, Ryszard Woźniak, Mikołaj Smoczyński, Przemysław Kwiek, Marek Jaromski**. Ciekawe i intrygujące grono stanowili fotograficy: **Tadeusz Rolke, Chris Niedenthal** oraz **Lidia Popiel**. Wśród nich nie małą grupę stanowili ci, którzy choć znani z innej działalności, swoje pozazawodowe zainteresowania oddali także pasji zatrzymania obrazu w obiektywie: **Janusz Gajos, Marcin Kydryński** czy **Marek Niedźwiecki**.

Przypomniane powyżej osoby nie wyczerpują listy ważnych spotkań, ale nie sposób w tym krótkim materiale wymienić wszystkich postaci. Niech jedno zdanie będzie podsumowaniem tego materiału: dziękujemy, że dane nam było gościć Państwa w naszych progach.



Spotkanie pracowników MZL z Waltraud Müller, córką dr. Martina Klose, maj 2002 r.



Otwarcie wystawy „Makusyny – zielonogórscy harcerze ze szczebu im. Kornela Makuszyńskiego”, od lewej: Urszula Dudziak, Zbigniew Czarnuch, Andrzej Toczewski, marzec 2010 r.



Wizyta ks. prof. Adama Bonieckiego, kwiecień 2013 r.

Izabela Korniluk

MUZEALNA ALEJA SŁAW

Przed gmachem Muzeum Ziemi Lubuskiej w trotuarze wmurowanych zostało w latach 1998-2015 dziesięć pamiątkowych płyt poświęconych znanym osobistościom ze świata kultury, nauki i sztuki, związanych z Zieloną Górą i Ziemią Lubuską. Pomysł ulokowania „muzealnej alei sław” w centrum miasta, przed najważniejszym w Zielonej Górze przybytkiem kultury, to koncepcja dyrektora Muzeum – dr. Andrzeja Toczewskiego.

Odsłonięcie pierwszej płyty poświęconej **Tadeuszowi Kuntze**, zielonogórskiemu malarzowi nastąpiło 15 maja 1998 roku z okazji Międzynarodowego Dnia Muzeów. W uroczystości brał udział ówczesny Prezydent Miasta – Zygmunt Listowski, który ufundował pamiątkową płytę. Autorem odlanego w mosiądzu dzieła był gorzowski artysta plastyk Andrzej Moskaluk. *Źródłem inspiracji dla artysty był szkic z autoportretu Kuntzego, który przetransportował zastępując tło starożytnych ruin miejską architekturą*¹.

Druga płyta wmurowana w zielonogórski deptak poświęcona została **prof. Władysławowi Korczowi**, zielonogórskiemu regionaliście i historykowi. 4 stycznia 1999 roku w Muzeum otwarto wystawę poświęconą temu znakomitemu pionierowi lubuskiej historiografii, a odsłonięcia tablicy dokonała Jadwiga Korcz-Dziadosz, córka Władysława Korcza. I tym razem autorem odlewu był Andrzej Moskaluk.

Kolejna trwała pamiątka w zielonogórskiej alei sław dedykowana została znakomitemu malarzowi – **Marianowi Szpakowskiemu**. Odsłonięcie nastąpiło 4 października 1999 roku i uświetniło wernisaż prac artysty pt. *Marian Szpakowski – malarstwo grafika*. Tablicę wykonał, tak jak i dwie wcześniejsze, artysta-rzeźbiarz Andrzej Moskaluk.

Początek nowego Milenium w 2000 roku został uhonorowany tablicą pamiątkową przed Muzeum pt. **„Mieszkańcom Zielonej Góry. Milenium 2000 – sztuka przetrwa pokolenia”**. Pomysł ufundowania tej płyty był inicjatywą zielonogórskiej artystki Anny Mierkiewicz-Kocan. Tym wydarzeniem artystka chciała zaakcentować wkroczenie miasta i jego mieszkańców w nowe tysiąclecie. Uroczystość odsłonięcia odbyła się 14 kwietnia 2000 roku, a tablicę ufundowała Telekomunikacja Polska S.A.

Piątą płytę z brązu na zielonogórskim deptaku poświęcono postaci wybitnego artysty, dyrektora muzealnej placówki w latach 1960-1965 oraz pierwszego wojewódzkiego konserwatora zabytków – **Klema Felchnerowskiego**. Uroczystość odbyła się 4 listopada 2000 roku kiedy w Muzeum uroczystie obchodzono 55-lecie placówki. Ceremonii odsłonięcia tablicy, którą ufundował Samorząd Miasta dokonała Jolanta Danielak, ówczesna Senator RP. Artysta rzeźbiarz Andrzej Moskaluk przygotowując muzealną realizację poświęconą Felchnerowskiemu zapoznał się dogłębnie z twórczością tej legendarnej postaci. *Obrazy popularnego Klema wywarły na nim ogromne*



¹ L. Dzieżyc, *Trwały ślad*, „Museion” 1998, nr 1, s. 2.

wrażenie, jakkolwiek przetransportowanie ich walorów na język rzeźbiarski okazało się niemożliwe. Stąd narodziny koncepcji polegającej na przeniesieniu w skali naturalnej autentycznej deski drzeworytniczej, będącej matrycą do pracy graficznej Klema noszącej tytuł „figury” powstałej w 1965 r.².

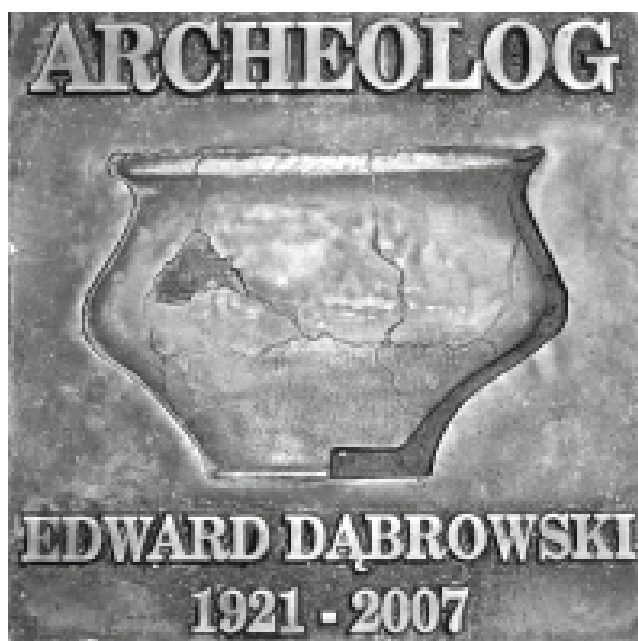
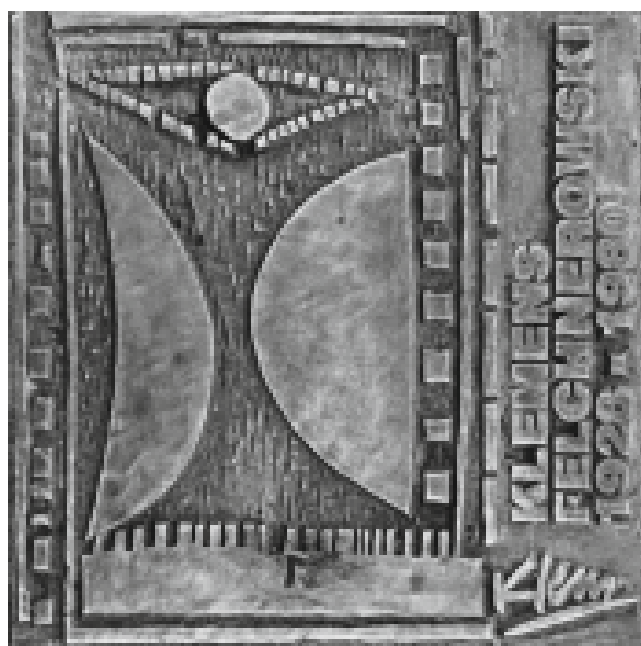
Dr Roman Mazurkiewicz to bohater kolejnej płyty wmurowanej 6 listopada 2001 roku w trotuar przed gmachem Muzeum, ufundowanej przez władze miasta i wykonanej przez Andrzeja Moskaluka. Uroczystości odsłonięcia tablicy dokonali ówczesny Prezydent Miasta Zielona Góra Zygmunt Listowski, Starosta zielonogórski Kazimierz Romankiewicz oraz córka bohatera, któremu poświęcono tablicę – Zdzisława Kraśko. Okazją do uhonorowania tej wybitnej postaci, jaką był pierwszy powojenny starosta zielonogórski, prawnik, filozof i twórca *Hejnału Ziemi Lubuskiej* była inauguracja sezonu 2001/2002 w Muzeum Ziemi Lubuskiej. Odsłonięciu towarzyszyła wystawa dedykowana postaci dr. Mazurkiewicza.

Siódmą tablicę pamiątkową poświęconą redaktorowi naczelnemu i dziennikarzowi „Gazety Lubuskiej” **Zdzisławowi Ołasowi**, wmurowano 17 grudnia 2003 roku z inicjatywy Prezesa Zarządu Wydawnictwa „Lubpress” sp. z o.o. Mirosława Rataja. Ceremonii odsłonięcia płyty dokonała Eugenia Pawłowska, wieloletnia dziennikarka i towarzysząca życia redaktora Ołasa. Fundatorem brązowej pamiątki była „Gazeta Lubuska”, która w ten sposób chciała uczcić i uhonorować tą nietuzinkową postać. Projektantem i wykonawcą obiektu był Andrzej Moskaluk.

Bohaterem kolejnej pamiątkowej płyty był twórca zielonogórskiego środowiska ergonomistów – **prof. Witold Rybarczyk**. 12 listopada 2008 roku celebrowano odsłonięcie szyldu poświęconego temu wybitnemu umysłowi, współtwórcy ergonomii polskiej.

Nestorowi lubuskiego muzealnictwa i archeologii **Edwardowi Dąbrowskiemu** dedykowano dziewiątą tablicę pamiątkową wmurowaną w chodnik przed Muzeum. Uroczystość odbyła się 16 maja 2009 roku, a tablica ufundowana została przez Lubuskie Stowarzyszenie Naukowe Archeologów Polskich.

Ostatnia, dziesiąta płyta honoruje trzy osoby – **dr. Adama Kołodziejkiego, Edwarda Dąbrowskiego i dr. Andrzeja Marcinkiana** – pionierów i twórców lubuskiej archeologii. Wydarzenie odbyło się 27 lutego 2015 roku, a uroczystego odsłonięcia tablicy dokonały małżonki badaczy – dr Barbara Kołodziejka, Halina Dąbrowska i Jadwiga Marcinkian. Projektantem i wykonawcą tablicy był zielonogórski artysta Artur Wochniak.



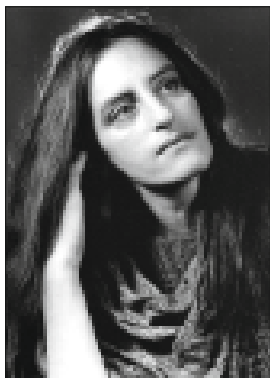
² L. Kania, *Pamięci Klema Felchnerowskiego...*, „Museion”, *op. cit.*, s. 6.

Arkadiusz Cincio

ODESZLI OD NAS

Irena Bierwiazonek

Urodziła się w 1952 r. w Przemysłu. Ukończyła studia na katowickim Wydziale Grafiki Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie. W Zielonej Górze osiedliła się w 1974 r. Pracowała jako instruktor plastyki w Wojewódzkim Domu Kultury. Przez ponad 20 lat pracowała w Państwowym Liceum Sztuk Plastycznych w Zielonej Górze. Honorowy Kustosz Muzeum Ziemi Lubuskiej. Irena Bierwiazonek uprawiała głównie malarstwo, rysunek i grafikę użytkową. Na zlecenie Muzeum Ziemi Lubuskiej zrealizowała kilkanaście projektów artystycznych, m.in. obrazy: *Proces produkcji zielonogórskiego wina* (2002), *Poczet piastowskich książąt Śląska Lubuskiego*, tryptyk *Winobranie w Zielonej Górze* (2006), kopię obrazu *Fortuna* (2003). Zmarła w 2009 r.



Halina Byszewska-Skiba

Urodziła się 24 listopada 1928 r. we Włocławku. W latach 1949-1951 studiowała na Uniwersytecie im. Mikołaja Kopernika w Toruniu. W 1951 r. przeniósła się do Krakowa, gdzie w czerwcu 1954 r. ukończyła studia na Wydziale Konserwacji Akademii Sztuk Pięknych. W 1955 r. podjęła pracę w urzędzie Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. W zielonogórskim Muzeum pracę rozpoczęła od 1 grudnia 1960 r. Od tego czasu do 1969 r. pełniła funkcję kierownika Działu Sztuki. W Muzeum pracowała do 1978 r. kierując Pracownią Konserwatorską. Do jej zasług należy stworzenie polityki kolekcjonerskiej Muzeum Ziemi Lubuskiej w zakresie sztuki i rzemiosła. Zmarła w 1991 r.



Danuta Cyganek

Urodziła się 19 września 1948 r. w Koziegłowach k/Poznań. Dzieciństwo i młodość spędziła we Wrześni. W 1969 r. wraz z mężem, Józefem Cyganikiem – artystą rzeźbiarzem, zamieszkała w Zielonej Górze. Pracę zawodową rozpoczęła w 1972 r., pracując kolejno: w zielonogórskim oddziale



Polskiego Związku Niewidomych, w Zakładzie Geologicznym w Zielonej Górze i w Narodowym Banku Polskim oddział w Zielonej Górze. Od 1 lipca 1983 r. została zatrudniona w Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze. Pracowała w kilku działach: w Dziale Wydawniczym, w Dziale Historycznym, Dziale Sztuki Współczesnej i najdłużej w Dziale Administracyjno-Gospodarczym. Po ukończeniu studiów w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Zielonej Górze na kierunku historia uzyskała, 1 sierpnia 1991 r., stanowisko kustosa. W Muzeum przepracowała ponad 31 lat. Zmarła 5 marca 2015 r.

Edward Dąbrowski

Urodził się 17 października 1921 r. w Trzcince (pow. siedziszewski), Przez dwa lata (1946-1948) studiował polonistykę na Uniwersytecie Poznańskim. W 1948 r. podjął na poznańskiej uczelni studia w zakresie prehistorii, które ukończył w 1951 r. Z Ziemią Lubuską związał się w 1955 r. Początkowo pracował jako asystent w Muzeum w Międzyrzeczu, a trzy lata później rozpoczął pracę w zielonogórskim Muzeum Okręgowym. Zajmował się dziejami ziem nadodrzańskich w pierwszych wiekach naszej ery i w okresie formowania się państwa polskiego. Wyłącznie jego zasługą jest ukazanie strategicznej i gospodarczej roli ośrodka hutniczego w Pszczewie w okresie wpływów rzymskich i wczesnego średniowiecza. Edward Dąbrowski utrzymywał liczne kontakty o charakterze międzynarodowym, był autorem wielu wykładów i prelekcji oraz artykułów prasowych. Zmarł 20 września 2007 r.



Klemens Felchnerowski

Urodził się 4 listopada 1928 r. w Toruniu. W 1943 r. zaczął naukę w szkole średniej mierzynskiej, pobierając jednocześnie lekcje rysunku i malarstwa. W 1947 r. uzyskał tytuł technika budowlanego. W tym samym roku podjął studia na Wydziale Architektury Politechniki Gdańskiej oraz jednocześnie na Wydziale Sztuk Pięknych Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika w Toruniu. W czerwcu 1952 r. otrzymał dyplom artysty malarza oraz tytuł magistra zabytkoznawstwa i konserwatorstwa. W 1953 r. przybył do Zielonej Góry, gdzie objął funkcję



Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Był współzałożycielem delegatury ZPAP w Zielonej Górze. W latach 1960-1965 był dyrektorem Muzeum Okręgowego w Zielonej Górze. W późniejszym okresie skoncentrował się na pracy twórczej. Uprawiał malarstwo, rysunek oraz grafikę. W dorobku twórczym posiada wiele wystaw indywidualnych i zbiorowych. Zmarł 27 stycznia 1980 r.

Dr Tomasz Florkowski

Urodził się 6 października 1933 r. w Żerkowie (Wielkopolska). Ukończył studia na Wydziale Architektury Politechniki Wrocławskiej. W latach 1947-1978 realizował Studium Doktoranckie na Politechnice Poznańskiej. Następnie na tej samej uczelni ukończył Studium Doktoranckie z filozofii.



Od 1956 r. pracował w Zielonej Górze. W latach 1965-1967 uzyskał specjalizację z urbanistyki i architektury na Politechnice Warszawskiej. Od 1979 r. przez 20 lat pracował w Radiu „Zachód”. Na antenie radia miał ponad 3000 wystąpień na temat architektury, sztuki i piękna regionu lubuskiego, Polski i Europy. W 1983 r. na Politechnice Wrocławskiej, w Instytucie Urbanistyki i Architektury otrzymał stopień doktora. W 1984 r. został członkiem Komisji Urbanistyki i Planowania Przestrzennego w Oddziale PAN w Poznaniu. W 1987 r. Minister Kultury i Sztuki przyznał Mu status twórcy. Od 2002 r. był wykładowcą urbanistyki na Uniwersytecie Zielonogórskim, a od 2005 r. w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Sulechowie. W latach 1998-2007 był prezesem Towarzystwa Przyjaciół MZL. Zmarł 22 sierpnia 2011 r.

Dr Adam Kołodziejski

Urodził się 13 października 1932 r. w Mikołowie na Górnym Śląsku. Studia na Uniwersytecie Poznańskim, na kierunku Historia Kultury Materialnej, ukończył w 1958 r., po czym rozpoczął pracę w Muzeum Okręgowym w Zielonej Górze. W latach 1960-1968 i 1971-1977 pełnił funkcję Konserwatora Zabytków Archeologicznych. W 1974 r. obronił pracę doktorską. Prace badawcze łączył z działaniami na rzecz utworzenia Muzeum Archeologicznego Środkowego Nadodrza w Świdnicy, którego następnie był wieloletnim dyrektorem. Dr Adam Kołodziejski prowadził badania wykopaliskowe na dziesiątkach stanowisk, m.in. na cmentarzyskach kultury łużyckiej i pomorskiej w Domaniowicach i Kotli koło Głogowa, Marcinowie pod Żaganiem, Białkowie koło Lubska czy w Wicinie pod Jasieniem, zwanej „lubuskimi Pompejami”. Zmarł 26 października 2002 r.



Dr Bogdan Kres

Urodził się 14 listopada 1932 r. w Bydgoszczy. W 1954 r. rozpoczął studia na Uniwersytecie Poznańskim na Wydziale Historii Kultury Materialnej. Od 1956 r. kontynuował naukę na Uniwersytecie Warszawskim w sekcji archeologii śródziemnomorskiej. W 1958 r., po ukończeniu studiów, został zatrudniony w Muzeum w Międzyrzeczu, a w październiku 1959 r. w Muzeum Okręgowym w Zielonej Górze. W 1960 został kierownikiem jedynego w polskim muzealnictwie Działu Winiarskiego. W latach 1965-1970 był dyrektorem Muzeum Okręgowego w Zielonej Górze. W 1970 r. obronił pracę doktorską pt. *Winiarstwo na Ziemi Lubuskiej*. W latach 1970-1977 był kierownikiem Działu Winiarskiego, pełniąc jednocześnie funkcję kierownika stacji naukowej Polskiego Towarzystwa Historycznego. W latach 1973-1993 pracował w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Zielonej Górze jako wykładowca historii starożytnej. Zmarł w 2003 r.



Prof. Jerzy Piotr Majchrzak

Urodził się 30 września 1940 r. w Senftenbergu. W 1948 r. zamieszkał w Kunicach Żarskich. W 1964 r. ukończył filologię germańską na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. W 1977 obronił doktorat z literaturoznawstwa niemieckiego na Uniwersytecie Brandenburskim w Poczdamie. W 1986 r. habilitował się Dreźnie na tamtejszym uniwersytecie. W 1993 uzyskał tytuł profesorski. Był pracownikiem naukowym Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Zielonej Górze i Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Sulechowie. W latach 1983-1999 był dyrektorem Archiwum Państwowego w Starym Kisielinie. Napisał ponad 20 książek poświęconych historii Ziemi Lubuskiej. W latach 1997-2007 pełnił funkcję przewodniczącego Rady Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze. Zmarł 2 marca 2011 r.



Dr Andrzej Marcinkian

Urodził 1 stycznia 1942 r. w Naczy na ziemi nowogrodzkiej. Na początku lat 50. wraz z rodziną przybył do Zielonej Góry. W 1960 r. rozpoczął studia archeologiczne na Uniwersytecie Wrocławskim, tam też obronił swoją pracę doktorską. W 1966 r. rozpoczął pracę w Muzeum Okręgowym w Zielonej Górze, a od 1978 r. kierował Działem Kultury Łużyckiej Oddziału Archeologicznego w Świdnicy. Prace wykopaliskowe prowadził



m.in. w Grzmiącej, Bieganowie, Sulęciniu, Lubniewicach oraz Przyborowie. Największym osiągnięciem badawczym dr. Andrzeja Marcinkiana było odkrycie ponad 600 zespołów grobowych w rejonie Cybinki. Wspomagał też dra Adama Kołodziejskiego podczas badań w Wicinie oraz Domaniowicach. Jest autorem fundamentalnej monografii z zakresu archeologii: *Ziemia Lubuska w dobie cywilizacji łużyckiej* (2010) oraz blisko stu innych publikacji. Zmarł 18 grudnia 2012 r.

Wiesław Myszkiewicz

Urodził się 22 sierpnia 1937 r. w Tarnowie. W 1958 r. ukończył historię na Uniwersytecie Jagiellońskim. We wrześniu 1959 r. został zatrudniony w Muzeum Okręgowym w Zielonej Górze. Początkowo był pracownikiem Działu Naukowo-Oświatowego. Po utworzeniu w 1960 r. Działu Historycznego został jego pierwszym kierownikiem. W Muzeum pracował do 1962 r. W latach 1971-1981 był dyrektorem Biura Wystaw Artystycznych w Zielonej Górze. W styczniu 1982 roku, po likwidacji BWA, został ponownie zatrudniony w zielonogórskiego Muzeum, w Dziale Historycznym, którym kierował w latach 1987-2003. Prace badawcze Wiesława Myszkiewicza koncentrowały się wokół zagadnienia rozwoju przestrzennego Zielonej Góry. Zmarł 1 grudnia 2014 r.



Stanisław Para

Urodził się 17 lipca 1934 r. w miejscowości Róża pod Tarnowem. W 1954 r. ukończył Państwowe Liceum Technik Plastycznych w Tarnowie. Przez krótki czas pracował w Nowej Hucie jako instruktor KO. W 1957 r. zamieszkał w Żarach, gdzie pracował w Powiatowym Domu Kultury i Powiatowym Komitecie Stronnictwa Demokratycznego. W 1967 r. przeniósł się do Zielonej Góry i tu zatrudniony był jako plastyk w różnych zakładach pracy. W 1981 r. rozpoczął pracę w Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze. Zajmował się głównie tworzeniem ekslibrisów, których zaprojektował około 400. Praca ta przyniosła mu uznanie w kraju i za granicą. Zmarł 30 października 2010 r.



Mikołaj Starynowicz

Urodził się 12 września 1927 r. w miejscowości Perespa koło Drohiczyzna. W czasie wojny przebywał na przymusowych robotach w III Rzeszy. Po wojnie zamieszkał w Strzelnie. W 1950 podjął studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii na Uniwersytecie Poznańskim. Studia ukończył w 1955 r. 15 maja 1959 r. podjął pracę w Muzeum Okręgowym w Zielonej Górze. Od początku pracował w pracowni konserwatorskiej, którą kierował do 1971 r. Później pracował w Wyższej Szkole Inżynierskiej oraz w „Novicie”, a w latach 1977-1998 był zatrudniony w Zielonogórskim Parku Etnograficznym w Ochli. Zmarł 12 września 2001 r.



Franciszek Szary

Urodził się 10 lutego 1941 r. w Nowokryłuckim Chutorze (ZSRR). W latach 1965-1977 pracował jako modelarz w Zielonogórskiej Fabryce Mebli. W 1978 został zatrudniony w Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze, pełniąc przez 9 lat funkcję kierownika Pracowni Konserwatorskiej. W 1987 r. założył własną pracownię konserwacji zabytków. Specjalizował się w konserwacji zabytków drewnianych. Współpracował m.in. z Biurem Dokumentacji Zabytków i Wyższym Seminarium Duchowym w Paradyżu. Zmarł 5 maja 2010 r.



Jolanta Zdrzalik

Urodziła się w 1938 r. w Kowlu. W 1956 r. rozpoczęła studia na Wydziale Grafiki Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie, w 1962 r. uzyskała dyplom w pracowni prof. Konrada Srzednickiego i prof. Witolda Chomicza. Do Zielonej Góry przyjechała w 1963 roku włączając się od razu w artystyczne życie miasta. W latach 1993-1999 była prezesem Okręgu Zielonogórskiego ZPAP. Przez wiele lat organizowała Ogólnopolskie Plenery w Łagowie. Od listopada 2002 do stycznia 2003 jej prace eksponowano w Muzeum Ziemi Lubuskiej w ramach wystawy *Malarstwo, rysunek – 40-lecie pracy twórczej*. Zmarła 6 maja 2004 r.



Wydawca: Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze

Redaguje zespół: Emilia Ćwilińska, Anitta Maksymowicz, Alina Polak, Zofia Zalewska

Zdjęcia: Alicja Błażyńska, Mariusz Kowalski; skanowanie, zdjęcia: Igor Myszkiewicz

Redaktor naczelna: Urszula Rogowska